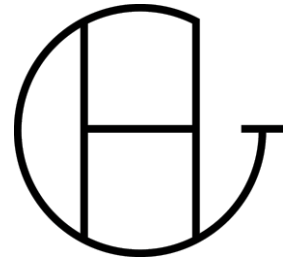

Student: Isabel Haentjens
Promotor: Ann De Wilde
Academiejaar: 2014 - 2015
Bachelor in het Sociaal Werk: Sociaal Cultureel Werk

Inclusie en duurzaamheid, een verzoenbaar verhaal?

Mensen in kansarmoede betrekken in het verhaal van delen en repareren

Hogeschool Gent
Faculteit Mens & Welzijn
Opleiding Sociaal Werk
Campus Schoonmeersen
Valentin Vaerwyckweg 1 | 9000 Gent

Voorwoord

Met deze bachelorproef sluit ik mijn opleiding Sociaal-Cultureel Werk af.

Ik prijs mezelf gelukkig dat ik binnen dit opleidingsonderdeel kon werken rond een thema dat me nauw aan het hart ligt, duurzame ontwikkeling.

Hoewel deze bachelorproef mijn naam draagt, was deze nooit zonder hulp van velen tot stand kunnen komen. Daarvoor bedank ik graag onderstaande personen.

De medewerkers en mijn geliefde collega's van Netwerk Bewust Verbruiken, in het bijzonder Clara en Barbara. Ook de voorgaande stagiaire, Laura, vermits ik kon voortborduren op diepte-interviews die door haar werden afgenomen. Vervolgens gaat mijn dank naar mijn promotor, Ann De Wilde, voor haar kritische bemerkingen en luisterend oor. Repair Café-organisatoren Luk Hollebecq, Vivianne Mertens, Noël Sissau, Sigrid De Temmerman, Sofie Van Moeffaert voor hun tijd en het delen van hun kennis. Peter Dauwe voor de inspiratie die ik kreeg uit zijn reeds opgestelde vragenlijst. De openhartige getuigenissen van Killian Price en Isabel Bombeke, respectievelijk coördinator/-trice van Ecokot en LETS Sint-Niklaas. Ik wil uitdrukkelijk Stefanie D'Hondt en de ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting vanuit vzw De Link bedanken voor de concrete tips en feedback. Theo Vaes en zijn collega Marijke Moens voor hun bereidwilligheid aanspraak te mogen maken op enkele buddies vanuit Armen Tekort. Ook Anne Snick, Stefaan Segaert, Jan Verdée, Hanne Couckuyt, Kozeta Kullolli en Lieve Van Dyck wil ik bedanken voor hun kritische kijk, inspirerende bemerkingen en hulp voor en tijdens het schrijven van mijn bachelorproef.

Ten slotte wens ik de lezer een fijne tijd bij het lezen van deze bachelorproef.

Isabel Haentjens,

Lokeren, 15 mei 2015

Inhoudsopgave

Inhoud

Inhoudsopgave	1
Afkortingenlijst	4
Inleiding	5
1. Onderzoeksopzet	6
1.1. Oriëntatie	6
1.2. Vraag- en doelstelling	6
1.3. Onderzoeksontwerp en dataverzamelingstechnieken	7
2. Vooronderzoek	9
2.1. Netwerk Bewust Verbruiken	9
2.1.1. Voorstelling	9
2.1.2. Delen en repareren	10
2.2. Mensen in kansarmoede	11
2.2.1. Participatiedrempels	11
2.2.2. Het belang van netwerken - bonding en bridging	12
2.2.3. Geen universeel socialisatiekanaal	13
2.3. Participatie van mensen in kansarmoede	13
2.3.1. Sociaal kapitaal	14
2.3.2. Draagvlak creëren	14
2.3.3. Het belang van publieke ruimtes	15
2.3.4. Kees	15
2.4. De doelgroep verbreden	15
2.4.1. Het begrip inclusiviteit	15
2.4.2. Inclusiviteit bij Netwerk Bewust Verbruiken?	16
2.5. Besluit	17
3. Verdiepend onderzoek	20
3.1. Op Wielekes	20
3.2. Repair Café	23
3.2.1. Diepte-interview met Clara	24
3.2.2. Enquêtes bij lokale organisatoren	25
3.2.3. Diepte-interviews bij lokale Repair Café-organisatoren	25
3.2.4. Noël en sigrid van Repair Café Halle	26

3.2.5. Sofie van Repair Café Gent Buurtwerk	28
3.2.6. Vivianne van Repair Café Klein-Brabant	30
3.2.7. Luk van Repair Café Vilvoorde.....	32
3.3. Besluit	33
3.3.1. Op Wielekes.....	33
3.3.2. Repair Café	33
4. Verbredend onderzoek	35
4.1. Andere deel- en repareerinitiatieven	35
4.1.1. Ecokot	35
4.1.2. LETS Sint-Niklaas.....	38
4.1.3. Autopia	41
4.1.4. In gesprek met Anne Snick	44
4.2. Besluit	45
4.3. In gesprek met de doelgroep	48
4.3.1. DAKANT	48
4.3.2. Armen Tekort vzw	49
4.3.3. De Link vzw	50
4.3.4. De Zuidpoort.....	55
4.3.5. De Mozaort - Ontbijt en ontmoeting	55
4.3.6. De Mozaort - Ontmoetingsnamiddag voor vrouwen.....	56
4.4. Besluit	57
5. Conclusie en aanbevelingen	59
5.1. Algemene conclusies	59
5.2. Aanbevelingen.....	60
5.2.1. Algemeen.....	60
5.2.2. Op Wielekes.....	62
5.2.3. Repair Café - gericht naar Netwerk Bewust Verbruiken.....	64
5.2.4. Repair Café - gericht naar lokale organisatoren.....	66
Mensen die aangesloten zijn bij een LETS- of andere alternatieve muntsysteem kunnen worden beloond voor hun werk tijdens het Repair Café met de complementaire munt waarvan sprake is. Mensen die niet zijn aangesloten bij zo'n systeem -en die waardering dus niet krijgen- ervaren dit meestal niet als oneerlijk	71
6. Reflectie	72
7. Bibliografie	73
7.1. Internetbronnen.....	73
7.2. Niet-commerciële informatie	74
7.3. Boeken.....	75

7.4. Beeldmateriaal	76
8. Bijlage.....	77
Bijlage 1: Diepte-interview van Barbara en Clara	77
Bijlage 3: Vragen gericht naar het EcoKot	79
Bijlage 4: Sfeerbeelden tijdens learning journey in het EcoKot.....	80
Bijlage 5: Vragen gericht naar LETS Sint-Niklaas	82
Bijlage 6: Vragen gericht naar buddies van Armen Tekort.....	83
Bijlage 7: Afbeeldingen gebruikt bij vzw De Link.....	84
Afbeelding 1: Folder Repair Café	84
Afbeelding 2: Aangepaste folder Sint-Truiden.....	85
Afbeelding 3: Ontvangsttafel	86
Afbeelding 4: Inschrijvingsformulier	87
Afbeelding 5: Huisregels.....	88
Afbeelding 6: Wachtsysteem	89
Afbeelding 7: Indeling ruimte	90
Afbeelding 8: Verwijsborden	90
Afbeelding 9: Reparatietafels	91
Afbeelding 10: Spaarpot.....	91
Afbeelding 11: Geslaagde herstellingen	92
Afbeelding 12: Evaluatieformuliertjes	93
Afbeelding 13: Interculturele foto.....	94
Afbeelding 14: Setting	94
Afbeelding 15: Leesruimte	95
Bijlage 8: Vragen gericht naar bezoekers De Mozoart	96

Afkortingenlijst

ATK	Armen Tekort
CAW	Centrum Algemeen Welzijnswerk
DAKANT	DAKlozenhulp Antwerpen
DIY	do-it-yourself
FAQ	frequently asked questions
KAV	Kristelijke Arbeidersvrouwen (Femma)
KVLV	Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen (vrouwen met vaart)
KWB	Kristelijke Werknemers Beweging
LDC	Lokaal dienstencentrum
LETS	Local Exchange and Trading System
NBV	Netwerk Bewust Verbruiken
OCMW	Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
TAO	Teams voor advies en ondersteuning

Inleiding

Vanuit mijn opleiding Sociaal-Cultureel Werk liep ik tweemaal stage bij de organisatie Netwerk Bewust Verbruiken. Deze netwerkorganisatie bevordert duurzame consumptie in Vlaanderen en Nederlandstalig Brussel. Hiermee trachten ze toe te werken naar een duurzame wereld. Door mijn grote affiniteit met het milieu, duurzame ontwikkeling, Noord-Zuid-thema's,... heb ik met veel enthousiasme deel uitgemaakt van het kleine, maar fijne, team.

De aanleiding van dit onderzoek is de vaststelling dat NBV voornamelijk de blanke middenklasse bereikt met haar projecten. Vanuit verschillende lidorganisaties van NBV kwam tijdens een SWOT-analyse de vraag meermaals terug om hun doelgroep te verbreden. Helaas bestaat hiervoor geen pasklaar antwoord hoe men dit het best (lees: meest efficiënt) kan realiseren. Bovendien is dit voer voor discussie. Een mogelijk tegenargument kan ontstaan vanuit de hypothese dat mensen in kansarmoede net minder verbruiken. Is het voor NBV dan wel opportuun om hierop in te zetten? Is het niet beter dat men zich meer focust op de grotere vervuilers, de middenklassers? Is het sop de kolen waard?

Door mijn Sociaal Werk-bril kijkend zie ik veel kansen voor verschillende doelgroepen om de werking van Netwerk Bewust Verbruiken te verbreden. Praktische overwegingen hebben er toe geleid dat ik me beperk tot één doelgroep, mensen in kansarmoede. Wegens de grote variëteit aan projecten van NBV zie ik me genooddaakt ook hier een afbakening te maken. Ik zal me beperken tot projecten die inspelen op delen en repareren, meer bepaald Op Wielekes en Repair Café.

Met deze bachelorproef tracht ik een antwoord te geven op de onderzoeksvraag: "Hoe kan Netwerk Bewust Verbruiken de werking van de projecten omtrent delen en repareren verbreden naar mensen in kansarmoede?" Concreet wil ik door middel van dit onderzoek komen tot aanbevelingen voor NBV om -binnen de projecten Op Wielekes en Repair Café- ook mensen in kansarmoede te bereiken, betrekken, motiveren en bewust te maken. Bij afloop kunnen ook andere organisaties en/of deel- en repareerinitiatieven hier hun mosterd uit halen.

Hoe ik tot een antwoord zal komen op deze onderzoeksvraag lees je in het volgende hoofdstuk, het onderzoeksopzet.

1. Onderzoekopzet

1.1. Oriëntatie

Het is nog maar de vraag of de aanleiding voor deze bachelorproef eigenlijk een probleem is. Is het een probleem dat Netwerk Bewust Verbruiken voornamelijk de blanke middenklasse bereikt? Is het niet nutteloos voor NBV om de doelgroep te verbreden naar mensen in kansarmoede? Verbruiken zij niet reeds minder? Zou het niet beter zijn dat NBV zich verder blijft focussen op grote verbruikers, de middenklassers? Hoewel de medewerkers van NBV gemotiveerd zijn om zich in te zetten voor het bereiken van minder evidente doelgroepen, zijn ze zich ook bewust van de extra inspanningen die dit met zich meebrengt. Bovendien staat dit niet vrij van kritiek. Er kan worden verondersteld dat mensen in kansarmoede reeds minder verbruiken en er dus eerder moet worden ingezet op de grote verbruikers, de middenklasse.

Zowel lidorganisaties als ikzelf zien een grote opportuniteit in het verbreden van de doelgroep. Vanuit mijn opleiding Sociaal Werk kijk ik hoofdzakelijk vanuit sociaal oogpunt naar deze kwestie. Daarbij zie ik voornamelijk voor mensen in kansarmoede een win-situatie. Door spullen te delen en/of repareren hoeft men geen nieuwe spullen aan te kopen, wat onmiddellijk implicaties heeft op het budget.

1.2. Vraag- en doelstelling

De centrale vraag van deze bachelorproef luidt als volgt: “Hoe kan Netwerk Bewust Verbruiken de werking van de projecten omtrent delen en repareren verbreden naar mensen in kansarmoede?”

Om te komen tot concrete aanbevelingen waarmee NBV aan de slag kan, zal ik een antwoord bieden op onderstaande deelvragen:

- Waarom is het nuttig -met de visie, missie en doelstellingen van NBV in het achterhoofd te houden- mensen in kansarmoede te betrekken?
- Waarom is het nuttig voor mensen in kansarmoede hen te betrekken bij deze deel- en repareerinitiatieven?
- Wordt er momenteel reeds ingezet op laagdrempeligheid bij Op Wielekes en (lokale) Repair Café(s)? En hoe?
- Bereiken gelijkaardige deel- en repareerinitiatieven mensen in kansarmoede? En hoe?
- Wat zijn de adviezen van (opgeleide) ervaringsdeskundigen, mensen in kansarmoede?
- Hoe kan NBV deze praktijkvoorbeelden vertalen naar haar eigen werking?

Concreet wil ik door middel van dit onderzoek komen tot gebruiksklare ‘tips and tricks’ die NBV kan implementeren in haar werking om meer mensen in kansarmoede te bereiken, betrekken, motiveren en bewust te maken. Bij afloop kunnen ook andere organisaties en/of deel- en repareerinitiatieven hier hun mosterd uit halen.

1.3. Onderzoeksontwerp en dataverzamelingstechnieken

Ik zal gebruik maken van het kwalitatieve onderzoek. De kwalitatieve onderzoeker stelt zich primair tot taak om inzicht te krijgen in hoe mensen de werkelijkheid ervaren, beleven en er betekenis aan geven. Hij wil de sociale werkelijkheid, de leefwereld leren kennen en begrijpen via invoelend begrijpen. Het perspectief, begrip of de interpretatie van de onderzochten staat centraal in kwalitatief onderzoek. (Migchelbrink, 2007, p. 34) De informatie die ik nodig heb om tot gegronde aanbevelingen te komen voor NBV zitten verscholen in de sociale werkelijkheid, de menselijke leefwereld. Door in contact te treden met medewerkers van NBV, lokale Repair Café-organisatoren, professionals en mensen in kansarmoede zal ik meer vat krijgen op de drempels die leven en hoe deze kunnen worden verholpen.

Om tot aanbevelingen voor NBV te komen zal ik een breed veld bespelen. Hieronder lees je mijn plan van aanpak, het onderzoeksplan. Per onderdeel van mijn onderzoek lees je welke dataverzamelingstechniek ik hiervoor heb toegepast. Dit plan kan tevens als leeswijzer fungeren, het geeft namelijk de opbouw van mijn bachelorproef weer.

Ik zal starten met een theoretisch vooronderzoek, hoofdstuk twee. Deze maakt het mogelijk om de voornaamste concepten te schetsen en het probleem verder scherp te stellen. Aan de hand van een literatuuronderzoek zal ik de voornaamste drempels in kaart brengen waarover de doelgroep kan struikelen. Ik stip de verschillende punten aan waarom het voor het middenveld en NBV van belang is om in te (blijven) zetten op participatie. Ik zal de organisatie Netwerk Bewust Verbruiken voorstellen en aangeven wat hun rol kan zijn bij het betrekken van mensen in kansarmoede.

Dit vooronderzoek wordt vervolgd door hoofdstuk drie. Een verdiepend onderzoek waarbij ik de projecten Op Wielekes en Repair Café verder onder de loep zal nemen. Dit zal ik onder andere doen door middel van een literatuurstudie. Meer specifiek analyseer ik enkele interne documenten en enkele onderzoeken die reeds in het kader van het project Repair Café werden afgenomen. Daarnaast neem ik verschillende **diepte-interviews** af. Enerzijds, bevraag ik de projectverantwoordelijke van Op Wielekes en Repair Café, respectievelijke Barbara en Clara. Anderzijds, neem ik contact op met enkele lokale Repair Café-organisatoren die reeds een brede waaier aan bezoekers mogen verwelkomen op hun Repair Café.

Voor hoofdstuk vier laat ik de werking van Netwerk Bewust Verbruiken even achter me. In dit verbredende onderzoek laat ik me enerzijds inspireren door andere deel- en repareerinitiatieven. Ik zal op **learning journey** gaan bij het Ekokot in Borgerhout en tijdens één van de activiteiten van de Zuidpoort, in Gent. Ik neem een **diepte-**

interview af van voormalige coördinatrice van LETS Sint-Niklaas, Isabel Bombeke. Anderzijds, ga ik aan de slag met de doelgroep. Ik zal aan de hand van verschillende **focusgroepen** oplijsten wat door hen als positief en negatief wordt ervaren aan de werking van Op Wielekes en Repair Café.

Nadat ik deze stappen heb doorlopen zal ik komen tot enkele conclusies, en last but not least: aanbevelingen gericht naar NBV. Deze aanbevelingen zullen zodanig worden geformuleerd dat deze makkelijk in de praktijk zijn om te zetten. Deze lees je in hoofdstuk vijf.

Tijdens mijn onderzoek zal ik bewust geen gebruik maken van het informed consent. Door de doelgroep en -stelling van mijn onderzoek bekend te maken, zullen individuele personen zich met de vinger gewezen voelen. Dit zou verdere uitsluiting, of het gevoel 'er niet bij te horen' verder in de hand kunnen werken. Bovendien zou het de antwoorden kunnen beïnvloeden. Door de ander te zien als een gelijke tracht ik meer relevante en oprechte informatie uit de gesprekken te abstraheren.

2. Vooronderzoek

In dit hoofdstuk doe ik enkele belangrijk sleutelconcepten uit de doeken. Dit zorgt ervoor dat er een kader geschepd wordt waarin dit onderzoek zich verder zal afspelen. Deze fungeert louter als basis van het onderzoek. Het theoretische gedeelte is bewust beknopt gehouden. Dit maakt het mogelijk om enerzijds niet teveel gestuurd te worden in een bepaalde denkwijze, maar anderzijds voldoende bagage mee te geven die nodig is voor de verdieping in het thema en bij verdere bevragingen.

2.1. Netwerk Bewust Verbruiken

2.1.1. Voorstelling

“Netwerk Bewust Verbruiken vzw is een netwerkorganisatie die duurzame consumptie in Vlaanderen en Nederlandstalig Brussel bevordert. Hun strategie richt zich tot het informeren en activeren van consumenten. Men reikt praktische oplossingen aan rond thema's als consumanderen en consuminderen.” (Netwerk Bewust Verbruiken, 2014, online)

Consumanderen staat voor ‘anders consumeren’, duurzame keuzes maken m.b.t. voeding, afval, wonen, energie, mobiliteit,... Voorbeelden hiervan zijn: biologische, fair trade, tweedehands, lokale,... aankopen doen.

Consuminderen staat voor het ‘minder consumeren’. Voorbeelden hiervan zijn delen, hergebruik, repareren,...

Visie

Uit het beleidsplan 2011-2015 van NBV haalde ik volgende informatie. Hun visie: bewust verbruiken voor een duurzame wereld. Hierbij hanteert NBV drie uitgangspunten. Vooreerst plaats NBV de economie ten dienste van de mens in zijn omgeving. De mens staat hierin centraal. Ten tweede, consumenten kunnen iets veranderen. Als gevolg van de maatschappelijke druk kiezen meer en meer bedrijven nu al voor één of andere vorm van duurzaam ondernemen. Ten derde, consumenten moeten hun recht op duurzame producten claimen.

Doelen

NBV formuleert drie strategische doelen. Het eerste strategische doel is consumenten activeren rond de twee kernthema's (zie supra). Het tweede strategische doel is

consumenten activeren via drie types activiteiten: gemeenschapsvormende, informatief-sensibiliserende en educatief-sensibiliserende. Ten slotte is er het derde en laatste strategische doel: een efficiënte, doelgerichte, duurzame en zorgzame werking dat de essentiële randvoorwaarden beschrijft, namelijk de doelgroepen, de communicatiestrategie, de wijze van samenwerking, de organisatiestructuur, de mensen en de middelen. Ieder strategische doelstelling wordt opgesplitst in verschillende meer concrete, operationele doelstellingen. In het kader van deze bachelorproef is het niet nodig om hier langer bij stil te blijven staan.

Doelgroep

NBV wil drie types consumenten bereiken: zowel consumenten met een hoog potentieel en een grote bereidheid tot handelen (groene doeners) als consumenten die wel de mogelijkheid hebben maar minder bereidheid vertonen (geremde hoppers) en consumenten die een gemiddelde mogelijkheid tot handelen hebben maar een lage bereidheid (onschuldige wachters). NBV wil gehoord worden door deze drie groepen, zij vertegenwoordigen namelijk 69% van de bevolking. Iedereen, behalve de 31% gelaten ontkeners.

2.1.2. Delen en repareren

Geefpleinen, freecycle, upcyclen, DIY, swappen, swishen, kledingruilen, boekenruilkasten,... Meer en meer mensen beginnen deze concepten te kennen. Delen en repareren is meer en meer een hot item.

Het Nederlandse programma EenVandaag geeft enkele verklaringen waarom delen juist nu hip is. In tijden van crisis moet men alternatieven zoeken, delen en repareren bieden hier een antwoord op. Een andere verklaring is de opkomende bewustwording van ons gedrag ten opzichte van het milieu. De groei-economie van steeds meer, meer, meer,... begint een tegenbeweging te kennen. Mensen die zich hiervan bewust zijn proberen hun spullen te repareren, delen hun spullen, kopen spullen tweedehands,... Een derde verklaring is de invloed van het internet en sociale media. Websites die dienst doen als deelplatform kunnen een vorm van zekerheid bieden: de organisatie beschikt over de gegevens van de delers, waardoor mogelijke oplichters afgeschrikt kunnen worden.

Dat delen en repareren bijdraagt aan een beter klimaat staat buiten kijf. Ik zal hier dan ook niet dieper op ingaan.

In het verdiepende onderzoek neem ik de projecten Op Wielekes en Repair Café onder de loep.

2.2. Mensen in kansarmoede

Graag stel ik even scherp wat er net bedoeld wordt onder de term mensen in kansarmoede. Hiervoor maak ik gebruik van de criteria die Kind en Gezin vooropstelt. Volgens Kind en Gezin is kansarmoede “een toestand waarbij mensen beknot worden in hun kansen om voldoende deel te hebben aan maatschappelijk hooggewaardeerde goederen, zoals onderwijs, arbeid, huisvesting. Hierbij gaat het niet om een eenmalig feit maar om een duurzame toestand die zich voordoet op verschillende terreinen, zowel materiële als immateriële. Wanneer een gezin aan drie of meer van onderstaande zes criteria beantwoordt, wordt het als kansarm beschouwd.” (Kind en Gezin, 2005, online)

- Beschikbaar maandinkomen
Onregelmatig maandinkomen, beschikbaar inkomen (min schuld) lager dan bedrag leefloon, leven van werkloosheidsuitkering en/of leefloon.
- Opleiding ouders
Lager onderwijs, beroepsonderwijs, buitengewoon onderwijs, niet beëindigd lager secundair onderwijs en/of analfabeet.
- Arbeidssituatie ouders
Precaire tewerkstelling, werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam in beschutte werkplaats.
- Laag stimulatieniveau
Laag stimulatieniveau kinderen, niet of onregelmatig van kleuteronderwijs en/of moeilijke verzorging kinderen.
- Huisvesting
Verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning; te klein en/of te weinig nutsvoorzieningen.
- Gezondheid
Zwakke gezondheid van de gezinsleden, gebrek aan kennis en deelname aan gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicap in het gezin.

Binnen dit onderzoek is het niet evident deze doelgroep volgens bovenstaande criteria af te bakenen. Door in zee te gaan met verenigingen die mensen in kansarmoede als doelgroep hebben, zal ik deze kunnen ondervragen.

2.2.1. Participatiedrempels

Mensen in kansarmoede ervaren allerlei drempels om te participeren in de samenleving. In het Algemeen Verslag van de Armoede van 1994 staat het volgende te lezen: “Men crepeert van eenzaamheid vooraleer te creperen van honger.”

Er staat heel wat geschreven over cultuurparticipatie van mensen in kansarmoede. Hoewel cultuur een grondrecht is, wordt het maar al te vaak gezien als een luxe. Bij het woord cultuur wordt snel gedacht aan Cultuur met grote C. Hiermee bedoelt men

Cultuur als kunst, als producten van geestelijke verfijning. Cultuur met kleine c daarentegen heeft betrekking op de duizenden denk- en handelwijzen die we binnen een gemeenschap vanzelfsprekend ervaren, omdat deze door middel van socialisatieprocessen werden aangeleerd.

Er kan worden verondersteld dat de drempels waarmee de projecten van Netwerk Bewust Verbruiken te kampen heeft, gelijklopen met de drempels binnen de cultuurparticipatie. In het boek 360° Participatie (2009, p. 188 - 199) wijzen Dirk Geldof en Kristel Driessens op de gekende en minder gekende participatiedrempels. Voorbeelden van de gekende drempels zijn: de kostprijs, ontoegankelijkheid van informatie, moeilijke bereikbaarheid, nood aan kinderopvang en gepast gezelschap. Naast deze praktische drempels bestaan er ook tal van sociale, culturele en psychologische drempels.

- Onbekend maakt onbemind. Mensen die zich in een kwetsbare positie bevinden zullen niet snel geneigd zijn de confrontatie met het onbekende op te zoeken.
- Deelname vereist competenties. Mensen in armoede krijgen dikwijls weinig kans om hun capaciteiten te ontwikkelen of te versterken.
- Het besef van gebrek aan status is vaak een drempel: statusverlegenheid, statusonzekerheid, statusangst. Men heeft schrik om gezien te worden.
- Schaamte en schuld. Het is voor mensen in kansarmoede niet gemakkelijk te genieten zonder schuldgevoelens.

Het is geen verrassing dat mensen in kansarmoede minder deelnemen aan het verenigingsleven. Bovenstaande drempels zijn een deel van de verklaring. Naast de vele zichtbare en onzichtbare drempels speelt er ook nog een andere factor mee.

2.2.2. Het belang van netwerken - bonding en bridging

Mensen in armoede leven, volgens Jan Vranken, vaker op zichzelf. Bovendien zijn de netwerken waarvan ze deel uitmaken in het beste geval emotioneel ondersteunend: ze bestaan uit zogenaamde sterke banden. Deze bonding ties worden aangegaan met 'soortgenoten'. De zwakke banden die de verbinding moeten leggen met de wereld buiten de armoede, zijn vrijwel afwezig. Dit zijn de bridging ties. (Vranken, Dierickx en Wijckmans, 2009, p. 31-33)

De begrippen bonding en bridging werden door Putnam (2000, geciteerd in Tuteleers, P., 2014) in het leven geroepen. Hij omschrijft bridging als naar buiten gerichte netwerken en verbindingen tussen verschillende 'soorten' mensen. Terwijl bonding omschreven wordt als naar binnen gerichte netwerken die gelijkaardige 'soorten' mensen samenbrengen.

Jan Vranken stelt dat mensen in kansarmoede moeten worden toegeleid naar het aanbod, en dat aanbieders hun activiteit moeten afstemmen op hun leefwereld. Er is nood aan wisselwerking tussen aanbieders en vertrouwenspersonen die het aanbod

mondeling kunnen toelichten en bespreken en de noden van de doelgroep bekend kunnen maken. Zij kunnen het ontbreken van de zwakke banden in de netwerken van de mensen in kansarmoede opvangen.

2.2.3. Geen universeel socialisatiekanaal

“Het significante verband tussen opleidingsniveau en inkomen enerzijds en omvang en intensiteit van participatie anderzijds, noopt alleszins tot enige nuancering van de betekenis die het maatschappelijk middenveld vervult als instrument van socialisatie en coördinatie.” stelt André Desmet in Hand voor samenlevingsopbouw in Vlaanderen (2008, p. 167). Met andere woorden, André Desmet betwijfelt of het maatschappelijk middenveld kan gezien worden als socialisatiekanaal voor iedereen. Hij verwijst naar Hooghe (2002, geciteerd in Desmet, A., 2008) die hiervoor twee mogelijk verklaringen heeft: “Ofwel komen we tot de conclusie dat meer bevoorrechte groepen inderdaad meer participeren en op die manier een grotere bijdrage leveren aan de vorming van het sociaal kapitaal (zie infra) dan groepen die gekenmerkt worden door lagere participatieniveaus. Ofwel, moeten we veeleer van de stelling uitgaan [...] dat juist hoger opgeleiden een voorkeur zullen vertonen voor een meer geformaliseerde vorm van participatie, zoals die aan het verenigingsleven. Groepen met een lagere maatschappelijke positie zullen uiteraard ook maatschappelijke netwerken uitbouwen, doch deze zullen minder frequent de vorm aannemen van een formeel lidmaatschap. Dergelijke informele netwerkvorming kan in de praktijk echter even belangrijke gevolgen hebben.”

Hooghe stelt dus met andere woorden dat mensen in kansarmoede minder geneigd zijn zich aan te sluiten bij een formeel netwerk, zoals we die terugvinden in het middenveld, bijvoorbeeld het verenigingsleven. In deze case zou dit erop kunnen wijzen dat mensen in kansarmoede reeds delen en repareren met hun eigen netwerk, zonder aanspraak te maken op een platform dat wordt aangeboden door het middenveld. Stel dat dit het geval is... Waarom zou Netwerk Bewust Verbruiken en het middenveld in het algemeen dan nog moeten investeren in het verbreden van de doelgroep?

2.3. Participatie van mensen in kansarmoede

Door verschillende auteurs zijn er heel wat uiteenlopende argumenten opgesomd waarom het belangrijk is om op participatie in te zetten. Hieronder bespreek ik enkele motieven die Netwerk Bewust Verbruiken en andere middenveldorganisaties over de schreef kunnen trekken om zich te verdiepen in het laagdrempelig maken van hun initiatieven, projecten, werkingen,...

2.3.1. Sociaal kapitaal

In zijn boek *Bowling Alone* bejubelt Putnam volop de zegenende effecten die het verenigingsleven en culturele participatie hebben op de vlotte sociale integratie van burgers en bijgevolg ook op de sociale cohesie van onze samenleving. Hooghe (1999, geciteerd in Tuteleers, P., p. 2014) schreef: “Volgens Putnam vervulden verenigingen een onvervangbare democratische rol, doordat ze bijdroegen tot de vorming van wat hij noemt ‘sociaal kapitaal’. Het begrip ‘sociaal kapitaal’ verwijst naar de bereidheid tot samenwerking, de aanwezigheid van het vertrouwen in medeburgers, het hanteren van normen van wederkerigheid en het bestaan van netwerken binnen een samenleving. Dankzij dit sociaal kapitaal, en vooral de aanwezigheid van een veralgemeend vertrouwen in de medeburgers, slagen de inwoners van dergelijke regio’s er in tot samenwerkingsverbanden te komen. Op deze manier overwinnen ze hun individuele machteloosheid.” Het verenigingsleven heeft dus via het bevorderen van sociaal kapitaal positieve gevolgen voor het individu. Hij/zij overwint de individuele machteloosheid en durft aanspraak maken op anderen.

Dirk Holemans beschrijft in zijn boek “Ecologie en burgerschap, een pleidooi voor een nieuwe levensstijl” (1999, p.97) dat er nog een ander voordeel van het sociaal kapitaal wordt gezien, door Barber. In een gemeenschap met hoog sociaal kapitaal kan en zal men niet aan free riding¹ doen. Men vat hun vrijheid namelijk op als het gevolg van participatie in het nemen en uitvoeren van gemeenschappelijke beslissingen. Burgers en organisaties gaan ervan uit dat ze verantwoordelijk zijn voor een gezond leefmilieu en willen er bijgevolg dus ook concreet toe bijdragen.

2.3.2. Draagvlak creëren

In zijn boek “Het draagvlak voor duurzame ontwikkeling: wat het is en zou kunnen zijn?” beschouwt Patrick Develtere (2003, p. 18) participatie als de sleutel tot een succesvol proces naar duurzame ontwikkeling. Participatie maakt het mogelijk om een consensus of een voldoende breed draagvlak te creëren. Door voldoende stil te staan bij het draagvlak (of net het gebrek hieraan) kan men te weten komen wat de -mondige én de minder mondige burger- in de maatschappij percipiëren als hun belangen, problemen of opportuniteiten. Beleidsmaatregelen zijn slechts goed (en gedragen) als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Eén daarvan is aanvaardbaarheid. Zonder aanvaarding van de doelgroep, bestuurders, bevolking,... ontbreekt er een draagvlak. Hieruit kunnen ernstige uitvoeringsproblemen voortvloeien. Participatie maakt het mogelijk om dit draagvlak te creëren.

¹ Free riders dragen niet bij aan een publiek goed. Hij stelt zijn eigen belang prioritair aan dat van de groep. Het is onrechtvaardig om wel de vruchten te plukken, maar niet bij te dragen. Ze opperen dat het geen zin heeft dat zij hun levensstijl aanpassen als niemand anders het doet. (Tom Jones en De Meyere, 2010, p. 137)

2.3.3. Het belang van publieke ruimtes

Dirk Holemans (1999) sluit zich aan bij het idee dat er nood is aan een draagvlak. In zijn boek “Ecologie en burgerschap, een pleidooi voor een nieuwe levensstijl” stelt hij dat een draagvlak noodzakelijk is voor een adequate aanpak van de ecologische crisis. Dit draagvlak is onontbeerlijk voor het nemen van maatregelen die ingaan tegen het kortetermijnbelang. Een dergelijk draagvlak kan verkregen worden als burgers participanten worden in het beleid. Door het creëren van ‘publieke ruimtes’ krijgen individuen de kans zich te uiten als burger, en kunnen ze hun meningen, argumenten en levenservaringen toetsen. Dit leidt niet tot een vanzelfsprekende consensus, wel tot kennisname van andere standpunten evenals wederzijdse erkenning. Of, de afstand tussen burgers en overheid te behouden én kruisbestuiving mogelijk te maken.

2.3.4. Kees

Ten slotte citeer ik graag sociaal-pedagoog Perquin (1965, geciteerd in Coussée, F. Roets, G., 2013): “Het is niet de vraag of Kees in de jeugdbeweging thuis hoort, maar wat de jeugdbeweging in een concrete sociale situatie kan betekenen.” Hoewel dit citaat overduidelijk refereert naar het jeugdwerk, vind ik deze ook sterk van toepassing voor de projecten Op Wielekes en Repair Café. We kunnen ons blind staren op het feit dat het niet evident is om mensen in kansarmoede toe te leiden naar het aanbod. In plaats daarvan moeten we het volgens Perquin veeleer hebben over de concrete betekenis van participatie voor deze mensen in concrete situaties. Door hen te laten deelnemen worden mensen in kansarmoede zelfredzamer. Ze leren delen, repareren en bouwen daarmee hun eigen netwerk (verder) uit.

Dat het van belang is dat het middenveld blijft inzetten op participatie is nu duidelijk. Maar, waarom is het voor Netwerk Bewust Verbruiken nuttig -met de missie, visie en doelstellingen van NBV in het achterhoofd te houden- mensen in kansarmoede te betrekken?

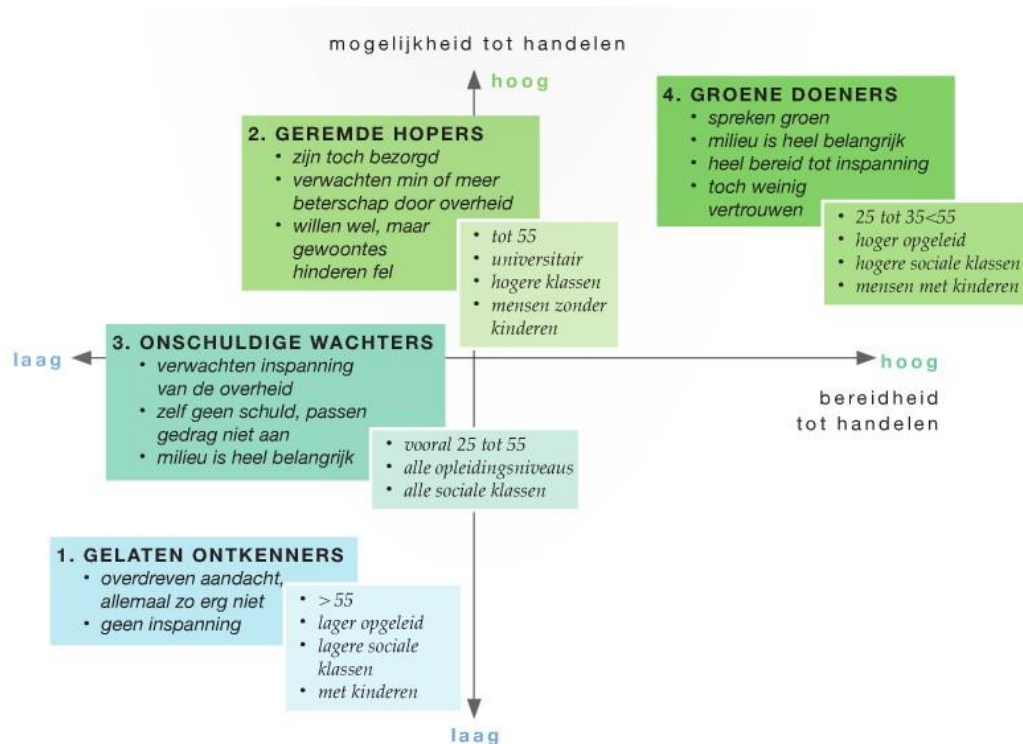
2.4. De doelgroep verbreden

2.4.1. Het begrip inclusiviteit

Bij het lezen van mijn bachelorproef zal je meermaals het begrip inclusiviteit zien opduiken. Met het begrip inclusiviteit bedoel ik het insluiten van bepaalde groepen, het ‘erbij horen’. Het ‘erbij horen’ krijgt pas echt inhoudt wanneer het ook gepaard gaat met sociale participatie of kortweg ‘meedoen’. In dit opzicht gaat het begrip (sociale) inclusiviteit verder dan de klassieke indicatoren van sociale ongelijkheid met als indicatoren opleiding, werk en inkomen. In deze context spreken we van actief burgerschap. (Van Regenmortel en Peeters, 2010, p. 134)

2.4.2. Inclusiviteit bij Netwerk Bewust Verbruiken?

Zoals reeds werd vermeld tracht NBV drie types consumenten te bereiken, de groene doeners, de geremde hoppers en onschuldige wachters. Het totaal van die types is goed voor zo'n 69% van de bevolking. De overige 31% worden de gelaten ontkenners genoemd. Deze groep heeft volgens het segmentatiemodel van de provincie Brabant, KULeuven en Change Designers een lage bereidheid en een lage mogelijkheid tot handelen. Bovendien zou de doelgroep lager opgeleid zijn en behoren tot een lagere sociale klasse.

Figuur 1 K.H. Leuven/Change Designers-segmentatiemodel voor de Brabantse bevolking. Bron: Reader Designing Change, 2009

Wanneer NBV zich ook wil richten op mensen in kansarmoede, lijkt het dat ze ook de gelaten ontkenners moeten betrekken, de overige 31%. Volgens het segmentatiemodel vindt deze groep de aandacht omtrent het milieu overdreven en is het allemaal zo erg nog niet. Volgens mij stoten we hier op een zwakte van het segmentatiemodel. Ze hebben de neiging mensen binnen dezelfde groep over eenzelfde kam te scheren en in hokjes te denken.

Door middel van een fragment uit de documentaire “Climaxi: On est peut-être riche?” te bespreken streef ik ernaar dit hokjes denken in vraag te stellen. In de documentaire van Climaxi, gemaakt in samenwerking met Victoria De Luxe, is te horen hoe een Franstalige buurtwerker denkt over mensen in kansarmoede met betrekking tot

duurzame ontwikkeling: “Ik denk dat het klimaat hun allerlaatste bekommernis is. Het is eerst en vooral: Wat ga ik eten? Waar ga ik slapen? Wat ga ik aan mijn kinderen zeggen? Deze mensen die bij ons komen zitten met duizenden andere vragen.” Na deze getuigenis laten ze een jongere aan het woord die opgroeit in een kansarm gezin. ‘Er zijn zoveel dingen die ik zou willen zeggen... Maar ik doe het niet... Als de staat niets doet en ons arm laat... Dan beklaag ik onze toekomst... Dan beklaag ik onze toekomst. [...] Bovendien tikt de tijdbom op aarde steeds luider naargelang de ozonlaag vernietigd wordt. Ik wil de mensen niet doen schrikken maar... we mogen een snelle ondergang verwachten. We moeten ons snel voorbereiden, als we zo blijven auto rijden en consumeren... Als we blijven vervuilen, slechte dingen doen voor de aarde dan gaan we er nooit uit geraken.”

Dit filmfragment toont aan dat men er snel van uit gaat dat mensen in kansarmoede weinig tot geen interesse en bekommernis tonen ten opzichte van deze aard van problemen. Men gaat ervan uit dat ze te veel in eigen problemen zitten verdrongen om stil te staan bij andere problemen. De jongere maakt op een krachtige manier duidelijk dat dit niet het geval is. Hoewel dit slechts één voorbeeld is, ben ik ervan overtuigd dat een grote groep van kansarmen zich bewust zijn van de problematiek rond het klimaat. Omwille hiervan vind ik het belangrijk deze doelgroep niet langer uit te sluiten in de werking van NBV. Door hen niet actief aan te trekken, zit je namelijk al gauw bij uitsluiten.

Bovendien schuilt er ook een enorm mooie opportuniteit in het betrekken van mensen in kansarmoede. Het Repair Café is een voorbeeld van een publieke ruimte waar Dirk Holemans het over heeft. (zie supra) Volgens een onderzoek van Stichting Repair Café Nederland staat het buiten kijf dat het Repair Café bijdraagt aan empowerment van vrijwilligers. De sociale contacten in de buurt breiden zich via het Repair Café verder uit. Vrijwel alle vrijwilligers (97%) leren tijdens het Repair Café andere buurtbewoners kennen. Er wordt naast de reparatie over verschillende onderwerpen gepraat die persoonlijk, werk- of buurt gerelateerd zijn. Deze contacten beperken zich niet alleen tot de repareerbijeenkomsten. Bijna een derde heeft ook buiten het Repair Café wel eens contact met de buurtbewoners die zij bij een Repair Café hebben leren kennen. Bovendien scheelt het mensen in kansarmoede in de portemonnee door te delen en te repareren en worden hun netwerken verder uitgebouwd.

2.5. Besluit

Mensen in kansarmoede stuiten op allerlei drempels: financiële drempels, psychologische, sociale, praktische,... Een aanpassing van de inkomprijs is dus helaas vaak niet voldoende om mensen in kansarmoede te bereiken. Er is meer nodig dan dat! Daarenboven zijn mensen in kansarmoede vaak meer verbonden door sterke banden, bonding ties. Dit zijn naar binnen gerichte netwerken onder gelijkaardige ‘soorten’ mensen. Vranken ziet twee antwoorden op dit fenomeen. Enerzijds kan het aanbod worden aangepast, anderzijds kan een vertrouwenspersoon dienen als tussenpersoon.

Deze vertrouwenspersoon kan het ontbreken van de zwakke banden in hun netwerken opvangen. Een voorbeeld hiervan is een buddy.

Hooghe stelt zich de vraag of we actief moeten inzetten op het bereiken en betrekken van mensen in kansarmoede. Mogelijks hebben zij de voorkeur om te participeren aan minder geformaliseerde groepen. Dergelijke informele netwerkvorming kan, volgens Hooghe, in de praktijk echter even belangrijke gevolgen hebben. Als we Hooghe hierin blindelings zouden volgen bestaat het gevaar dat middenveldorganisaties niet meer zouden inzetten op het bereiken van mensen in kansarmoede. Een gevaar? Ja, een gevaar. Want er zijn toch verschillende redenen om het wel te doen.

Kort samengevat verwerft men sociaal kapitaal. Dit begrip verwijst naar de bereidheid tot samenwerking, vertrouwen in medeburgers, etc. Deze aspecten zorgen ervoor dat individuele machteloosheid wordt overwonnen en men individueel zelfredzamer wordt. Dirk Holemans ziet een ander voordeel: er zal minder aan freeriding gedaan worden. Burgers worden zich bewust van hun eigen, individuele verantwoordelijkheid ten opzichte van het leefmilieu. Vanuit deze verantwoordelijk is men meer geneigd hun steentje bij te dragen. Volgens Patrick Develtere is participatie de sleutel tot een proces van duurzame ontwikkeling. Door in te zetten op participatie, verbreed je het draagvlak. Dit draagvlak is nodig om tot 'gedragen' beleidsmaatregelen te komen. Om te komen tot een draagvlak is er dus nood aan participatie. Publieke ruimtes zijn hiervoor een must. Dit zijn plekken waar burgers de kans krijgen hun mening te uiten, te argumenteren, levenservaringen te delen,... Waardoor men de ander zal erkennen en zichzelf meer erkend zal voelen. Zowel Op Wielekes als Repair Café kunnen een voorbeeld zijn van deze publieke ruimte.

Dat ook NBV hierop moet inzetten tracht ik duidelijk te maken aan de hand van de zwakte van het segmentatiemodel dat ze gebruiken. Het model gaat uit van een grote veralgemening. Hoe meer mensen in aanraking komen met deel- en repareerinitiatieven hoe breder deze initiatieven gedragen worden. Dat is nodig wanneer we naar een meer circulaire economie wensen toe te werken. Bovendien is de opportuniteit voor mensen in kansarmoede te mooi om hier niet op in te spelen. Zij zijn de doelgroep die misschien wel het meeste gebaat zijn bij deel- en repareerinitiatieven. Voor hen kan dit wel eens het verschil betekenen tussen brood op de plank of niet. De voordelen hiervan gaan verder dan de portemonnee doordat men ook de kans krijgt om met anderen in contact te komen en hun netwerk uit te breiden en te versterken.

Tijdens dit vooronderzoek kwam ik in aanraking met heel wat informatie omtrent participatie van allerlei kansengroepen. Het was niet gemakkelijk om halt toe te roepen aan de grote stroom aan informatie, waar geen einde aan bleek te komen. Ik begrijp Einstein maar al te goed wanneer hij zegt: "Hoe meer ik leer, hoe meer ik weet, dat ik eigenlijk niks weet." Het verbaast me dan ook dat men, ondanks de vele onderzoeken en geschriften, er nog steeds zoveel moeilijkheden worden ondervonden bij het betrekken van kansengroepen. Waar ben ik in hemelsnaam aan begonnen? Het is een illusie te denken dat ik met deze bachelorproef hét gouden ei zou vinden. Toch wil ik

door middel van heel praktische en concrete tips naar NBV een verschil maken, al is het maar een klein verschil.

3. Verdiepend onderzoek

Ik ga dieper in op de twee projecten die het onderwerp van deze bachelorproef zijn, nl. Op Wielekes en Repair Café. Hiervoor maak ik gebruik van interne documenten van Netwerk Bewust Verbruiken, de websites van beide projecten en neem ik een diepte-interview af van de projectverantwoordelijken, Barbara en Clara, en enkele Repair Café-organisatoren.

3.1. Op Wielekes

“Dit pilootproject in Ledeberg promoot fietsen bij (en met) kinderen tussen drie maand en twaalf jaar. Het project maakt kwalitatieve kinderfietsen toegankelijk door middel van een deelsysteem. Jonge gezinnen kunnen een kinderzitje, baby-mee, een aanhangfiets of kinderfiets huren tegen een abonnementsbijdrage. Abonnees bij Op Wielekes groeien mee met het aanbod: naarmate hun kinderen groter worden, huren ze wat ze op dat moment nodig hebben. De kinderfietsen krijgen een plek in een centraal depot. Dit depot is een ontmoetingsplek, waar workshops rond veilig verkeer, fietsonderhoud en zelfredzaamheid op de fiets worden aangeboden.” (Netwerk Bewust Verbruiken, 2014, online)

Meer info vind je op www.opwielekes.be

Hoewel Op Wielekes het eerste project in Vlaanderen is dat inzet op laagdrempelig kinderfietsen delen, bereikte het project in zijn testfase toch voornamelijk de blanke middenklasse en voortrekkersgezinnen. Net die jonge gezinnen die sowieso graag en veel fietsen. Een bevraging door NBV bij ouders van het Onze-Lieve-Vrouw-College, een concentratieschool in Ledeberg, toonde aan dat veel ouders interesse hebben voor het project. Verschillende onder hen kwamen zich al informeren over het project en wekelijks kon men nieuwe mensen verwelkomen in het fietsendepot. Toch haken verschillende potentieel geïnteresseerden voortijdig af wegens financiële drempels - het betalen van een borg of abonnementsgeld- of stappen ze uiteindelijk niet in het systeem. Dit is jammer. NBV slaagt erin interesse te wekken, maar kunnen deze interesse niet altijd ‘verzilveren’.

De leden van Op Wielekes zijn volgens Barbara eerder aangesloten uit sympathie dan uit noodzaak. Toch is het volgens haar niet de oplossing om de fietsen gratis ter beschikking te stellen. Iets gratis krijgen kan de eigenwaarde schaden. Een kleinere bijdrage daarentegen kan wel een oplossing zijn, bv. door middel van een solidariteitsfonds, een complementaire munt, een spaar- of afbetalingssysteem, een tontine²,...

Barbara bedenkt tevens dat projectwerking niet de meest aantrekkelijke vorm is om mensen in kansarmoede aan te trekken. Om van participatie een feit te maken is er, volgens Barbara, nood aan een lange termijnwerking waarin vertrouwen centraal staat.

Bij het schrijven van een nieuwe subsidieaanvraag voor het Project 'Op Wielekes, ook voor kansengroepen' werden reeds heel wat drempels en mogelijke maatregelen opgelijst. Hieronder vind je een overzicht.

Financiële drempel

Wie een fiets wil gebruiken, moet jaarlijks 30 euro lidgeld betalen en een éénmalige waarborg van 70 euro. Voor sommigen is de waarborg een probleem, voor anderen vormen beiden een probleem. De prijs van het lidgeld werd reeds verminderd van 40 naar 30 euro per jaar.

Aanpakken financiële drempels

- Opzetten solidariteitsfonds

Door een solidariteitsfonds in te voeren kunnen meer kapitaalkrachtige leden zich garant stellen voor leden in armoede, zodat zij geen waarborg hoeven te betalen. Daarnaast kan wie een fiets doneert, zijn of haar jaar gratis lidmaatschap ook doorgeven aan iemand die het niet kan betalen. Ook andere pistes zijn mogelijk, zoals geld inzamelen; iedereen die bijdraagt naar eigen kunnen; een tontine-systeem² zoals in sommige Afrikaanse landen;...

- Installeren van een complementaire munt

De Fietskeuken biedt mogelijkheden om in plaats van geld, tijd in te zetten voor Op Wielekes. Personen die werkloos zijn of leven van een leefloon kunnen hun tijd inzetten door in de Fietskeuken mee te werken om fietsen van buurtbewoners te herstellen. In ruil krijgen ze 'pluimen'³. Met de pluimen kunnen ze in orde gemaakte fietsen kopen, fietslessen of workshops volgen. Ook om minder handige Harry's en Harriëtes de kans te geven om pluimen te verdienen, kunnen er ook andere verdienmodellen bedacht worden, zoals iets koken voor de Fietskeuken, helpen bij de terugbetalingsaanvraag, meehelpen met het onthaal bij de workshops,...

- Terugbetaling door stad of diensten

Door te onderzoeken of voor bepaalde groepen terugbetaling of korting mogelijk is via het OCMW of via de stad Gent. Zij betalen vandaag het lidgeld terug aan wie lid wordt

² Een tontine is een overeenkomst waarbij partijen een goed of een zaak inbrengen.

³ In voorlopige vergaderingen rond de opstart van de complementaire munt in Ledeberg, krijgen deze de naam pluimen. Mogelijks wordt dit achteraf herzien. In mijn bachelorproef zal ik gebruik blijven maken van de term pluimen.

van een autodeelgroep of aan bakfietsdelen doet. De stad Gent zou dit kunnen uitbreiden naar Op Wielekes en expliciet inzetten op personen in kansarmoede of mensen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond.

Praktische drempels

- Communicatie

De communicatie van Op Wielekes gebeurt nu te vaak digitaal, wat impliceert dat je toegang tot internet nodig hebt. De communicatie rond verwachtingen van leden van Op Wielekes gebeurt nu via een contract en een huishoudelijk reglement.

- Ruimte-inname

Mensen in een precare situatie zijn vaak slecht en klein behuist. Ze hebben bijgevolg geen opslagruimte voor een kinderfiets.

- Fietsvaardigheid

Veel volwassenen met etnisch-culturele diverse achtergrond kunnen zelf niet fietsen. Dit geeft geen incentive om de kinderen te laten fietsen. Aangezien fietsen vaak enkele recreatief wordt ingezet, gaven mensen aan dat ze liefst een fiets enkel in de zomermaanden zouden gebruiken. Op Wielekes biedt vandaag enkel langdurig gebruik aan.

Aanpakken praktische drempels

- Communicatie beter afstemmen op kansengroepen

Een direct contact of contact via sms werkt beter voor personen in armoede. Voor sommige mensen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond is het nodig een aangepaste handleiding te gebruiken, best met visualisaties.

- Onderzoek naar ruimte-inname

Men kan op zoek gaan naar een sponsor voor goede sloten/haken om in de buitenmuur te bevestigen, of zoeken naar de mogelijkheid van een gemeenschappelijke fietsstelplaats. Ook onderzoek naar de mogelijkheden van zomerverhuur in plaats van jaarverhuur zijn aangewezen.

Psychologische drempels

Naar een ongekende locatie gaan om een fiets te gebruiken of om aan je fiets te werken wordt als een drempel ervaren. Er is bezorgdheid over wat zal gebeuren in geval van schade. Daarnaast leeft er angst om kinderen in het onveilige verkeer te sturen.

Aanpakken psychologische drempels

- Stimuleren van toegankelijkheid

Door verenigingen uit te nodigen om hun activiteit op de Standaert site te laten doorgaan of een gezamenlijk bezoek te organiseren, kan gewerkt worden aan de

toegankelijkheid van de plek. Er kan duidelijk worden gecommuniceerd worden over hoe alles geregeld wordt in geval van schade. Gezamenlijke fietslessen voor ouders en kinderen motiveren personen om op de fiets te kruipen. Om ouders en kinderen te motiveren in het systeem te stappen, kunnen incentives aangeboden worden, zoals bijvoorbeeld gesponsorde tickets voor AAGent.

- Uitwerken van een buddy-systeem

Ouders die hun kinderen naar school met de fiets begeleiden, zouden een kind waarvan de ouders niet kunnen fietsen mee kunnen begeleiden. Kinderen krijgen op die manier de kans om het fietsen te oefenen en zich te bewegen in het verkeer. Dit werkt ook buurtversterkend. Het buddysysteem zou uitgewerkt kunnen worden voor de leerlingen van het zesde leerjaar. Aangezien Ledeberg zeer dichtbevolkt is en er verschillende scholen in de wijk aanwezig zijn, gaan de meeste kinderen te voet naar school. Wanneer de overstap naar het secundair gemaakt wordt, moeten de kinderen zich verder verplaatsen. Vandaag speelt daarbij de toegankelijkheid van openbaar vervoer een doorslaggevende rol. Gezinnen met kinderen zouden ingewijd kunnen worden in de veilige fietsroutes in Gent, bijvoorbeeld via een gezamenlijke fietstocht.

Woensdag 13 mei bracht ik een bezoek aan de Standaert site, de thuishaven van het kinderfietsendepot van Op Wielekes, buurtcafé StanZa, Fietskeuken Ledeberg,... Alsof het zo moest zijn kreeg ik onderweg naar Ledeberg een lekke band. Al snel kreeg ik hulp bij het oppompen van mijn band. Deze bleef leeglopen wat wil zeggen dat mijn binnenband hersteld moest worden. Helaas was de Fietskeuken gesloten, anders was ik onmiddellijk geholpen.

De vierde fietsles van een reeks van vijf zou er vandaag doorgaan. De meeste kinderen waren er dus al redelijk goed mee weg. Het viel me meteen op hoe een divers publiek hierop af kwam. Zelf zo, dat er slechts één blank jongetje aanwezig was. Dat dit initiatief een meer divers publiek bereikt is volgens Barbara te wijten aan het feit dat fietslessen concreter zijn. Hoe concreter iets is, hoe toegankelijker.

3.2. Repair Café

Repair Cafés zijn gratis, toegankelijke bijeenkomsten, waarbij buurtgenoten elkaar op vrijwillige basis helpen bij het herstellen van allerhande voorwerpen. Dit gaat van kleding tot elektrische apparaten, meubels, fietsen en zelfs computers en andere elektronica. Bezoekers nemen van thuis kapotte spullen mee en gaan samen met de

(vrijwillige) deskundigen, zoals elektriciens, naaisters, timmerlieden,... aan de slag. In het Repair Café is gereedschap en materiaal aanwezig om alle mogelijke herstellingen uit te voeren. In dit Repair Café leren bezoekers dat herstellingen een goed alternatief voor weggooien is, maar vooral dat dit alternatief ook voor hén bereikbaar is. Het Repair Café helpt zo de afvalberg te verkleinen. Daarnaast draagt het bij aan een mentaliteitsverandering, door mensen warm te maken voor een duurzame samenleving. Tot slot is het Repair Café een sociaal evenement: buurtgenoten ontmoeten elkaar op een nieuwe, verrassende manier. Dit leidt tot nieuwe contacten in de buurt en bevordert de sociale cohesie. (Repair Café, 2015, online)

Meer info vind je op www.repaircafe.be

3.2.1. Diepte-interview met Clara

Tijdens het **diepte-interview** (bijlage 1) vertelt Clara dat inclusiviteit reeds bij aanvang van het project een reële insteek was, het was één van de doelstellingen van het project om enkele inclusieve Repair Cafés uit de grond te stampen. Om deze doelstelling te bereiken was het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen bij de opstart van het project Repair Café één van de partners. In Leuven heeft dit geleid tot een Repair Café dat werd georganiseerd vanuit de vereniging waar armen het woord nemen 't Lampeke. Dit zorgde ervoor dat er heel wat vrijwilligers en bezoekers mensen in kansarmoede waren. Helaas heeft het Netwerk Tegen Armoede (roepnaam van Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen) het partnerschap moeten opgeven wegens gebrek aan financiële middelen en tijd. Op dat ogenblik begonnen lokale Repair Cafés als paddenstoelen uit de grond te schieten en moest Netwerk Bewust Verbruiken de voormalige één-op-één-begeleiding loslaten. Er worden nog steeds Repair Cafés uit verenigingen waar armen het woord nemen opgestart, maar deze ontstaan spontaan, zonder dat dit wordt gestimuleerd vanuit NBV.

Momenteel is het moeilijk om het probleem te omvatten wegens de grote verscheidenheid tussen de Repair Cafés onderling. Het succes hangt vaak af van kleine zaken: de trekkersgroep, de locatie,... Zo kan een bepaalde plaats mensen in kansarmoede afschrikken en een andere plaats zal net als minder toegankelijk worden ervaren door middenklassers. Op die manier wordt het moeilijk om tot een sociale mix te komen.

Repair Cafés die doorgaan in een echte café-context werken niet stimulerend. Het is een locatie waar consumptie centraal staat. Mensen durven er niet binnen zonder iets te consumeren en dat schrikt hen af. Bovendien is het niet aangewezen voor mensen met een alcoholproblematiek of moslims.

Daarnaast merkt Clara op dat de vrijblijvende spaarpot aan de ingang van vele Repair Cafés lang niet zo vrijblijvend is als op het eerste zicht lijkt. Mensen zien wie iets en hoeveel iemand deponeert. In bepaalde Repair Cafés vraagt men een inkomprijs of

organiseert men aan de hand van inschrijvingen, ook dit is niet optimaal om drempels weg te werken.

Het huisreglement en de folder zijn volgens Clara moeilijk verstaanbaar. Brigitte, een werknemer van Femma die op inleefdag is bij Netwerk Bewust Verbruiken, geeft aan dat de organisatie Wablieft communicatiemateriaal verstaanbaar maakt voor iedere doelgroep.

3.2.2. Enquêtes bij lokale organisatoren

Uit een **enquête** die werd verspreid naar alle Vlaamse Repair Café-organisatoren komt naar voor dat de helft zichzelf ziet als inclusief. Dit is voornamelijk te danken aan de samenwerkingen (bv. Verenigingen waar armen het woord nemen, OCMW, LDC,...) en de locatie. De andere helft bereikt slechts een beperkt aantal mensen in kansarmoede of melden dat ze hier geen zicht op hebben. Kansarm zijn staat immers niet op iemands gezicht te lezen. Vaak is het wel af te leiden aan de spullen en de hoeveelheid die men meebrengt, opperen Repair Café-organisatoren. Wanneer het Repair Café erin slaagt mensen in kansarmoede te betrekken is dat eerder bij bezoekers dan in de vrijwilligersgroep. Dat is niet heel erg verrassend. Velen leren het concept beter kennen na een eerste bezoek, waarna men beslist zich te engageren als vrijwilliger.

3.2.3. Diepte-interviews bij lokale Repair Café-organisatoren

In het najaar van 2014 werden, door Clara en Laura (voormalige stagiaire bij NBV), **diepte-interviews** afgenomen bij een twaalfstal Repair Café-organisatoren. Deze interviews hadden betrekking op de bredere werking van hun Repair Café. Het thema inclusiviteit was hier een klein luikje van. Hier kwam tamelijk wat informatie opborrelen.

Het Repair Café van Antwerpen (Ecohuis) werkt soms samen met het servicepunt vrijwilligers, die vrijwilligers sturen die zich op die manier kunnen inwerken op de arbeidsmarkt (meestal nieuwkomers die de taal nog niet zo goed spreken). Ook in Esen werken ze op die manier samen met het OCMW en in Halle bereiken ze veel bezoekers in kansarmoede aangezien dit Repair Café in november samenvalt met het evenement 'november wereldmaand'. Volgens Repair Café Antwerpen haken deze vrijwilligers jammer genoeg veel sneller af. Repair Café Klein-Brabant merkt op dat er vaak inwendige drempels zijn voor (kans)arme mensen: 'het is een middenklasse gebeuren'. Vaak stellen zij zich de vraag of ze er wel bij horen. Bij sommige Repair Cafés komen er heel weinig tot geen (kans)arme mensen of is dit toch niet op te merken. Bij het Repair Café van Beveren is dit bijvoorbeeld opmerkelijk: ondanks dat zij in de kringwinkel zelf Repair Cafés organiseren blijken zij dit publiek te missen, terwijl de kringwinkel zelf net vaak deze doelgroep bereikt. De Repair Cafés zelf vinden het inclusieve aspect wel allemaal belangrijk: Repair Café moet een brede doelgroep en zo

weinig mogelijk drempels hebben. Voor (kans)arme mensen zou dit een mooi project zijn en hier moet zeker op ingezet worden, want vanzelf gaat het niet.

Ik nam contact op met enkele van deze Repair Café-organisatoren om het luikje rond inclusiviteit verder uit te spitten. Een **diepte-interview** over één bepaald aspect van het voorgaande diepte-interview dus, nl. inclusiviteit. Voor mijn vraagstelling liet ik me inspireren door Peter Dauwe, een lid van de Raad van Bestuur van LETS Vlaanderen. LETS Vlaanderen is één van de partners van het project Repair Café. Deze vragen werden door hem opgesteld maar werden nog niet gecommuniceerd naar lokale Repair Café-organisatoren, wegens schrik van overbevraging. (Die periode passeerden er al heel wat enquêtes en bevestigingen de revue in het kader van een grote evaluatie.). De vragen die ik uiteindelijk gesteld heb aan enkele organisatoren vind je terug in bijlage 2. Deze halfopen diepte-interviews nam ik telefonisch af.

3.2.4. Noël en sigrid van Repair Café Halle

Achtergrondinformatie

Het Repair Café In Halle wordt vierjaarlijks georganiseerd. Er zijn telkens zo'n 30 à 40 vrijwilligers aanwezig uit een pool van 60 personen. Naar schatting komen er per Repair Café zo'n 100 bezoekers. Men bereikt hier zowat alle leeftijdscategorieën vanaf 25 jaar. Voor de organisatie werkt men samen met Stad Halle, de Fietzersbond, voedselteams,... Er gaan meestal tal van randactiviteiten door, zoals een weggeefmarkt, workshops, kinderanimatie,...

Laagdrempeligheid

Op 25 maart nam ik telefonisch contact op met Noël. Hij beschouwt het Repair Café als een laagdrempelig gebeuren. "Het is heel simpel: iedereen is welkom, er wordt geen onderscheid gemaakt, er komen geen inschrijvingen aan te pas en er wordt veel reclame gemaakt."

Vaardigheden

Volgens Noël zijn er weinig sociale vaardigheden nodig om een Repair Café te bezoeken. "Mensen die introvert zijn, zullen sowieso minder geneigd zijn om naar soortgelijke sociale aangelegenheden te komen." Hoewel er geen specifieke sociale vaardigheden worden verwacht is het wel zo dat de slaagkans voor een geslaagde reparatie stijgt, wanneer de bezoeker in staat is goed uit te leggen wat er met het toestel mis is.

Bereik en strategieën

Halle bereikt mensen in kansarmoede, maar het is zeker niet meer dan de helft van het totaal aantal bezoekers. "We zien vooral oudere mensen, die er meer welgesteld uitzien." Wanneer de soepjuffen langskomen of er een weggeefbeurs aan het Repair Café is gekoppeld, zien zowel Noël als Sigrid (met wie ik later telefonisch contact opnam) een stijging in het aantal mensen in kansarmoede. Noël maakt hierbij wel de bemerking dat hij niet onmiddellijk de doorstroming naar het Repair Café ziet.

Dat het Repair Café in Halle tijdens November Wereldmaand een groot bereik heeft, is te danken aan de vele activiteiten die dan plaatsvinden: weggeefbeurzen, debatten, kookworkshops,... Het is voornamelijk te danken aan Stad Halle die hiervoor de tijd en middelen krijgt om actief en gericht te communiceren over dit aanbod aan activiteiten. Dit is iets wat de vrijwilligers van het Repair Café tekort schiet.

Repair Café Halle experimenteerde met het tijdstip van hun Repair Café. Hieruit bleek dat het meest ideale moment vrijdagavond is. “Professionele werknemers komEN na hun werkuren, wat mooi aansluit op hun werkuren. Zaterdag is er veel concurrentie door andere activiteiten die in de buurt doorgaan. Op een zondag durven sommige vrijwilligers wel eens afhaken.”

Hoewel het Repair Café nooit expliciet heeft ingezet op het bereiken van mensen in kansarmoede zijn er toch enkele vrijwillige herstelleraars die afkomstig zijn uit een precaire situatie. Een mogelijke factor is, volgens Sigrid, het feit dat ze samenwerken met buurthuizen, scholen,...

Ten slotte wordt er opgemerkt dat wanneer een vrijwilliger hier zijn schouders zou ondersteunen, er mogelijk meer werk zou worden gemaakt van een inclusief Repair Café.

Motivatie

Repair Café Halle tracht mensen te bereiken vanuit twee motivaties: Enerzijds de afvalberg verkleinen, anderzijds het versterken van sociale netwerken.

Moeilijkheden

Noël geeft aan dat hij het jammer vindt dat niet iedereen iets wil consumeren, wanneer ze aanwezig zijn op het Repair Café. Dit is tenslotte de inkomstenpot van het Repair Café. Hij vertelt me dat hij nu inziet dat sommige bezoekers financieel niet in de mogelijkheid zijn iets te consumeren.

Andere diversiteit

Hoewel het Repair Café als laagdrempelig wordt beschouwd, merkt Noël op dat er twee groepen weinig tot niet bereikt worden. Enerzijds, de Franstalige bevolking. Dit is mogelijk te wijten aan het feit dat de trekkersgroep Nederlandstalig is en dat de promotie enkel in het Nederlands gebeurt. Anderzijds, bereikt men -ondanks de grote vertegenwoordiging van deze groep in Halle- weinig allochtonen. “We bereiken hen niet, of het interesseert hen niet.” klinkt het.

Repair Café Halle ziet ook een ander soort van diversiteit. “Er komen enkele moslima’s mee herstellen én we hebben een vrouwelijke informaticahersteller. Dit doorbreekt het cliché. Nu wachten we nog op een mannelijke textiel-hersteller!”

3.2.5. Sofie van Repair Café Gent Buurtwerk

Achtergrondinformatie

Zoals de titel doet vermoeden wordt dit Repair Café georganiseerd vanuit het buurtwerk. Dat maakt dat de focus veeleer op ontmoeting en het delen van talenten ligt dan op duurzaamheid. De Repair Cafés vinden plaats in verschillende Gentse wijken. In sommige wijken is het Repair Café reeds een vaste waarde. In andere gevallen komt het slechts éénmalig van de grond. Binnen de pool van een 19-tal reparateurs is er een mooie generatiemix, zowel jong als oud komen repareren. Repair Café Gent Buurtwerk werkt samen met het LDC en ivago (de Gentse intercommunale). Ivago biedt hen materiaalcoffers aan. Het Repair Café vindt meestal plaats naast een extern evenement, bijvoorbeeld een rommelmarkt, recycleerfestijn, givebox, tweedehandsbeurzen,...

Laagdrempeligheid

Sofie gelooft dat je een Repair Café zo laag- als hoogdrempelig kan maken als je zelf wil.

Vaardigheden

Volgens Sofie zijn er niet veel sociale vaardigheden nodig om een Repair Café te bezoeken. “Onlangs hielp ik een vrouw die analfabeet is bij het invullen van een inschrijvingsformuliertje.” Vertelt Sofie me.

Bereik en strategieën

Het Repair Café Gent Buurtwerk zet echt in op het bereiken van mensen in kansarmoede. Dit doet men door mensen persoonlijk aan te spreken en toe te leiden naar het Repair Café. Deze strategie is arbeidsintensief maar werpt wel haar vruchten af. Doordat de Repair Cafés doorgaan in de 19e eeuwse gordel van Gent bereikt men ook heel wat mensen in een precaire situatie. Repair Cafés vinden op regelmatige tijdstippen plaats, dit zorgt ervoor dat steeds meer mensen het concept leren kennen en dat het concept steeds meer ingeburgerd geraakt. Bovendien herkennen mensen anderen van een voorgaand Repair Café. Gebruikmaken van naamkaartjes voor de vrijwilligers is volgens Sofie een must! Door reparatietafels te clusteren ziet men wat er (naast het eigen voorwerp) nog zoal hersteld wordt. Dit wekt nieuwsgierigheid en maakt onderlinge contacten mogelijk/sterker.

Bij afloop van het interview vertelt Sofie me dat ze reeds een olijsting heeft gemaakt van maatregelen die ervoor kunnen zorgen dat het Repair Café een succes wordt. Ook hieruit kon ik heel wat informatie halen. Hieronder maak ik een samenvatting:

a. Communicatie

- Het is van belang dat het concept Repair Café op een correcte manier wordt gecommuniceerd naar de bezoekers. Op die manier vermijd je te hoge verwachtingen van de bezoekers. Repair Café is een buurtinitiatief dat steunt op vrijwilligers uit de buurt. Iedereen wordt warm uitgenodigd om mee de handen uit de mouwen te steken.

- Ook de ontvangsttafel heeft een belangrijke rol bij het afstemmen van verwachtingen. Het is ideaal om de ontvangsttafel te bemannen door iemand met technisch inzicht. Hij/zij doet een pre-diagnose van het defecte voorwerp: Kan het überhaupt hersteld worden? Op die manier hoeven sommige bezoekers niet nodeloos (uren) te wachten.
- Het is van belang te communiceren tot welk ogenblik bezoekers zich kunnen aanmelden én welke voorwerpen hersteld kunnen worden tijdens het Repair Café.

b. Samenwerking

- Koppel een workshop aan het Repair Café: vegetarisch broodbeleg, upcycling, knuffels stikken, wild breien, scharenslijper,...
- Nodig een BV uit. Bijvoorbeeld Caroline Verbrugghe, de meter van het Repair Café.
- Promoot een give-box, een boekenruilkast. Ook een plantendokter of zadenruil kan erg aanslaan.
- Repair Café Gent Buurtwerk merkt op dat de catering een groot verschil kan maken. Het is belangrijk om de mensen zo lang mogelijk aanwezig te houden op het Repair Café, door hen bijvoorbeeld iets te laten drinken of een workshop te voorzien. Op die manier kunnen onderlinge contacten ontstaan of worden verduurzaamd.
- Samenwerkingen met lokale verenigingen is een must, bijvoorbeeld Femma, Gezinsbond, seniorenverenigingen, parochie, etc. Dit zorgt ervoor dat het bereik van een divers publiek wordt verhoogd, het versterken van elkaars activiteiten door uitwisseling van tips en reparateurs, de werklast verdelen,...
- Geef kinderen en/of jongeren een bepaalde rol, bv. Laat jongeren senioren uitleggen hoe een gsm of tablet te gebruiken.

c. Stimuleer het kleine ontmoeten tussen bewoners door:

- Voorzie een gezellige wachtruimte met een cafetaria en leeshoek. Denk ook aan de kinderen door bijvoorbeeld een kleur- en/of knutselhoekje te voorzien.
- Maak enkele grote repareereilanden. Bewoners vinden het vaak boeiend om een reparatie van nabij mee te maken, zelfs als het niet om hun eigen spullen gaat. Laat gerust de wachtenden rond de tafel meekijken, als reparateurs geen bezwaar hebben. Er ontstaan spontaan kleine gesprekken, men helpt elkaar of zet elkaar reeds aan het werk.
- Doorbreek de anonimiteit en voorzie naamkaartjes voor reparateurs en andere vrijwilligers.

d. Een geslaagde reparatie

- Het is altijd fijn om te horen dat een reparatie geslaagd is. Laat die positieve sfeer ook doorheen het Repair Café klinken door bijvoorbeeld een bel (moersleutel op een gong) te laten klinken bij elke herstelling.

e. Evaluatie

In het Repair Café Gent Buurtwerk wordt nauwkeurig werk gemaakt van de evaluatie en nazorg. Men gebruikt niet enkel het evaluatieformuliertje naar de bezoekers, maar evalueert ook met de reparateurs. Hier wordt onder andere gepolst naar de contacten tussen de bewoners. Maak gebruik van het inschrijvingsformulier, voeg e-mailadressen toe aan de mailinglijst, stuur wat foto's door van het event, voeg hen toe op Facebook, nodig hen uit voor het komende event,... Kortom, hou het contact warm.

Motivatie

Materiële hulpverlening is niet de hoofdreden voor het organiseren van een Repair Café gericht op mensen in kansarmoede. Het gaat voornamelijk om het delen van kennis tussen de bewoners in de buurt en het ontmoeten. Repair Café fungeert als een ontmoetingsplaats waar nieuwe verbindingen gemaakt worden en waar je mensen kan leren kennen. Al valt het helaas wel op dat sommige mensen de hulp van een Repair Café écht nodig hebben.

Moeilijkheden

Sofie ondervindt geen moeilijkheden bij het bereiken van mensen in een precaire situatie. Wel wijst ze erop dat het van groot belang is potentiële bezoekers voldoende te informeren. Op die manier sluit je uit dat er incorrecte verwachtingen beginnen te leven. Ze geeft een voorbeeld: "Er kwam iemand langs die zijn gordijn wou achterlaten op het Repair Café en na een uurtje wel zou terugkomen. Het Repair Café is geen klusjesdienst, het is een plek waar mensen samen aan de slag gaan." Wel geeft Sofie aan dat het een uitdaging blijft om goede en sterke vrijwilligers te vinden in de buurt. Hiermee bedoelt ze, mensen met kennis van zaken. In het verleden heeft er zich iemand aangemeld als vrijwilliger die eigenlijk te weinig vakkennis had om te herstellen.

Andere diversiteit

Repair Café Gent Buurtwerk ziet ook een diversiteit in leeftijd. Zowel bij de bezoekers als de vrijwilligers komen er twintigers en gepensioneerden langs.

3.2.6. Vivianne van Repair Café Klein-Brabant

Achtergrondinformatie

Repair Café Klein-Brabant kenmerkt zich door haar regionale werking. Dit Repair Café gaat vierjaarlijks door in verschillende gemeenten in de regio Klein-Brabant. Een pool van zo'n 70 vrijwilligers herstellen er telkens zo'n 60 spullen. Men werkt samen met een resem aan partners: LETS, Transitie, OCMW, gemeenten, organisaties die een

infostandje bemannen (plukboerderij, velt, Autopia,...), organisaties die ondersteunen bij de promo (KVLV, KAV, Gezinsbond, KWB),... Naast de infostandjes is er ook ruimte voor workshops (voor zowel kinderen als volwassenen), een geefpleintje,...

Laagdrempeligheid

In het diepte-interview las ik dat er werd aangenomen dat het Repair Café vooral een middenklasse gebeuren was. Ik bevroeg Vivianne hier nogmaals over. Ze verduidelijkte dat ze hiermee niet akkoord gaat. Hoewel het merendeel van de bezoekers wel tot de middenklasse behoren. Het is natuurlijk moeilijk om hier een getal op te plakken... Het staat niet op de mensen hun voorhoofd af te lezen in welke omstandigheden ze leven. Wel weet ze dat er zo'n drie "repairders" moeilijk rondkomen.

Vaardigheden

Vivianne gelooft dat er geen specifieke sociale vaardigheden vereist zijn om een Repair Café te bezoeken. Volgens haar zijn dezelfde vaardigheden nodig dan in andere gebieden van de maatschappij. "Je hebt sowieso een soort van zelfzekerheid nodig, de energie en de kracht om je ergens te begeven. Er zijn mensen die in de put zitten en hun huis niet meer uitkomen. Ze hebben zelfs geen moed om naar de Schakel te gaan, wat er speciaal voor hen is." Drempels die een rol kunnen spelen zijn: mobiliteit en inwendige drempels zoals de moed niet hebben, denken er niet bij te horen,...

Strategieën

Repair Café Klein-Brabant zet echt in op het bereiken van mensen in kansarmoede. Dit doet men door langs te gaan bij de Schakel, een lokale vereniging waar armen het woord nemen. Hier wordt het concept Repair Café voorgesteld. Er worden affiches opgehangen, flyers uitgedeeld, persoonlijk kennis gemaakt met enkele van de leden. Men merkt dat het niet simpel is om deze doelgroep te bereiken en dat het echt nodig is om hier actief op in te zetten. Het persoonlijk contact is een must. Men moet weten dat men zich veilig mag en kan voelen. Ze hebben schrik om nagestaard te worden.

Vivianne vertelt me dat er binnenkort een bezoek is gepland aan de Schakel met vrijwilligers van het Repair Café. Enerzijds poogt men de visie van mensen bij te stellen wat betreft ecologie. Anderzijds, poogt men ook de visie van de vrijwilligers bij te stellen. Men leert dat mensen vaak door toevalligheden in bepaalde posities terecht komen, dat het niet hun eigen schuld is, maar een opeenvolging van ongelukkige tegenslagen.

Bij het volgende Repair Café wordt samen gewerkt met het Sociaal Huis van Bornem. Zij kondigen het Repair Café aan in hun eigen publicaties, nieuwsbrieven,... Ook met de gemeente en met de kringwinkel lopen er samenwerkingen. Deze samenwerkingen verklaren volgens Vivianne het feit dat het Repair Café zo inclusief is. Daarnaast wijst ze op de democratische prijzen van spijs en drank.

Vivianne geeft aan dat er een spaarpotje aanwezig is, maar dat men voorzichtig is met het stimuleren van het geven van giften. Vivianne heeft echter wel de indruk dat de mensen die het wat moeilijker hebben, eerder iets doneren. Ze vinden het te gek voor woorden dat zoiets gratis kan.

Het wisselen van locatie zorgt voor een divers publiek. Zo ging het Repair Café al eens door in een Sociaal Huis, een school, een cultureel centrum, gemeenschapscentrum,... Ook de verspreiding van het promotiemateriaal is iedere keer anders. Hierdoor raakt het idee verder verspreid.

Motivatatie

Ik bevraag Vivianne naar haar motivatie om expliciet in te zetten op het bereiken van mensen in kansarmoede. Ze vertelt me dat er in feite geen motivatie is om het niet te doen. Maar... Het vraagt wel extra tijd en energie. Ze ziet het Repair Café zowel als doel dan als middel. Het bezoek aan een Repair Café draagt bij aan het verkleinen van de afvalberg, bewustwording van de mensen, zet aan tot het kopen van meer duurzame spullen,... Maar daarnaast zorgt het Repair Café ook voor sociale integratie en sociale cohesie. Vivianne ziet het Repair Café niet uitsluitend als materiële hulpverlening. Hoewel het economisch belang van geld besparen aanwezig is, gaat het ook over het opbouwen van een netwerk en het gevoel van eigenwaarde versterken, zodat mensen niet met de pakken blijven zitten.

Moeilijkheden

Vivianne wijst me op het belang een goede sociale mix te blijven behouden, en niet uitsluitend te werken met mensen in kansarmoede.

3.2.7. Luk van Repair Café Vilvoorde

Achtergrondinformatie

Het Repair Café in Vilvoorde gaat maandelijks door onder leiding van de vereniging (w)armkracht, een plaatselijke vereniging waar armen het woord nemen. Hiervoor kan men rekenen op de steun van zo'n vijf vrijwilligers. Het aantal bezoekers varieert, maar gemiddeld gaat het over zo'n 8 à 9 personen.

Laagdrempeligheid

Luk beschouwt het Repair Café als een laagdrempelig initiatief. Hij merkt niet onmiddellijk drempels op.

Bereik en strategieën

Luk schat dat er mooi 50/50-mix van personen in kansarmoede en middenklassers aanwezig is op de Repair Café-events.

Hij wijst op het belang van voldoende reclame op de juiste plaatsen. Dit kan door affiches in winkels te hangen, via het internet, mond-tot-mondreclame,... Ook Luk wijst op het belang om duidelijk te maken waar het Repair Café voor staat, om op die manier geen valse verwachtingen te scheppen. Eens men door heeft hoe het in elkaar steekt, komt men meermaals langs.

Elke tweede zaterdag van de maand gaat er in Vilvoorde een Repair Café door, regelmatig op een andere locatie. Dit doet men omdat Vilvoorde zeer wijkgebonden is.

Door hierop in te spelen merkt men een variatie in publiek, het gaat telkens om buurtbewoners.

Mensen in kansarmoede komen niet enkel langs met kapotte spullen, ze helpen zelf ook actief mee als vrijwilliger. Ze bemannen zowel het onthaal, de reparatietafels als de bar.

3.3. Besluit

3.3.1. Op Wielekes

Het werd snel duidelijk dat er omtrent het project Op Wielekes al heel wat denkwerk verricht werd rond het inclusiever maken van de werking. Dit denkwerk werd mooi en overzichtelijk uitgeschreven bij het indienen van een subsidie-aanvraag 'Op Wielekes, ook voor kansengroepen'. Helaas sloeg men naast het geld. De afhankelijkheid van subsidies is tekenend voor de werking van Op Wielekes en andere projecten in het algemeen. Heel wat potentieel wordt onbenut door een tekort aan tijd en middelen. Dit is een spijtige zaak. Barbara vraagt zich af of andere deel- en repareerinitiatieven dit ook zo ervaren en hoe zij dit trachten op te vangen. Ik neem deze vraag mij tijdens mijn verder onderzoek. Daarnaast probeer ik het lijstje met te nemen maatregelen aan te vullen, scherp te stellen en hier en daar te verbeteren.

3.3.2. Repair Café

Voor Repair Café is het verhaal anders. Reeds bij aanvang van het project was inclusiviteit een reële insteek, het was één van de doelstellingen van het project om enkele inclusieve Repair Cafés uit de grond te stampen. Van zodra Repair Cafés als paddenstoelen uit de grond schieten heeft Netwerk Bewust Verbruiken deze één-op-één begeleiding wat moeten los laten. De inclusiviteit van de Repair Cafés ligt nu in de handen van de lokale organisatoren. Of men hier al dan niet werk van maakt is veelal afhankelijk van een vrijwilliger die hier zijn schouders wil onderzetten, of de organisatie waaruit het Repair Café ontstaat. Zoals je hierboven kon lezen nam ik met enkele van hen contact op.

Laagdrempeligheid en vaardigheden

Het concept Repair Café wordt over het algemeen als laagdrempelig beschouwd. Volgens de ondervraagde organisatoren zijn er geen specifieke vaardigheden nodig, behalve vaardigheden die je ook op andere domeinen in onze hedendaagse samenleving nodig je hebt. Wel wordt er een bepaald soort energie verwacht om je buitenshuis te begeven.

In het theoretische gedeelte van dit onderzoek gaf ik aan dat deelname aan culturele activiteiten verschillende competenties vereisen. In dit opzicht spreekt dit praktisch gedeelte het theoretische tegen. Mogelijks is het voor de middenklasse-organisatoren welke competenties komen kijken bij het bezoek van een Repair Café, doordat zij

kansen genoeg hebben gekregen om deze competenties te ontwikkelen en vaak niet zien dat dit niet voor iedereen even evident is. Een andere mogelijkheid is dat Repair Café inderdaad zo laagdrempelig is als de organisatoren beweren en dat het niet meer vaardigheden vergt dan in andere situaties binnen onze samenleving.

Strategieën

Dat ondervraagde Repair Cafés het goed doen qua inclusiviteit is voornamelijk te danken aan de organiserende instantie, de samenwerking met partners en de locatie. Ook het gericht en persoonlijk communiceren werpt duidelijk zijn vruchten af, hoewel het een arbeidsintensieve strategie is om mensen in kansarmoede te betrekken. Het belang van correct te communiceren komt ook meermaals aan bod. Op die manier verhinder je dat mensen met de verkeerde verwachtingen langskomen in het Repair Café. Daarnaast hebben randactiviteiten en de catering aan democratische prijzen een positieve invloed op de inclusiviteit.

In tegenstelling tot Clara's verwachtingen vormt het spaarpotje volgens de organisatoren geen probleem, zolang dit vrijblijvend ter beschikking staat.

Motivaties

Er zijn heel wat redenen waarom deze organisatoren inzetten op het bereiken van mensen in kansarmoede. Vivianne vindt het niet meer dan normaal om zich hiervoor te engageren. Repair Café wordt enerzijds als een nieuwe vorm van materiële hulpverlening gezien, maar anderzijds is het veel meer dan dat. Het Repair Café is zowel doel als middel op zich. Enerzijds poogt het de afvalberg te verkleinen en mensen bewuster te maken. Anderzijds kan het dienen als instrument tot sociale integratie, sociale cohesie, een plaats om mensen te ontmoeten, verbindingen te maken, het gevoel van eigenwaarde te versterken,...

Expertise

Bij verschillende Repair Cafés wordt hier actief werk van gemaakt. Dit is zeker positief te benoemen. Toch is het jammer dat de expertise vaak op lokaal niveau blijft hangen. Met mijn bachelorproef hoop ik ook andere Repair Cafés aan te steken om zich achter de doelstelling te scharen meer mensen in kansarmoede te betrekken. Daarnaast zou Netwerk Bewust Verbruiken op zoek moeten gaan naar een platform waar lokale groepen hun expertise met anderen kunnen delen.

4. Verbredend onderzoek

4.1. Andere deel- en repareerinitiatieven

Binnen de trend van delen, repareren, upcycling, DIY,... is Netwerk Bewust Verbruiken niet de enige die op deze trein is gesprongen. Heel wat andere organisaties en initiatieven zetten hier ook op in. Ik ga op learning journey bij het Ecokot en neem een diepte-interview af van voormalig coördinatrice van LETS Sint-Niklaas. Daarnaast ging ik op uitnodiging van Jan Verdée langs tijdens een naaiatelier georganiseerd door De Zuidpoort, een lokale afdeling van verenigingen waar armen het woord nemen. Ik maakte gebruik van een paper die werd geschreven door studenten Sociaal Werk aan de Artevelde Hogeschool. Deze paper probeert het hiaat op te vullen na het falen van een bevraging bij de doelgroep omtrent Op Wielekes.

4.1.1. Ecokot

“Ecokot wil aantonen dat duurzaamheid niet duur en vervelend hoeft te zijn. EcoKot is ontstaan als antwoord op drie problemen, nl. te veel afval, te weinig groen en te weinig gemeengoed in de stad. Het EcoKot is een buurthuis dat op een toegankelijke, creatieve manier wil tonen hoe je duurzaam kan omspringen met de beperkte middelen die ons werden gegeven door de planeet. EcoKot stelt vast dat de mensheid niet goed met elkaar omgaat. De manier waarop zovele conflicten desastreuze gevolgen aannemen, is gewoonweg onvoorstelbaar. Je zou denken dat we genoeg middelen en kennis hebben om een waardig bestaan te bieden aan iedereen, maar in de praktijk loopt dat anders. Waar gaat het fout? EcoKot wil het antwoord niet prediken, maar samen met de ‘EcoKot’ers’ op zoek gaan naar antwoorden.” (Ecokot, 2015, online)

Op de website van EcoKot is het volgende te lezen: “Armoede is, net als in andere steden, een groot probleem in Antwerpen. Een groot deel van onze bevolking is simpelweg niet in staat om zich bezig te houden met ideologische concepten zoals duurzaamheid en verdraagzaamheid. Onze politici, economen en professoren mogen dan wel top-down systemen verzinnen om duurzamer en verdraagzamer te leven. Maar als mensen geen geld of tijd hebben om daaraan deel te nemen, dan gaat de zaak moeilijk vooruit. Gelukkig zijn heel wat buurtbewoners al bezig met een hele waaier aan initiatieven om mensen met weinig geld vooruit te helpen. En gelukkig zijn er ook heel wat studenten en kunstenaars actief met het uitwerken van innovatieve ideeën uit te werken. Daarom doet EcoKot er alles aan om die buurtbewoners, studenten en kunstenaars in een ontspannen en interactieve sfeer samen te brengen. Laat die bottom-up beweging maar beginnen!” (Ecokot, 2015, online)

Meer info: www.ecokot.org

Het EcoKot is ontstaan vanuit het idee dat nog steeds de helft van de bevolking niet mee is met het duurzaamheidsverhaal, terwijl het vooral de mensen uit de hogere middenklasse zijn die zich aangesproken voelen door de duurzaamheidshype. Door de projecten: fietsdokter, repair atelier, samentuinen, upcycle atelier,... tracht men hierop een antwoord te bieden. Door deze combinatie mag het EcoKot niet ontbreken in mijn bachelorproef.

Zondag 15 maart ging ik tijdens EcoKot-activiteit op **learning journey**. Dit weekend werken enkele EcoKot'ers en mensen uit de buurt in de samentuin. Deze bevindt zich op een urban crack in de Mellaertsstraat in Borgerhout. Heel vroeger was dit de thuishaven van een wasserette. Deze werd gesloopt en nadien stond de plek jaren leeg. Dat is duidelijk te merken aan de overbegroeiing.

Ik bereikte de Mellaertsstraat en hoorde van enkele honderd meters afstand naarstig getimmer. Het was niet moeilijk om de grote houten poort te vinden waar reeds verschillende mensen druk in de weer waren. Vader en zoon maakten enkele paletten spijkervrij om er nadien moestuinbakken mee te maken, achteraan het domein was een vrouw bomen aan het snoeien.

Verwelkoming door Kilian

Kilian begroette me en we gingen even in gesprek. De vragen die ik heb voorbereid vind je terug in bijlage 3. Hij vertelde me dat het initiatief EcoKot ontstaan is in samenwerking met enkele studenten. Sindsdien is het EcoKot blijven groeien. Kilian stopte zijn studies om full-time (en zelf meer dan dat) vrijwillig bezig te zijn met het EcoKot. Dit zegt veel over zijn gedrevenheid, maar ook in zijn manier van vertellen wordt duidelijk hoe sterk hij hierin gelooft.

Hij vertelt me over de hedendaagse trends waarin we leven, meer en meer willen, isolatie van mensen,... Hierop wil hij niet HET antwoord geven, maar wel EEN antwoord. Door middel van het EcoKot tracht hij mensen een alternatief aan te bieden. Ik vraag hem naar de succesfactor van EcoKot: Wat maakt dat mensen het EcoKot kennen en er langskomen/meehelpen? "Allereerst heeft EcoKot heel wat media-aandacht gehaald. Op de oude locatie van het EcoKot zou een sociale woonwijk worden gebouwd. We ijverden voor het verder bestaan van het EcoKot, omdat het werkt, omdat het aanslaat, omdat het nodig is. Deze plek vonden we uiteindelijk hier in de Mellaertstraat, op het domein van de voormalige wasserette. Schuin over deze locatie (wijzend) hebben we het gelijkvloers van een appartement ter beschikking om onze activiteiten verder te zetten. Ten tweede, had onze vorige stek een heel groot raam, er was voortdurend beweging. Mensen die langskomen zien dat het EcoKot leeft. Dat lokt nieuwsgierigheid uit en nodigt uit. Ten slotte is het voornamelijk mond-tot-mondreclame. Kinderen en volwassenen die langskomen nodigen hun vrienden en vriendinnen uit om hen de volgende keer te vergezellen. Het is een gezellige buurtbedoening."

Kilian vertelt me dat hij wel een onderscheid opmerkt in de soort activiteiten. Tijdens debatten is er een minder divers publiek aanwezig. De weggeefwinkel en de samentuin bereiken meer mensen die het financieel wat moeilijker hebben. Laatste projecten zijn heel vrijblijvend: je kan er spullen achterlaten en ophalen, in de samentuin doe je wat

je graag doet wanneer het jou het beste past. Het maakt niet uit of dit maar voor een dag, een uurtje of zelfs maar een kwartiertje is. Bovendien is er een resem aan taakjes: voor elk wat wils. Kilian geeft aan dat mensen in eerste instantie in hun basisbehoeften moeten kunnen voorzien alvorens zich met abstracte thema's als duurzame ontwikkeling en klimaatopwarming te interesseren.

In tegenstelling tot het Ecohuis, klinkt het EcoKot gezelliger, kleinschaliger,... Met andere woorden toegankelijker. Dat het een gezellige bedoening is en het er gemoedelijk aan toe gaat werd me duidelijk toen Kilian met twee broertjes planken aan het zagen was. Dit gebeurde niet op de meest efficiënte manier, maar er werd wel gelachen, gefantaseerd, geluisterd,...

Aan de slag!

Tijd om zelf mijn handen uit de mouwen te steken! Ik ga mee aan de slag in de samentuin, knoop er enkele gesprekjes aan en observeer de boel een beetje. Ik besluit Ingrid en Daphne te helpen. Ze verwijderen dode takken uit het overwoekerde bosje. "Dit zal binnenkort een speel- en ontdekkingsbos worden voor de kinderen", vertellen de dames me. Daphne kent het EcoKot al langer. Ze volgt af en toe vergaderingen mee over de wasserette en helpt wanneer ze kan. Ze kent ook nog andere activiteiten van het EcoKot, maar geeft aan daar met twee zoontjes helaas te weinig tijd voor te hebben. Ingrid en Daphne beslissen samen waar de weggetjes in het toekomstige speelbos zullen komen, en welke bomen dus verwijderd mogen worden. Dit is het mooiste bewijs dat het hier echt om commons gaat. Voor Ingrid is het de eerste keer dat ze deelneemt aan een activiteit van het EcoKot. Het bevalt haar en ze overweegt ook meermaals mee te helpen. Beide dames leerden het EcoKot kennen door er toevallig langs te lopen, het is heel uitnodigend om ook de handen uit de mouwen te steken. De zin die Daphne toen uitsprak, is me nog lang bijgebleven: "EcoKot vindt de mensen niet, de mensen vinden EcoKot."

Deze stelling kwam ook zeer hard naar voor uit het gesprek met Killian. Het EcoKot is niet actief bezig met het zoeken naar en het betrekken van mensen in kansarmoede. Het komt gewoon. Dit is uiteraard mede te danken aan de diversiteit van de inwoners in Borgerhout. Ook tijdens mijn bezoek kwamen er enkele passanten langs die een extra woordje uitleg vroegen. Zo stak de overbuurman de straat over om enkele gigantische bloempotten te doneren. Kilian vroeg hem of hij het zag zitten af en toe een foto te nemen vanuit zijn woning om de vorderingen in kaart te brengen. De overbuurman zag dit zitten, et voilà, alweer iemand die betrokken is bij het project.

Ook wanneer ik huiswaarts keerde werd ik hartelijk bedankt voor de hulp. Ik voelde me welkom en had al zin om de volgende keer terug mee te komen helpen. Het warme contact speelt duidelijk een rol in je motivatie.

In bijlage 4 vind je enkele sfeerfoto's.

4.1.2. LETS Sint-Niklaas

LETS staat voor 'Local Exchange and Trading System'. Dit wordt vrij vertaald als 'lokaal uitwisselingssysteem'. LETS wordt op de website van LETS Vlaanderen als volgt geïntroduceerd: "Eva doet iets voor mij. Ik doe iets voor Richard. Richard en Theo helpen Marko. Marko doet iets voor Eva. Zo werkt LETS." (LETS Vlaanderen, 2011, online) LETS werkt op basis van een complementaire munt die meestal een tijdseenheid aanduidt. Door LETS-eenheden op deze manier los te koppelen van de heersende munt zijn ze stabiel.

Meer info: www.letsvlaanderen.be of www.letssint-niklaas.be

Donderdag 19 maart had ik een afspraak met Isabel Bombeke en Stefaan Segaert, respectievelijk van LETS Sint-Niklaas en Durme. Isabel was de voormalige coördinatrice van de inclusieve LETS-groep in Sint-Niklaas. In de driemaandelijke nieuwsbrief van de Antwerpse LETS-groep las ik dat LETS Sint-Niklaas werd aangeprezen als voorbeeld van een inclusieve groep. Isabel nodigde op haar beurt Stefaan uit ons te vergezellen omdat hij nauw betrokken was bij de opstart van de LETS-groep vanuit zijn ervaringen uit LETS Durme. Bovendien is hij ook actief in het Repair Café van Lokeren, wat een extra interessante insteek biedt. De vragen die ik heb voorbereid vind je terug in bijlage 5.

LETS Durme

In afwachting tot Isabels komst ging ik reeds in gesprek met Stefaan over zijn ervaringen vanuit LETS Durme. Stefaan is verantwoordelijk voor de onthaalgesprekken bij nieuwe deelnemers. Hij vertelt me dat ook mensen met een maatschappelijke kwetsbaarheid bij LETS komen aankloppen: alleenstaande moeders, mensen met een drankprobleem, autismespectrumstoornis, psychiatrische aandoening,... LETS wordt vaak aanzien als laatste reddingsboei. LETS wordt als lichtpunt gezien nadat veel bruggen met andere hulpverleners zijn opgeblazen. Dit draait soms goed en soms minder goed uit, weet Stefaan me te vertellen. In LETS Durme tracht men dit op te vangen door het opbouwen van een zorgnetwerkje.

Ontstaan en verloop LETS Sint-Niklaas

LETS Sint-Niklaas is ontstaan vanuit twee bewegingen. Enerzijds was er een lokaal verenigingsgroepje dat het voortouw nam met de opstart van de groep. Anderzijds werd gelijktijdig vanuit verschillende vzw's en organisaties een inclusieve LETS-groep opgericht. Dit aan de hand van subsidies door de Koning Boudewijnstichting. Toen men van elkaars bestaan hoorde besloot men de handen in elkaar te slaan en gezamenlijk een LETS-groep op te richten. Men had budget voor een parttime werkkraacht. Hiervoor solliciteerde Isabel en mocht ze aan de slag als coördinatrice.

Bij aanvang was er een mooie verwevenheid tussen de vrijwilligers en de professionals van de organisaties. Iedereen werd als gelijke behandeld, er werd geen onderscheid gemaakt tussen professionals en vrijwilligers. Wel was het tijdens de opstartfase voornamelijk een middenklasse gebeuren. Na verloop van tijd werden hier ook mensen uit kansengroepen naar toe geleid.

Motivaties om zich aan te sluiten bij een LETS-groep komen voornamelijk vanuit economisch of sociaal standpunt: zich dingen kunnen veroorloven, het uitbouwen van een netwerk,... Slechts een klein aandeel van de middenklassers ziet een verband met het ecologische aspect. Mensen in kansarmoede zien deze link niet. Dit vertelt Isabel me met grote standvastigheid.

LETS ervaart enkele drempels. Sommige mensen in kansarmoede geven aan dat ze het ridicuul vinden dat ze moeten betalen om gebruik te maken van een dienst. Ze zien het niet als een alternatief voor de euro, maar eerder als een uitbreiding van het economische. Dit linkt men met meer schulden, meer rekeningen,... Zo is ook de waarborg die je voor LETS betaalt in euro's. Er wordt dan toch geld verwacht?! Deze waarborg peilt vooral naar de motivatie. Ten slotte kom je binnen in een gesloten systeem en moet dat systeem beschermd worden. Daarnaast is LETS iets dat je moet leren. Sommigen haken teleurgesteld af. "Het duurde een jaar voor ik het gevoel had mee te draaien, maar nu loopt alles vlot." Vertelde een LETS'er eens aan Isabel. Het spreekt voor zich dat niet iedereen hiervoor het nodige geduld kan opbrengen waardoor heel wat potentiële LETS'ers verloren gaan.

Uit deze LETS-werking zijn heel wat vriendengroepen en andere spin-offs ontstaan, bijvoorbeeld het opstarten van een transitiegroep, een volxkeuken, samentuinen, soepkar,... Toch is deze LETS-werking in mineur gestrand. Isabel vertelt me hoe dit is kunnen gebeuren.

Slachtoffer van het eigen succes

"Doordat LETS Sint-Niklaas een ongelofelijke mix van leden kende, trek je tegelijk verschillende problemen binnen. Je komt in aanraking met elkaars problemen. Dit maakt dat het voor veel leden te zwaar was om te dragen. Concreet heeft zich dit geuit in tal van problemen tussen de verschillende leden." Aldus Isabel.

Wanneer je LETS't kom je tussen de persoonlijke levenssfeer (gezin, familie, vrienden) en het afstandelijke. Vanuit het elkaar niet-kennen kom je in een meer persoonlijke levenssfeer, je komt in elkaars huis. Hierdoor komen de problemen van de ander ook in jouw persoonlijke leefomgeving. De onzekerheid over hoe de relatie in elkaar zit plus het economische aspect is een formule die de aanleiding vormt tot veel conflicten. Isabel geeft een voorbeeld: "Persoon x moet van de ene naar de andere kant van Sint-Niklaas komen om persoon y te helpen. Persoon y staat hier niet bij stil en blijkt hier geen waardering voor te hebben gegeven naar persoon x. Geen 'relationele' waardering

en geen waardering uitgedrukt in Stafkes⁴. Dit was in strijd met de verwachtingen van persoon x. Hoewel er een vaste waarde (per uur) wordt gehanteerd, moet er ook nog over de verplaatsing en het materiaalgebruik worden onderhandeld.”

In het reële leven betaal je de prijs die gevraagd wordt, dat is enorm duidelijk. Bij LETS Vlaanderen is dit meer flou. Volgens Isabel hebben we hier nooit mee leren omgaan. “We hebben niet geleerd dat we de mens tegenover ons moeten aftasten, wat zijn haar/zijn verwachtingen,... We hebben niet geleerd deze antennes te gebruiken. We zijn te weinig gewapend om met de diversiteit van vandaag om te gaan. We gaan er bovendien veel te sterk van uit dat de ander hetzelfde denkt als ons, dat hij of zij dezelfde waarden heeft.”

Isabel legt de link met het begrip ‘autonomie’ van Paul Verhaeghe. “We hebben te weinig kennis over wat autonomie is en hoe we dit moeten hanteren. We verwachten dat er regels zijn die we zomaar kunnen volgen. Bij initiatieven als LETS moeten we zelf de regels bedenken en samen onderhandelen, dat is moeilijk als we dit nooit zo geleerd hebben.” Om hieraan tegemoet te komen heeft men verschillende keren een poging gedaan tot het uitschrijven van een huisreglement. Dit is echter nooit van de grond gekomen doordat iedere transactie zo uniek is.

“Mensen moeten er zich bewust van worden dat ze een autonoom wezen zijn. Ook moeilijk bereikbare doelgroepen moeten dit beseffen. Ze moeten niet van a tot z worden begeleid. Wat ze nodig hebben is een goeie zet, een duwtje in de rug en wat kennis. We moeten hen herstellen in hun autonoom-zijn, weten dat ze zelf kunnen denken en weten wat goed voor hen is.”

Wanneer de financiering van het project op zijn einde liep nam niemand het voortouw om dit te verduurzamen. Ook de vrijwilligers hadden hiervoor te weinig draagkracht. Langzaam werd de LETS-groep kleiner en kleiner. Toch gelooft Isabel niet dat deze aan het uitdoven is. “Eindelijk ‘groeit’ LETS organisch. Het is afwachten tot iemand het voortouw neemt om de organisatie ervan op zich te nemen.”

Bezint eer ge begint

Dat het zover is gekomen dat de draagkracht van de vrijwilligers werd overschreden is volgens haar te wijten aan de naïviteit waarmee het project gestart is. Doordat men te weinig ervaring had, heeft men deze signalen te laat opgevangen. Men heeft pas te laat beseft dat de toeleiding van mensen in kansarmoede zo zwaar belastend zou zijn en dat dit een weerbots zou hebben op de werking. Isabel had vaak de indruk dat de kerngroep van organisaties hun cliënten bij LETS dropten. Men heeft té efficiënt gewerkt waardoor de LETS-groep allesbehalve organisch gegroeid is. Het overtuigende bewijs dat het draagvlak van de vrijwilligers werd overschreden, is dat een opgezet

⁴ Stafkes is de benaming voor de complementaire munt, het waarderingssysteem waarmee LETS Sint-Niklaas werkt.

buddysysteem nooit van de grond is geraakt. LETS Sint-Niklaas werd slachtoffer van haar eigen succes.

Isabel geeft me nog een hoopgevende boodschap mee. “LETS kan niet de verbindende instantie zijn tussen de twee werelden van kansarm en kansrijk. De methodiek leent zich hier niet toe, er worden namelijk teveel vaardigheden verwacht. In tegenstelling tot LETS kan Repair Café deze rol wel op zich nemen. Het Repair Café is een heel gestructureerd, duidelijk en afgebakend initiatief.

Isabel en Stefaan beslissen een artikel te schrijven over dit verhaal, om andere LETS-groepen te behoeden voor dezelfde valkuil. Men moet doordacht beginnen aan een inclusieve LETS-groep. Heel leuk om te horen dat mijn bachelorproef haar eerste spin-off kent.

4.1.3. Autopia

“Autopia is het Vlaamse steunpunt voor particulier autodelen. Deze jonge organisatie heeft sinds tien jaar het bevorderen van duurzame, mens- en milieuvriendelijke mobiliteit, meer bepaald via het particulier autodelen als doel. Als steunpunt behartigt Autopia de belangen van alle autodelers in Vlaanderen, onderhandelt ze met verschillende partners om autodelen voortdurend aantrekkelijk en interessanter te maken en biedt ze ondersteuning en begeleiding voor opstartende autodeelgroepen.” (Autopia, 2014, online)

Meer info: www.autodelen.net

“Ondanks een uitgewerkte campagne in eetcafé Toreke en de terugbetaling van het lidgeld voor een periode van drie jaar door Stad Gent slaagt Autopia er niet in de niet-traditionele doelgroepen te bereiken. Deze tendens is niet uniek voor Vlaanderen.” (2014, p.5) Zo staat te lezen in het onderzoek van studenten Sociaal Werk van de Artevelde Hogeschool. Dit onderzoek wil aanbevelingen richten tot Autopia over de manier waarop ze autodelen kunnen faciliteren voor niet-traditionele groepen in de Gentse Rabotwijk.

Net als Op Wielekes is het autodeelconcept meer ingeburgerd bij de hoog opgeleide middenklasse, de zogenaamde traditionele doelgroepen. Maar liefst 62 procent van de autodelers is hoog opgeleid. 80 procent heeft affiniteit met de participatiesamenleving en 45 procent deelt samen een auto met vrienden. (KpVV Dashboard duurzame en slimme mobiliteit, 2014)

Ondanks de vele inspanningen -zoals het voeren van campagnes en het afdwingen van maatregelen bij lokale overheden om autodelen te faciliteren- slagen Autopia en andere autodeelinitiatieven er niet in autodelen tot een breder publiek te bereiken. Samen met het ontbreken van kennis of interesse omtrent het concept autodelen is de doelgroep in veel gevallen minder mondig, neemt gemiddeld minder initiatief en is ze minder in staat om zich via zelfstudie in te lichten omtrent de mogelijkheden die

autodelen te bieden heeft. Dit omwille van sociale, culturele, financiële of taalbarrières. (Autopia vzw, 2014)

“[...] Ook de fiets (of scooter) kan een alternatief zijn, want is algemeen beschouwd goedkoper en flexibeler. Maar niet iedereen beschikt over de vaardigheden en de fysieke mogelijkheden om te fietsen, net zomin als over de middelen voor de aankoop, het onderhoud en het stallen van een fiets. Deelsystemen, zowel voor fietsen als voor auto's, komen hier gedeeltelijk aan tegemoet. Maar ze zijn (nog) niet overal beschikbaar noch (financieel) toegankelijk voor risicogroepen van vervoersarmoede. Thuisblijven is dan het enige echte alternatief”. (Mobiel 21 vzw, 2013)

Dit onderzoek brengt verschillende (mogelijke) drempels in kaart waar Autopia op kan botsen. Enkele van deze drempels kunnen ook gelden voor het project Op Wielekes.

Er is geen nood

Mogelijks is er geen nood aan het delen van kinderfietsen. Er zijn verschillende scholen aanwezig in Ledeberg waardoor de meeste kinderen zich te voet naar school verplaatsen.

Kennis en vaardigheden

Deelnemen aan een deelsysteem vereist vaak kennis en vaardigheden. De administratieve en juridische aspecten kunnen mensen afschrikken. Contracten en huishoudelijke reglementen zijn elementen die potentiële leden uit de niet-traditionele doelgroep doen afhaken. Zeker wanneer het hen allemaal te ingewikkeld lijkt en als ze het gevoel hebben dat ze weinig vat hebben op de situatie of als de opvatting bestaat dat ze gebonden zijn aan een contract voor lange tijd. Deze mensen hebben passende begeleiding nodig gedurende het hele proces en dienen gerustgesteld te worden. Registreren via internet kan voor moeilijkheden zorgen, niet iedereen kan werken met een computer. (Feijen, L., e.a., 2014, p. 47)

Gebrek aan participatie en sociaal contact

Uit Nederlands onderzoek naar het profiel van de gemiddelde autodeler blijkt dat 80 procent van de respondenten affiniteit heeft met de participatiesamenleving. Maar liefst 78 procent van de autodelers hebben vrienden die deelnemen aan dergelijk deelconcept. (KpVV Dashboard duurzame en slimme mobiliteit, 2014) Het ontbreken van dit specifieke kenmerk bij de niet-traditionele doelgroep werkt hun non-participatie aan dergelijke deelconcepten in de hand. Deze drempels kunnen worden versterkt door de taal- en culturele barrières die de buurt kenmerken.

Aanbevelingen

De studenten richten enkele aanbevelingen naar Autopia die kunnen worden geïntegreerd in de werking. Dit zijn ze in een notendop. Ik gebruik deze aanbevelingen als inspiratie voor het opstellen van suggesties voor het project Op Wielekes.

Figuur 2 Feijen, L. Seghers, L., Verhulst, M. Everaert, L.. Bron: Beleidschasus en toegepaste onderzoeksmethoden. Particulier autodelen in de wijk Rabot-Blaisantvest. Een uitzondering op de regel?

4.1.4. In gesprek met Anne Snick

Zondag 26 april ging ik vanuit persoonlijke interesse naar Ecopolis, de opvolger van het Groene Boek. “Dé ontmoetingsplek voor wie begaan is met een duurzame toekomst. Ecopolis brengt jaarlijks auteurs uit binnen-en buitenland samen om in gesprek te gaan over de transitie naar een sociaalecologische samenleving. Academici, schrijvers en denkers uit het middenveld ontmoeten elkaar om te komen

tot een constructieve en open dialoog.” (Ecopolis, online, 2015) Ik volgde een debat over ‘het nieuwe geld’. Hierin gaan enkele experts rond alternatieve muntsystemen in gesprek over initiatieven die ecogeldsystemen introduceren, met complementaire munten onder democratisch beheer. Na afloop van het Engelstalig debat kan het publiek in gesprek gaan met één of meerdere van de experts. Ik heb deze kans niet laten liggen en ging in gesprek met Anne Snick.

Anne Snick is één van de experts in complementaire munten die deel uitmaakte van het debat. Ze is de voormalige coördinatrice van Flora vzw, een expertisenetwerk dat op participatieve wijze kennis, projecten en acties ontwikkelt rond gender, sociaal duurzame economie en kansarmoede.

Ik vroeg me af wat de voordelen zijn van een complementair muntsysteem om mensen in kansarmoede te kunnen betrekken tot (deel- en repareer)initiatieven. Het grootste verschil is volgens haar dat er binnen het traditionele geldcircuit sprake is van concurrentie, er is maar één eenheid, nl. de euro, dus moeten we die zoveel mogelijk verzamelen. Er is sprake van onderlinge concurrentie, een euro die je aan een nieuwe kast spendeert kan je niet uitgeven voor het betalen van een doktersbezoek. Een kansarm gezin zal meer geneigd zijn de euro te spenderen aan het onderwijs van hun kind, dan aan een kinderfiets. Wanneer er echter sprake is van een complementaire munt, die niet-algemeen geldend is, zal deze eerder wel worden gebruikt bij de aanschaf van een kinder(deel)fietsje.

Anne wijst me erop dat een complementaire munt geen doel op zich is, maar een middel. Het sociale is het doel. Het systeem faciliteert enkel een beweegreden om ontmoetingen aan te gaan met anderen.

Het gesprek was helaas maar van korte duur wegens te beperkte tijd. Ik had me hier bovendien niet op voorbereid. Ik ben er nu van overtuigd dat Op Wielekes op de kar van de complementaire munt moet springen, van zodra deze in Ledeberg wordt gelanceerd. Momenteel loopt er reeds een verkennend onderzoek vanuit Samenlevingsopbouw.

4.2. Besluit

Afhankelijkheid van subsidies

Alle onderzochte deel- en repareerinitiatieven ondervonden op één of andere manier afhankelijkheid van subsidies. Van zodra de projectsubsidies voor een betaalde werkracht bij LETS Sint-Niklaas afliepen doofde de LETS-groep wat meer uit. Er zijn tijd en middelen nodig om een inclusieve LETS-groep uit te bouwen en op peil te houden. Tot nu trok Kilian vanuit zijn vrije tijd het EcoKot, hij stopte er zelf zijn studies voor. Nu hij merkt dat zijn spaargeld begint te slinken zal hij ook andere financieringsbronnen moeten raadplegen. Tot nu toe geniet Autopia van een grote verscheidenheid aan subsidiekanalen. Toch is Autopia afhankelijk van opdrachten en samenwerkingsovereenkomsten. Het halveren van de subsidiestroom uit het departement Welzijn of het Stedenbeleid zou wel eens zuur kunnen opbreken.

Waarborg

Volgens Isabel peil je met een waarborg naar de motivatie van de deelnemer. Dit kan ook op andere manieren gebeuren dan enkel via geldwaarde. Zo kan men ook een dienst bewijzen tijdens een groepsactiviteit, bv. het bakken van taart, de opbouw, de opkuis, administratieve taakjes,... Op die manier doe je iets voor het collectieve goed en kunnen ook mensen in kansarmoede op hun manier een steentje bijdragen. Dit vraagt natuurlijk enige opvolging vanuit de organisatie. Mogelijks kan dit een alternatief zijn voor de waarborg of het jaarlijks lidgeld dat momenteel wordt verwacht van deelnemers. Ook bij het EcoKot rekent men op hulp in natura van de deelnemers. Dit maakt de werking vrijblijvend en meer laagdrempelig.

Lokaal

Het is me nu duidelijker dan ooit geworden dat een inclusieve werking een heel lokale werking vereist. Repair Cafés 100% inclusief maken zal nooit enkel door Netwerk Bewust Verbruiken waargemaakt kunnen worden. Het is aan de lokale Repair Cafés om hier voornamelijk op in te zetten en hun steentje bij te dragen. NBV kan hen hierbij ondersteunen door een platform op te richten waar expertise gedeeld kan worden, door haar eigen communicatiemateriaal aan te passen, door tips and tricks op te nemen in het informatiepakket naar opstartende lokale groepen,...

Samen aan de slag

Repair Café en LETS hebben met een gelijkaardige probleem te kampen. Eén van de doelstellingen van Repair Café is het overdragen van reparatiekennis. In realiteit is dit echter niet steeds het geval. Sommige vrijwilligers herstellen zo graag dat ze het helemaal uit handen van de bezoeker nemen. Ook bij LETS is het de bedoeling om samen aan de slag te gaan. Het verschil in verwachtingen kan tot wrevel zorgen. Het blijft belangrijk om samen repareren te stimuleren bij de vrijwilligers.

Waakzaamheid

Wanneer een lokale Repair Café-groep of Op Wielekes écht actief wil inzetten op inclusiviteit doet Isabel een oproep tot waakzaamheid. “Je moet er alert voor zijn dat de draagkracht van de groep niet wordt overschreden, je moet de groep als geheel bewaken. Het is belangrijk dat antennes worden uitgestoken en proactief te handelen wanneer je bepaalde signalen opvangt.” De oude wijsheid is hier op zijn plaats: bezint eer ge begint. Enkel toeleiding naar Repair Café is niet voldoende. Er moet ook plaats zijn voor ondersteuning. Dit kan de vorm krijgen van één centraal aanspreekpunt tijdens het Repair Café of voor Op Wielekes.

EcoKot vs. LETS

Waar LETS Sint-Niklaas heel erg actief heeft ingezet op het bereiken van mensen in kansarmoede is hiervan weinig sprake in het EcoKot. Volgend citaat maakt dit heel erg duidelijk: “Het EcoKot vindt de mensen niet, de mensen vinden EcoKot.” Het is vooral

dankzij mond-tot-mondreclame en toevallige passanten dat het EcoKot aan nieuwe EcoKot'ers geraakt.

Bewustwording

Wel delen LETS en EcoKot dezelfde veronderstelling. Zowel Isabel als Kilian zijn ervan overtuigd dat mensen in kansarmoede niet bezig zijn met abstracte thema's als klimaatverandering, etc. Vat krijgen op deze problematiek vergt heel wat kennis. Het is voor deze doelgroep niet gemakkelijk om aanspraak te maken op de informatie die voorhanden is. In dit opzicht mag het segmentatiemodel (zie vooronderzoek) niet zonder meer van de kaart worden geveegd. Het segmentatiemodel kan een kader aanraken. Ik vind het echter belangrijk om niet in dit kader vastgeroest te raken. Het blijft belangrijk om ook deze groep mee op de 'duurzame' kar te krijgen om een breed draagvlak te creëren. Gelukkig ondervinden zowel Kilian en Isabel dat dit mogelijk is. Hoe concreter iets wordt, hoe toegankelijker. Ook Barbara wist dit te getuigen.

Hoopgevende boodschap

Hieruit volgt een hoopgevende boodschap van Isabel tegenover Repair Café. Waar LETS de brugfunctie niet kan opnemen, kan Repair Café dit wel. Het is een duidelijk, afgebakend en concreet initiatief.

4.3. In gesprek met de doelgroep

Wie kan er beter dan wie ook aangeven wat de drempels zijn om deel te nemen aan een activiteit? Dat is de doelgroep zelf. Voor ik aan de slag ga, laat ik me onderdompelen in deze -voor mij- nieuwe wereld. Ik ga langs tijdens een voedselbedeling in Antwerpen. Op die manier hoop ik me een beter beeld te kunnen vormen van de omstandigheden waarin mensen verkeren. Nadien ga ik dankzij verschillende organisaties in gesprek met enkele (opgeleide) ervaringsdeskundigen.

4.3.1. DAKANT

“DAKANT, of ook wel vzw DAKlozenhulp ANTwerpen, is een vereniging die zich -dankzij het engagement van vrijwilligers- inzet voor kansarmen en minderbedeelden in Antwerpen en omgeving. Concreet wordt er tussen oktober en maart een wekelijkse voedselbedeling georganiseerd. Om hiervan gebruik te kunnen maken is geen enkele voorwaarde verbonden. Ongeacht leeftijd, ras, overtuiging,... Iedereen is welkom.” (vzw daklozenhulp Antwerpen, s.d., online)

Meer info: www.daklozenhulpantwerpen.be

Aangezien ik nog maar weinig ervaring heb met de doelgroep, mensen in kansarmoede, wou ik me graag eens laten onderdompelen in deze wereld. Theo Vaes, mijn contactpersoon via Armen Tekort vzw, nodigde me uit om eens langs te komen tijdens een voedselbedeling in Antwerpen. Hoewel het vroeg dag was, ben ik met veel nieuwsgierigheid op dit voorstel ingegaan. Ik heb hier geen spijt van gehad. Het was een echte eyeopener!

DAKANT is er zich van bewust dat ook mensen die de hulp minder nodig hebben langskomen tijdens de voedselbedeling. Toch houdt men voet bij stuk om geen condities te koppelen aan de werking. Dit wel doen zou kunnen impliceren dat je mensen uitsluit voor wie andere organisaties ook reeds te hoge drempel vormen. Daarnaast beseft men dat er wezenlijk niets wordt opgelost aan de armoede. Maar door te voorzien in basisbehoeften, nl. voedsel en sociaal contact, kan je mensen de kracht geven om door te gaan en oplossingen te zoeken.

Bij mijn aankomst in het Koninklijk Atheneum bleek Theo niet aanwezig. Zijn collega, Marijke, zou pas later arriveren. Ik besliste mijn tijd nuttig te besteden en knoopte enkele informele gesprekjes aan. Om het ijs te breken stelde ik telkens dezelfde vraag. Ik vroeg hen hoe men dit initiatief heeft leren kennen. Van de tien mensen die ik heb aangesproken kwamen er op deze vraag slecht drie verschillende antwoorden naar voor. Men wist van het bestaan van dit initiatief af via mond-tot-mondreclame, via hulpverleners of door hier toevallig te passeren op het ogenblik van de bedeling. Ik vind het verbluffend hoe deze boodschap de ronde doet, wetende dat er tijdens de wintermaanden wekelijks zo'n 350 mensen langskomen.

Hoewel ik niet de intentie heb gehad om de aanleiding van hun bezoek te achterhalen, kwam ik dit in 7 op de 10 gevallen toch ongewild te weten. Mensen hebben duidelijk

prangende problemen en voelen de nood om daarover te praten. Ik vond dit een heel frappant gegeven. Ik had nooit verwacht dat men zo snel hun levensverhaal zou vertellen. Ik kan dit nog steeds moeilijk verklaren, wetende dat ze dit verhaal waarschijnlijk al honderden keren uit de doeken hebben moeten doen bij nog meer hulpverleners.

Ik poogde enkele keren het gesprek richting delen en/of repareren te sturen, maar dat is geen simpele klus. Hierdoor werd me duidelijk dat het moeilijk zou zijn om in de toekomst mijn interviews te sturen. Daarnaast verwachten mensen een verklaring voor je interesse, waarom vraag je wat je vraagt?

Uit deze -enorm leerrijke- ervaring heb ik verschillende zaken opgestoken waarmee ik in het verdere verloop van mijn bachelorproef rekening mee zal moeten houden:

- Mensen zijn nieuwsgierig. Ze willen weten waarom je bepaalde dingen vraagt.
- Ik vond het vaak moeilijk om een gesprek af te sluiten en afscheid te nemen. Je laat de ander 'onhersteld' achter.
- Ik zal het gesprek doordacht moeten sturen richting delen/repareren.

Door mijn gesprek bij aanvang te kaderen, hoop ik een antwoord te bieden op bovenstaande moeilijkheden. Ik blijf nog steeds bij de beslissing om geen gebruik te maken van het informed consent. Wel, zal ik mijn nieuwsgierigheid voldoende kaderen zodat de ondervraagden weten hoe, wat, waarom,... Ik wil de projecten Op Wielekes en Repair Café toegankelijker maken voor het bredere publiek. Dat ik mijn focus leg op mensen in kansarmoede, hou ik liever achterwege. Je bestempelt niet zomaar iemand als kansarm. Het is niet zomaar van iemands gezicht te lezen of hij/zij kansarm is. Het is onmogelijk (en weinig menselijk) om er telkens de criteria bij te halen die Kind & Gezin vooropstelt (zie supra). Bij afloop van deze dag voelde ik me gesterkt voor de komende interviews.

4.3.2. Armen Tekort vzw

“Met de ATK project willen we de bestaande kennis en kunde en de ervaring van de hulpverlening gebruiken om de kansrijken te versterken zodat zij in een één op één relatie op weg kunnen gaan met de kansarmen.” (Armentekort, 2014, online) Armen Tekort leidt mensen op tot buddy van een kansarme.

Meer info: www.armentekort.be

Ik nam contact op met Theo Vaes, wie ik eerder al had ontmoet tijdens de brainstorm van het schrijven van het nieuwe beleidsplan van Welzijnsschakels vzw. Ik zou enkele buddy-duo's uitnodigen om langs te gaan bij een Repair Café in hun buurt. Nadien zou ik met hen terugkoppelen en verschillende ervaringen in kaart brengen. De vragen die ik hiervoor heb voorbereid vind je terug in bijlage 6.

Helaas is dit onderdeel van mijn onderzoek niet kunnen doorgaan. Slechts één iemand is (met veel enthousiasme) op het aanbod ingegaan, maar had uiteindelijk de dag zelf andere verplichtingen. Ik probeerde nog via een andere buddywerking een buddy-duo aan de haak te slaan, maar tevergeefs.

Graag daag ik lokale Repair Cafés uit om zelf buddy's uit te nodigen naar hun Repair Café en alsnog de analyse te kunnen maken.

4.3.3. De Link vzw

“Vzw De Link staat in voor de coördinatie van de opleiding en tewerkstelling van ‘ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting’. Hiermee wil De Link een antwoord bieden op de missing link die er is tussen mensen die in armoede worden geboren enerzijds en de aanpak van armoede anderzijds. Men tracht een verbinding te maken tussen twee totaal verschillende leefwerelden. Dit doet men door opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting in te schakelen in alle sectoren die met armoede en armoedebestrijding te maken hebben.” (De Link vzw, s.d., online)

Meer info: www.de-link.net

Dinsdag 24 maart had ik een afspraak met een medewerker van vzw De Link en een opgeleide ervaringsdeskundige, respectievelijk Stefanie D'Hondt en D. Ik zou een **diepte-interview** afnemen van D.. Nadat Stefanie me een korte introductie gaf in de werking van De Link vroeg ik hen of ze het concept Repair Café kennen. Stefanie knikte en vertelde dat ze er al eens was langs geweest. D. maakte duidelijk dat hij het concept nog niet kende. “Alleen dit gegeven spreekt boekdelen.” Zegt Stefanie. “Repair Café heeft het pad van de middenklasser professional al gekruist, die van D. nog niet.” Ik vertel D. nog niets over het hoe en het wat van Repair Café. Ik laat hem de informatie uit de folder halen. (bijlage 7 afbeelding 1) Op die manier kan ik polsen of deze informatie al dan niet voldoende duidelijk is. De boodschap lijkt duidelijk. D. begrijpt meteen waar het om draait.

De folder

Wel heeft D. enkele opmerkingen over de folder. De slogan “Weggooien? Mooi niet!” spreekt volgens hem niet echt aan. “Het klinkt heel erg Hollands.” Dat heeft D. goed opgemerkt, het concept is uit Nederland komen overwaaien. Hier valt helaas niet over te twisten. Het lettertype van de folder spreekt D. minder aan dan het lettertype van het logo. “Maar dat is natuurlijk heel persoonlijk.”, Voegt D. eraan toe. Als logo kan er eventueel werkmateriaal gebruikt worden, in plaats van de tandwielen, zoals nu het geval is.

De voorstelling van het Repair Café in de folder is volgens D. kort, bondig maar vooral duidelijk. Toch kunnen er enkele aanpassingen worden gedaan. Het woord buurtbewoners roept voor hem de connotatie op met een reeds bestaande groep, bv. Een buurtcomité, een groep mensen die regelmatig een buurthuis bezoekt,... Dit kan worden vermeden door het te vervangen door “mensen uit de buurt”. Het wordt duidelijk dat ook de keuze van fotogebruik van essentieel belang is. Zo nodigt de foto op de voorkant heel erg uit. Het geeft D. de indruk dat iedereen welkom is. De foto aan de binnenkant van de vrouw met de bril doet dit niet. Het doet D. denken aan “het doorsnee mensen die een Kringwinkel bezoeken, de middenklassers, zij die het in feite

niet nodig hebben om spullen tweedehands te kopen of te laten herstellen.” Onder de titel ‘Doe mee’ mag bij de opsomming wat meer witruimte worden gelaten. Dit zorgt ervoor dat de informatie makkelijker te verteren wordt. Onder de titel ‘Repair Café is goed voor...’ mag het economische aspect als eerste aan bod komen.

De oude folder van Repair Café werd door de integratiedienst van de gemeente Sint-Truiden aangepast. Hiermee wou men de folder ook verstaanbaar maken voor mensen waarvoor Nederlands sinds kort een tweede taal is. (bijlage 7 afbeelding 2) In deze folder staan enkele foto’s die door D. als beter bevonden worden, meer specifiek de langwerpige foto en de twee onderstaande rechts. Ook foto’s van het groepsgebeuren mogen meer worden uitgelicht. Visuele informatie is enorm belangrijk voor het bereiken van mensen in kansarmoede. Hierdoor wordt duidelijk waar men zich aan mag verwachten: Hoe draait het daar? Pas ik in dat plaatje? Zal ik me welkom voelen? Een veel voorkomende reden waarom mensen in een precare situatie afhaken is omwille van de verkeerde verwachtingen. Het is dus van belang dat men goed geïnformeerd wordt aan de hand van de folder en een juist beeld krijgt van het Repair Café. Er mogen meer foto’s aanwezig zijn waarin het groepsgebeuren sterker naar voor komt. Dit zorgt ervoor dat mensen in kansarmoede zich op hun gemak voelen. Ze kunnen zich namelijk een beetje verstoppen tussen de massa, als ze dat willen. Ook foto’s waarin duidelijk wordt dat er samen hersteld wordt is van belang. De doelgroep weet op die manier dat er ook iets van hen verwacht wordt, dat het niet louter een dienst is.

De website

We gaan over naar de website van Repair Café. De agenda is overduidelijk geen handige tool. “Trefwoord? Wat hoor je daar in te vullen?” D. probeert het trefwoord ‘stoelpoot’, wat helaas geen resultaat levert. Een jammere zaak, dit kan maken dat mensen toch net niet op zoek zullen gaan naar extra informatie over een Repair Café in hun buurt. Onder “Over Repair Café” geeft D. het advies om de volgorde aan te passen. Het luikje ‘vrijwilliger worden’ is meer relevant dan wie Repair Café beheert. Mensen zullen niet geneigd zijn om naar beneden te scrollen, waardoor ze deze informatie missen. Op de homepage mag bij de balken rechts bovenaan een balk met de link naar de Facebookpagina worden toegevoegd. Dit sociale medium wordt namelijk het meeste gebruikt bij deze doelgroep. D. gaf me de tip enkele filmpjes op te nemen op de website. Op die manier krijgen bezoekers van de website een heel duidelijk en concreet beeld van hoe het Repair Café reilt en zeilt. Ook filmpjes over hoe je zelf herstellingen kan uitvoeren kunnen hier interessant zijn. D. zou de balk met rubrieken vernederlandsen. Concreet zou het ‘FAQ’ vervangen door ‘veelgestelde vragen’. Verder is D. zeer positief over de homepage: “Antwoorden op de vragen: Wat? Wanneer? Waar? Springen onmiddellijk in het oog.”

Tijd om een virtuele tour te maken doorheen het Repair Café door middel van een fotoreportage.

Ontvangsttafel

De ontvangsttafel (bijlage 7 afbeelding 3) spreekt D. niet echt tot de verbeelding, het doet hem denken aan het onthaal bij het OCMW, CAW,... Een onthaal zoals er al zoveel zijn. D. stelt een alternatief voor: “verschillende toogtafeltjes als onthaal waar mensen niet in een rij hoeven aan te schuiven en niet op elkaar vingers hoeven te kijken. Op die manier is er voldoende privacy.” Stefanie wijst ook op het belang dat er aan de ontvangsttafel eerlijk wordt meegedeeld hoe lang het kan duren vooraleer het je beurt is. Zo ging ze zelf eens langs in het Repair Café in het STUK Leuven. De wachttijd liep er op tot anderhalf uur. Gelukkig werd dit goed gecommuniceerd. In dit geval gaat het weer om de juiste verwachtingen scheppen.

Inschrijvingsformulier

Aan de ontvangsttafel wordt het inschrijvingsformulier (bijlage 7 afbeelding 4) ingevuld. Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Sommige Repair Cafés vullen het samen in, andere laten het invullen door de bezoeker, nog anderen gebruiken het helemaal niet. D. wijst me erop dat mensen in kansarmoede er geen boodschap aan hebben om hun leeftijd te vermelden. Men wordt in hun leven al genoeg overbevraagd omtrent persoonlijke informatie. “Deze vraag kan misschien worden weggelaten?” Wanneer het voor Netwerk Bewust Verbruiken of de lokale groep toch belangrijk blijft om hier zicht op te houden, zou dit moeten worden gekaderd: waarom is het nuttig om dit te delen? Op deze manier kan hiervoor begrip ontstaan. Is het überhaupt wel nodig om zo een inschrijvingsformuliertje in te vullen?

Huisregels

Aan de huisregels (bijlage 7 afbeelding 5) kan volgens D. nog heel wat worden bijgeschaafd. Ze kunnen eerst en vooral korter. Er wordt een voorbeeld gegeven. De zin “Noch de organisatoren van het Repair Café, noch de reparateurs zijn aansprakelijk voor schade als gevolg van verstrekte reparatieadviezen of -instructies, voor schade aan de ter reparatie aangeboden voorwerpen, voor schadegevolg of voor andere schade die het gevolg is van activiteiten van het Repair Café.” Kan worden vervangen door: “Je bent op ieder moment zelf verantwoordelijk voor het meegenomen voorwerp.” Een bijkomende mogelijkheid kan zijn om het belangrijkste in het vet te zetten, in dit geval ‘zelf verantwoordelijk’. Op deze manier wordt het mogelijk om deze folder diagonaal te lezen en toch een correct beeld te hebben over de inhoud. Een andere mogelijke oplossing, of bijkomende oplossing, kan zijn door gebruik te maken van icoontjes per huisregels. Dit kan eventueel worden gecommuniceerd door een groot paneel aan de ontvangsttafel van ieder Repair Café. Deze kunnen bovendien samen met de vrijwilliger aan de ontvangsttafel worden overlopen. Ook de reparateur kan enkele huisregels herhalen, bijvoorbeeld dat hij niet verplicht is het te herstellen toestellen terug in elkaar te steken wanneer het niet meer kan worden gerepareerd. Op deze manier krijgen de mensen inspraak wanneer ze liever niet honderd stukjes terugkrijgen van een kapotte wekker die bijvoorbeeld een emotionele waarde heeft, ongeacht hij werkt of niet. Stefanie wijst me op haar ervaring in het Repair Café in Leuven. Haar broodrooster, die slechts kapot was aan één helft, werd uit elkaar gehaald. Men kwam

tot de constatactie dat deze niet meer hersteld kon worden. Voor haar is dit niet zozeer een probleem, ze kan zonder een euro om te draaien een nieuwe halen. Voor personen die het minder breed hebben kan dit echter wel het verschil maken. Zij gaan misschien liever naar huis met hun halfwerkende broodrooster dan helemaal geen broodrooster.

Wachtsysteem

Ik toon D. en Stefanie twee voorbeelden van een wachtsysteem (bijlage 7 afbeelding 6). Ik maak hen duidelijk dat dit echter maar voorbeelden zijn. Ieder Repair Café pakt dit op zijn manier aan. Door twee voorbeelden toe te lichten wordt wel duidelijk waar op gelet kan worden, wat (niet) aan te raden is. Bij het eerste wachtsysteem maken Stefanie en D. al snel duidelijk dat het niet nodig is om zowel voor- als achternaam publiekelijk te maken. Het volstaat om de voornaam te gebruiken. Hoewel delen, repareren, upcyclen,... steeds meer hip wordt, wordt dit voor mensen in kansarmoede vaak niet zo ervaren. Er speelt een zekere schaamtegevoel mee, ze hebben de eindjes vaak al genoeg aan elkaar moeten knopen en gebruik moeten maken van lapmiddelen. Het tweede wachtsysteem wordt maar een beetje saai bevonden door D. Enkele boekjes die te maken hebben met repareren of boekjes over de levenscyclus van producten zou hier mooi staan. D. spreekt zelf van een kopieermachine waar mensen kopies van het boekje kunnen nemen om zelf thuis enkele herstellingen uit te voeren.

Indeling ruimte

Ik laat D. een foto zien van een voorbeeld van een indeling van de ruimte (bijlage 7 afbeelding 7). Ik ben er me van bewust dat dit slechts één van de vele invullingen is, dat er een grote variëteit tussen de verscheidene Repair Cafés bestaat. D. maakt duidelijk dat het een kale ruimte is die allesbehalve huiselijk is ingericht. “Het is een zootje ongeregeld en ook het materiaal op de repareertafels ligt maar op een hoopje”. Het is voor hem niet duidelijk met welk voorwerp je waar terecht kan. Ik toon hem dat NBV verwijsborden voorziet (bijlage 7 afbeelding 8). D. is enthousiast. Op de volgende afbeelding (bijlage 7 afbeelding 9) zie je dat deze verwijsborden worden gebruikt. Deze zijn echter te weinig zichtbaar, stelt D. Door deze verwijsborden in een driehoek aan het plafond te hangen met visdraad, kan je vanuit ieder perspectief zien waar welke reparatietafel zich bevindt. Aan de verwijsborden kan eventueel een tekening worden toegevoegd. Dat maakt het wat spelser en levendiger.

Spaarpot

Clara gaf reeds aan dat ze haar twijfels heeft bij het gebruik van de spaarpot (bijlage 7 afbeelding 10). Door D. wordt dit echter niet zozeer als drempel aanzien. “Dat is geen slecht systeem. Het moet uiteraard wel aanvaard worden wanneer iemand ervoor kiest om niet of slechts 5 cent te doneren.”

Geslaagde herstelling

Een ludieke manier om aan te duiden dat een voorwerp succesvol werd hersteld, wordt gesmaakt door D. Ik toon hem twee voorbeelden (bijlage 7 afbeeldingen 11). “Ik kan me voorstellen dat de bel voor veel enthousiasme zorgt. Ook de dopjes zijn een leuk idee. Het is heel simpel.”

Evaluatieformulier

Volgens D. zullen mensen niet snel geneigd zijn het evaluatieformuliertje (bijlage 7 afbeelding 12) in te vullen. Mensen schrijven niet steeds even goed en zullen schrik hebben om fouten te maken. De ludieke manier van evalueren zoals hierboven werd beschreven, zint D. meer dan het invullen van een formuliertje. “Dit kan ook mondeling bevraagd worden.” stelt D. “Of, het kan met behulp van een vrijwilliger worden ingevuld.”

Sfeerbeelden

De interculturele foto (bijlage 7 afbeelding 13) die ik de revue laat passeren wordt als een sterke foto bevonden. “Het interculturele en intergenerationele komt heel sterk naar voor, deze foto mag zeker worden gebruikt in het promotiemateriaal.”

De volgende afbeelding (bijlage 7 afbeelding 14) wordt als een goede setting beschouwd door D.. “De context is heel herkenbaar voor mensen in kansarmoede.”

D. geeft aan dat de leesruimte (bijlage 7 afbeelding 15) eventueel kan worden gecombineerd met de wachtruimte. Ook hiervoor kan een verwijsbord worden voorzien. NBV kan een aanpasbaar sjabloon maken voor een verscheidenheid aan randactiviteiten tijdens het Repair Café.

Ziezo, de virtuele tour doorheen een Repair Café is bij deze beëindigd. We kletsen nog even verder. Ook hieruit kwamen nog enkele interessante aanvullingen:

- Het is belangrijk om te communiceren met welke spullen je terecht kan in het Repair Café.
- “Mond-tot-mondreclame is een belangrijke factor bij mensen in kansarmoede. Lokale Repair Café-groepen moeten zelf naar de doelgroep toestappen. Dit kunnen ze doen door locaties op te zoeken waar mensen uit de doelgroep reeds thuis zijn, waar ze gewend zijn te komen. Bijvoorbeeld in een OCMW, LDC,... Liever niet in de context van een echt café, tenzij er democratische prijzen voor spijs en drank worden gevraagd.” Kraantjeswater zou volgens D. telkens gratis ter beschikking moeten zijn.
- Stefanie vindt het belangrijk dat de good practices van lokale Repair Café-groepen goed worden gecommuniceerd naar andere groepen, zodat de expertise niet op één plaats blijft.
- Stefanie en D. gooien samen nog een idee op tafel: “Stel, je zet wekelijks één vrijwilliger in de wachtruimte van een OCMW. Deze herstelt telkens een andere categorie van producten. Op die manier leert de doelgroep het

concept kennen en kunnen ze worden warm gemaakt om in de toekomst een echt Repair Café te bezoeken.

4.3.4. De Zuidpoort

Op uitnodiging van Jan Verdée kwam ik zaterdag 4 april langs in de Zuidpoort in Gent, dit is een lokale afdeling van de Vereniging waar armen het woord nemen. Ik leerde Jan kennen tijdens een Masterclass Duurzame Ontwikkeling, georganiseerd door Act 4 Change. In het kader van mijn bachelorproef bleven we contact houden. Hij nodigde me uit tijdens het eerste naaiatelier van de Zuidpoort. Dit werd gelanceerd op vraag van een van de deelnemers. Zij heeft heel wat vaardigheden als naaister. Ze wil zich inzetten om spullen van anderen te herstellen en anderen te leren naaien.

Meer info over De Zuidpoort: www.dezuidpoortgent.be

Met een kapot kledingstuk van mezelf ging ik op **learning journey** tijdens het naaiatelier. Het ging er heel gemoedelijk aan toe, iedereen kende iedereen. Sommigen waren druk in de weer met het herstellen van een jas, het afmeten van een gordijn, het herstellen van een T-shirt,... Ik knoopte een gesprek aan met één van de deelnemers. Ze hielp me op weg met de reparatie van mijn kledingstuk. Met veel geduld leerde ze me de knoopsgatsteek. Het duurde even vooraleer ik er mee weg was, maar uiteindelijk ben ik erin geslaagd mijn kledingstuk zelf te herstellen. Toegegeven, dat geeft voldoening!

Nadien hielp ik iemand mee met het knippen van een gordijn, een werkje dat je maar beter met twee doet als je een mooi resultaat wil hebben. Zoveel werd duidelijk. Al snel klonk doorheen ons gesprek haar bezorgdheid over de wegwerpmatenschap waarin we leven. Dat heeft volgens haar veel te maken met het tempo waarin we leven. “Iedereen wil een huis, twee wagens, een tv, op reis gaan,... Ja, daar moet voor gewerkt worden. Maar daardoor leven meer en meer mensen in een haast.”

4.3.5. De Mozaort - Ontbijt en ontmoeting

De Mozaort is een ontmoetingshuis in Lokeren. Dit ontmoetingshuis is een samenwerkingsverband tussen verschillende organisaties, zoals Welzijnsschakels Horizon, Samenlevingsopbouw, het CAW,... Deze organisaties delen één vestiging. Wekelijks gaan er tal van activiteiten door, bv. Een goedkoop ontbijt, Babbelonië, openbare computerruimte en krantenhoek, onthaalpunt CAW, huistaak- en vrijetijdsbegeleiding,... (De Mozaort, 2013, online)

Op woensdag één april zou ik enkele gesprekje aanknopen met bezoekers die er genieten van een lekker (en goedkoop) ontbijt. Bij aankomst ging ik eerst en vooral in gesprek met Hanne, een medewerker van Samenlevingsopbouw die het grondrecht ‘wonen’ op zich neemt voor de regio Waas en Dender. Ze leidde me in over de werking van de Mozaort en vertelde me wat meer over de activiteiten die hier plaatsvinden. In het kader van het project Op Wielekes stelde ze me voor eens langs te komen tijdens de vrouwenwerking maandagnamiddag.

Na een korte inleiding schuif ik bij een groepje mensen aan tafel en start een informele babbel. Ik besloot mijn antwoordformulier niet te gebruiken doordat mensen tegelijk aan het eten waren, de tafels vol lagen. De vragen en -ongebruikte- antwoordformulieren vind je terug in bijlage 8. Het Repair Café klonk hen bekend in de oren. Toen ik naar verduidelijking vroeg hadden een paar mensen het bij het rechte eind. Anderen hadden er een iet of wat vertekend beeld van. Een van de dames aan mijn tafel verduidelijkte het concept. De anderen waren enthousiast over het initiatief. Het leek hen zeker een bezoekje waard. Enkele van hen gingen al een paar keer langs in het Repair Café in Lokeren en Lochristi, al dan niet met kapotte spullen.

De dames die er reeds waren langsgesproken gaven aan dat ze geen problemen ervaren bij het spaarpotje, waarvan gebruik wordt gemaakt. Het inschrijvingsformuliertje herkenden ze niet. “Dit wordt ingevuld door de mensen aan de ontvangsttafel die je de vragen zelf stellen.” Verduidelijkt één van de dames. Ook de huisregels komen haar weinig bekend voor. Als ik haar vertel wat daar zoal instaat, beschouwt ze dit eerder als evidentie. Het evaluatieformuliertje kent ze wel. Dit vult ze zelf in. “Maar de vrijwilligers zijn zeker bereid je te helpen als dat gevraagd wordt.” Laat ze weten.

Het was niet gemakkelijk om tijdens het ontbijt veel informatie te abstraheren. Mensen kennen elkaar, zijn blij elkaar terug te zien, praten bij over de afgelopen week,... Ik heb gemerkt dat er veel nood is aan deze onderlinge babbels. Mede door het grote verloop van mensen was het moeilijk om het onderwerp Repair Café te behouden. Ik heb de mensen deze ruimte gegund en heb me redelijk snel teruggetrokken.

Hanne nodigde me uit om tijdens de vrouwenwerking maandagnamiddag het project Op Wielekes uit de doeken te doen. Volgens Hanne komen hier veel jonge moeders langs. Tijdens deze aangekondigde activiteit zou ik meer informatie kunnen abstraheren.

4.3.6. De Moazoort - Ontmoetingsnamiddag voor vrouwen

Op uitnodiging van Hanne kwam ik langs tijdens één van de ontmoetingsnamiddagen voor vrouwen in de Moazoort.

Ik zou door middel van een **focusgroep** aan de slag gaan. Ik had een methode uitgewerkt waarbij iedere deelnemer een blauw en rood kaartje krijgt. Stapsgewijs doe ik het concept en de werking van Op Wielekes uit de doeken. Ik vraag de deelnemers hen in te beelden dat het initiatief ook in Lokeren werd opgestart. Bijvoorbeeld: “Stel dat er in Lokeren een kinderfietsdeelsysteem zou komen... Dit is een plek waar je van kinderfietsen kan wisselen eens het fietsje te klein is geworden voor het kindje. Op die manier hoef je niet telkens een nieuwe en grotere fiets te kopen.” Zolang men eerder geneigd is zich aan te sluiten bij het initiatief toont men het blauwe kaartje. Van zodra ik een gegeven vertel over Op Wielekes dat hen afschrikt, of dat een reden kan zijn om zich niet aan te sluiten, tonen ze het rode kaartje. Hier wordt dan even bij stilgestaan. Waarom niet? En, hoe kan deze drempel worden verholpen?

Op 18 mei kwam ik ruim op tijd langs in De Moazoort. Jole, een medewerker van Samenlevingsopbouw, liet me weten dat de opkomst aan de vrouwennamiddag de

laatste weken ferm afneemt. Mogelijks komt dit door enkele personeelswijzigingen. De waarschuwing bleek geen fabel te zijn. Er kwamen slechts een handjevol vrouwen opdagen. Er waren heel wat gemoedelijke gesprekken. Ook hier staat vooral ontmoeting centraal. Ik zat dus ongeveer in dezelfde situatie als bij het ontbijt het geval was. In tegenstelling tot mijn verwachtingen was de activiteit heel vrijblijvend. Men kwam toe en verliet De Moazort wanneer het hen uitkwam. Dit maakte het moeilijk om mijn uitgewerkte methodiek toe te passen, aangezien deze met een zekere opbouw werkt. Ik heb me flexibel opgesteld en de methodiek gelaten voor wat ze was.

Ik knoopte een gesprek aan met enkele jonge moeders en deed het project Op Wielekes kort uit de doeken. Wanneer ik hen polste naar hun interesse hiervoor merkte ik heel gauw dat het moeilijk is om te spreken vanuit een veronderstelling. Bovendien was Nederlands niet hun moedertaal wat het gesprek behoorlijk moeilijk maakte. De vrouwen bleven aanhouden dat ze dit met hun man zullen overleggen. Jole sprong bij om hen nogmaals duidelijk te proberen maken dat dit initiatief in Lokeren nog niet bestaat. Maar, dat bleek minder evident als het lijkt.

Er ontstond een informeel groepsgesprek rond fietsen. Hieruit probeerde ik zoveel mogelijk informatie te abstraheren voor Op Wielekes. Tot mijn verbazing kon iedereen zich vinden in de prijs van de waarborg en het jaarlijks lidgeld dat Op Wielekes hanteert. Uit het gesprek kon ik afleiden dat er een grote bezorgdheid was wanneer het fietsje gestolen zou worden. Het is niet uitzonderlijk dat deze bezorgdheid in Lokeren leeft. Iedereen in de groep heeft wel eens een fiets gehad die uiteindelijk gestolen werd. In het huishoudelijk reglement staat te lezen dat je het geleende kinderfietsje steeds veilig moet vast zetten. Helaas worden er ook dan nog fietsen gestolen. Wat er in dat geval gebeurt, staat nergens beschreven. Het is nodig dat Op Wielekes hier preventief een antwoord op klaar heeft. Men hoeft niet te wachten tot dit voor de eerste keer gebeurt.

4.4. Besluit

In tegenstelling tot Clara's vermoeden werkt een spaarpot aan de ingang van het Repair Café niet afschrikwekkend. Dit komt zowel naar voor tijdens de bevraging van D., de ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting, als in de ondervraging tijdens het ontbijt in de Moazort. Het spaarpotje kan zeker behouden blijven, aangezien dit voor vele Repair Cafés een belangrijke inkomenspost is.

Volgens Clara is de folder en het huisreglement moeilijk verstaanbaar voor mensen in kansarmoede. D. begreep het concept Repair Café onmiddellijk na het doornemen van de folder, buiten enkele aanpassingen (zie aanbevelingen) is hier weinig op aan te merken. Aan de huisregels kan wel nog heel wat gesleuteld worden.

Zowel D. als mijn bezoek aan de voedselbedeling wijzen me nogmaals op het belang van mond-tot-mondreclame. Dit is één van de mogelijke verklaringen waarom het Repair Café en Op Wielekes er moeilijk in slagen tot uitgebreide sociale mix te komen. Nieuwe bezoekers komen uit hetzelfde netwerk als eerdere bezoekers. Wanneer een bepaalde doelgroep (bv. allochtonen of mensen in kansarmoede) in deze netwerken

ondervertegenwoordigd zijn, leidt dit tot een ondervertegenwoordiging van deze groepen op het Repair Café of in Op Wielekes. Dit staat te lezen in de thesis van Dries Dams. (2014, p. 35) Het probleem ligt dus ook deels in de weinig diverse netwerken van middenklassers.

5. Conclusie en aanbevelingen

Bij deze ben je tot het voornaamste deel van mijn bachelorproef gekomen. In dit hoofdstuk beantwoord ik de onderzoeksvraag: “Hoe kan Netwerk Bewust Verbruiken de werking van de projecten omtrent delen en repareren verbreden naar mensen in kansarmoede?” Deze vind je terug onder de subtitel 5.2. aanbevelingen. Er ging een heel proces aan vooraf om tot deze aanbevelingen te komen. De antwoorden van de deelvragen vind je onder de subtitel 5.1. algemene conclusies.

5.1. Algemene conclusies

Zowel voor mensen in kansarmoede als Netwerk Bewust Verbruiken als het bredere middenveld is het van belang om blijvend in te zetten op participatie van moeilijk bereikbare doelgroepen. Door deel te nemen aan het verenigingsleven, socio-culturele activiteiten, etc. wordt sociaal kapitaal verworven. Dit kapitaal stelt mensen in staat hun individuele machteloosheid te overwinnen. Daarnaast wordt ook het fenomeen free riding in de kiem gesmoord, doordat men zich bewust wordt van hun individuele verantwoordelijkheid. Participatie zorgt ervoor dat het draagvlak voor duurzame ontwikkeling verder wordt opgebouwd. Dit draagvlak is nodig om tot gedragen beleidsmaatregelen te komen. Door werk te maken van publieke ruimtes, zoals Op Wielekes en Repair Café, kan dit draagvlak vorm krijgen. Deze initiatieven stellen mensen in kansarmoede enerzijds in staat geld uit te sparen (door te delen en repareren). Anderzijds, helpt het hen bij de opbouw van een netwerk.

Dat bij het project Op Wielekes voorlopig nog maar weinig kon worden ingezet op het bereiken van mensen in kansarmoede is voornamelijk te wijten aan de beperkte middelen. Ook bij Repair Café was dit de oorzaak van de uittreding van verenigingen waar armen het woord nemen als partner van het project. Ook bij andere deel- en repareerinitiatieven bleek dit kenmerkend te zijn voor de werking. Ondanks deze realiteit werd er zowel bij Op Wielekes als bij Repair Café heel wat expertise uitgebouwd. Een bijkomend knelpunt bij Repair Cafés is de moeilijkheid om de expertise die lokaal aanwezig is verder te verspreiden. Hierin kan Netwerk Bewust Verbruiken een belangrijke rol op zich nemen.

Bij het bevragen van gelijkaardige deel- en repareerinitiatieven is me heel duidelijk geworden dat inclusiviteit voornamelijk op lokaal niveau kan worden bereikt. Iedere omgeving is anders, dé strategie, dé waarheid of hét gouden ei bestaat volgens mij niet in dit verhaal. Toch kon ik heel wat leren uit de gesprekken die ik had. Ook uit de interactie met de doelgroep kon ik heel wat leren. De adviezen die ik hieruit heb geabstraheerd vind je terug onder volgende subtitel. De aanbevelingen zijn in het kader van deze bachelorproef de grootste conclusie, het resultaat waar ik naartoe heb gewerkt.

5.2. Aanbevelingen

Uit deze brede waaier van initiatieven en organisaties waar ik mijn oor te luister ben gaan leggen kon ik heel wat relevante tips and tricks abstraheren. Hoewel in mijn onderzoeksoptzet te lezen staat dat ik aanbevelingen zal doen naar Netwerk Bewust Verbruiken, heb ik tijdens het schrijven van mijn bachelorproef meer en meer gemerkt dat participatie van kansengroepen vooral op lokaal niveau bereikt kan worden. Enerzijds naar de algemene werking van Netwerk Bewust Verbruiken, projectoverschrijdend. Anderzijds geef ik zowel voor Op Wielekes als voor Repair Café projectgebonden adviezen. Het Repair Café wordt hierbij nogmaals opgesplitst. Zowel Netwerk Bewust Verbruiken als de lokale Repair Café-organisatoren kunnen een specifieke rol spelen bij het bereiken van mensen in kansarmoede.

5.2.1. Algemeen

Aanspreekpunt

Het belang van een aanspreekpunt komt doorheen mijn onderzoek verschillende keren terug. Niet enkel Vranken haalt dit in het theoretische gedeelte aan, ook Barbara geeft aan dat er een bepaalde mate van vertrouwen nodig is om mensen in kansarmoede te betrekken. Dit vertrouwen kan worden gerealiseerd door een aanspreekpunt te faciliteren. Iemand die bezoekers/deelnemers kan bijstaan bij onduidelijkheden, zijn/haar antennes uitsteekt en oog heeft voor beginnende problemen,... Clara vervult deze functie reeds voor de Repair Café-organisatoren. Maar ook voor de bezoekers van Repair Café en (potentiële) deelnemers van Op Wielekes is dit nodig.

Juiste verwachtingen

Mensen moeten een correct beeld krijgen van de projecten Op Wielekes en Repair Café. Hierdoor weet men waaraan men zich kan verwachten. Dit verkleint de kans dat men teleurgesteld terug naar huis keert. Deze informatie kan het best mondeling worden doorgegeven. Dit stelt je in staat om onmiddellijk in te spelen op vragen en duidelijkheden van de doelgroep. Doordat mensen weten waaraan ze zich kunnen verwachten, wordt het makkelijker zich aan te sluiten bij Op Wielekes of langs te komen tijdens een Repair Café, ze zullen niet voor onverwachte verrassingen komen te staan.

Dit herinnert me aan de drempels waar Dirk Geldof en Kristel Driessens het over hadden (zie 2.2.1. participatiedrempels). Zij stellen 'onbekend maakt onbemind'. Mensen zullen niet snel geneigd zijn de confrontatie met het onbekende aan te gaan. Ze zullen er de voorkeur aan geven in hun veilige thuishaventje te blijven. Door scherp te stellen

aan wat men zich kan verwachten bij beide projecten kan deze drempel worden opgeheven.

Visuele informatie

Om tot juiste verwachtingen te komen kan gebruik gemaakt worden van visuele informatie. Dit is heel toegankelijk voor iedereen. Zo kan een filmpje over de werking van het Repair Café en Op Wielekes heel erg veel duidelijk maken voor mensen die moeite hebben met de taal. Ook de huisreglementen van zowel Op Wielekes als Repair Café kunnen op deze manier worden gecommuniceerd. NBV kan enkele studenten 'grafische en digitale media' onder de arm nemen bij het uitwerken van deze filmpjes. Deze filmpjes kunnen worden verspreid op info-avonden, de website, wanneer bepaalde leden zich willen aansluiten bij Op Wielekes, aan de ontvangsttafel van het Repair Café,...

Wablief

Communicatiemateriaal verstaanbaar krijgen naar een groter publiek is een vak op zich. Wablief geeft tekstadvies bij het schrijven van folders, boeken, websites,... Eender wat. De redacteurs van Wablief kunnen deze herschrijven. Wanneer NBV zich hierin wil verdiepen kunnen ze gebruik maken van deze dienstverlening en/of een training volgen via Wablief. (Wablief, s.d., online)

Meer info: www.wablief.be

TAO Armoede

Ook tijdens mijn onderzoek stuitte ik op bepaalde drempels ten opzichte van de doelgroep. Ik heb de missing link waarvan vzw De Link spreekt aan den lijve ondervonden. Het is niet gemakkelijk om je boodschap en verwachtingen over te brengen naar dit publiek. Het gesprek met D, ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting, heeft veel verhelderd. Wanneer NBV of een lokale Repair Café-groep extra wil inzetten op het bereiken van mensen in kansarmoede, raad ik hen ten sterkste gebruik te maken van het TAO-traject dat vzw De Link aanbiedt. TAO biedt vorming, coaching, advies en expertise aan die steeds vertrekt vanuit een ervaringsdeskundige. (TAO Armoede, s.d., online) Wie kan dit beter doen dan een ervaringsdeskundige?

Meer info: www.tao-armoede.be

Huisreglementen

Huisreglementen zijn vaak van essentieel belang. Bij problemen en/of onduidelijkheden kan hier steeds worden naar verwezen. Toch zien deze er vaak afschrikwekkend uit. Er wordt vaak gebruik gemaakt van een log taalgebruik, dat niet voor iedereen even verstaanbaar is. De huisreglementen kunnen door middel van een filmpje visueel worden voorgesteld (zie supra). Een andere oplossing kan eruit bestaan het huisreglement te herschrijven zodat deze meer verstaanbaar wordt. Ook hiervoor kan je terecht bij Wablieft. Kernwoorden in het vet drukken kan ook een hulpmiddel zijn. Dit stelt de lezer in staat het document diagonaal te lezen en toch een correct beeld te vormen over de inhoud ervan.

In het kader van het Repair Café kan gebruik gemaakt worden van pictogrammen per huisregel. Deze kunnen eventueel op een paneel worden afgebeeld die duidelijk wordt opgehangen in het Repair Café.

Crofun

Het ontbreekt organisaties vaak aan de tijd en de middelen om actief in te zetten op het verbreden van hun doelgroep. Tijdens het schrijven van mijn bachelorproef kwam ik volgende website tegen, www.crofun.be. Deze maakt het mogelijk om via crowdfunding projecten te financieren. Ook al kom je niet aan het totale bedrag ontvang je toch de geschonken gelden. NBV moet ook andere financieringsmogelijkheden onder de loep nemen, enkel op die manier zal men minder afhankelijk worden van de projectsubsidies.

5.2.2. Op Wielekes

Partnerorganisaties en vrijwilligers

Bij het benaderen van mensen in kansarmoede is veel vertrouwen en geduld nodig, ook Barbara gaf dit in het diepte-interview reeds aan. Ze betwijfelde dat een projectwerking de meest aantrekkelijke vorm is om mensen in kansarmoede aan te trekken. Om ook doelgroepen naast de middenklassers aan te trekken moet Op Wielekes verder denken dan haar eigen denkkader en leefwereld. De toegang voor Op Wielekes moet voldoende breed zijn. Men moet zich kunnen registreren via internet, telefonisch, per dienst,... Vrijwilligers, ambassadeurs en partnerorganisaties (OCMW, LDC, Samenlevingsopbouw) kunnen hier verschillende rollen in spelen. Vrijwilligers kunnen worden opgeleid om ervaringsdeskundige te worden op vlak van het kinderfietsdelen. Idealiter zijn deze vrijwilligers sterke personen uit de doelgroep die een groot netwerk hebben om het concept te verspreiden.

Zowel partnerorganisaties als vrijwilligers kunnen het fietsdeelconcept bekendmaken bij hun cliënten/buurtgenoten. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk, maar mondelinge communicatie heeft de voorkeur. Zorg ervoor dat de informatie wordt afgestemd op de doelgroep. Ook de nazorg voor nieuwe deelnemers is belangrijk.

Deze partnerorganisatie(s) en/of vrijwilligers kunnen fungeren als spreekbuis en facilitator tussen Op Wielekes en de leden uit kansengroepen. Sociaal werkers, pedagogen, leerkrachten,... kunnen een meldpunt zijn voor praktische vragen en problemen. De eerste vragen en problemen kunnen zij opvangen. Organiseer een permanente vorm van dialoog tussen deze partnerorganisatie/vrijwilligers om problemen tijdig te signaleren. Dit geeft een veilig en vertrouwd gevoel. Of, zoals Isabel het zei: “Zorg ervoor dat de antennes altijd klaar staan.” Indien men geen raad weet kan men doorverwijzen naar een van de verantwoordelijke van Op Wielekes.

Naast het bekend maken van het fietsdeelconcept en het fungeren als spreekbuis kunnen partnerorganisaties en/of vrijwilligers ook andere rollen op zich nemen. Ze kunnen startende leden administratief ondersteunen wanneer ze zich willen inschrijven in het systeem. Bovendien zijn samenwerkingen van belang om het project Op Wielekes breder te dragen en meer zeggingskracht te hebben naar lokale overheden.

Sleutelfiguren

Tijdens het schrijven van mijn bachelorproef is het me nogmaals duidelijk geworden dat er niemand beter het woord kan nemen, dan de doelgroep zelf. Zij zijn ervaringsdeskundige van hun leefwereld en maatschappelijk kwetsbare positie. Selecteer enkele sterke sleutelfiguren uit Ledeberg. Laat hun kinderen gedurende een bepaalde periode gratis gebruik maken van de kinderfietsen van Op Wielekes. Na deze testperiode kan deze groep samenkomen om ideeën uit te wisselen over een meer inclusief Op Wielekes. Zorg ervoor dat dit platform bestaat uit verschillende herkenbare segmenten van hun leefwereld. Deze aanbevelingen kunnen worden geïntegreerd in de werking. Nadien kunnen deze sleutelfiguren het concept, de voor- en nadelen verspreiden in hun netwerk. Dit kan eventueel worden gefaciliteerd door organisatie die vertrouwen oproept bij kansengroepen.

Incentives

In de projectaanvraag ‘Op Wielekes, voor kansengroepen’ stond reeds te lezen dat men ouders wil motiveren door incentives aan te bieden, zoals gesponsorde tickets voor AAGent. Ook een proefweek voor jonge ouders of nieuwkomers in de wijk kan een trigger zijn. Men zou op zoek gaan naar een gezamenlijke fietsstalplaats als antwoord op het probleem rond ruimte-inname. Voorzie enkele voorbehouden en juridisch afdwingbare parkeerplaatsen, verspreid over Ledeberg, die kunnen worden omgetoverd als fietsstalling voor de gedeelde kinderfietsjes. Door hier een bord ‘Voorbehouden voor Op Wielekes-fietsen’ zichtbaar te maken, wordt het project ook zichtbaar in het straatbeeld. Dit wekt nieuwsgierigheid bij buurtbewoners en passanten. Ook op andere manieren kan worden ingezet op deze zichtbaarheid.

Praktische drempels wegwerken

Wat betreft de financiële drempels werden er reeds heel wat mogelijke oplossingen in kaart gebracht. Uit mijn onderzoek blijkt dat de prijs niet echt een probleem blijkt. Toch is het van belang om hierover transparant te communiceren om vertrouwen te winnen bij de beoogde doelgroep en andere deelnemers.

Tijdens de vrouwenamiddag in De Moazoort werd duidelijk dat er enige bezorgdheid is rond de gevolgen van diefstal van een fiets. Hierover staat niets te lezen in het reglement, behalve dan dat er gebruik moet worden gemaakt van een fietsslot. Helaas volstaat een fietsslot niet steeds om diefstal te kunnen verhinderen. Ook hierover zou men transparant moeten communiceren in het huisreglement.

Volgens Isabel peil je met een waarborg naar de motivatie van de deelnemer. Dit kan ook op een andere manier gebeuren dan enkel via geldwaarde. Zo kan men ook een dienst bewijzen tijdens een groepsactiviteit, bv. het bakken van taart, de opbouw, de opkuis, administratieve taakjes,... Op die manier doe je iets voor het collectieve goed en kunnen ook mensen in kansarmoede op hun manier een steentje bijdragen. Dit vraagt natuurlijk enige opvolging vanuit de organisatie. Mogelijks kan dit een alternatief zijn voor de waarborg of het jaarlijks lidgeld dat momenteel wordt verwacht van deelnemers. Indien niet, kan er eventueel worden geopteerd om het mogelijk te maken de waarborg in schijven te betalen.

Financiering

Probeer Stad Gent warm te maken om ook enkele rollen op zich te nemen. Uit het bestuursakkoord 2013 - 2018 staat te lezen dat Gent koploper wil zijn op het vlak van duurzame mobiliteit voor brede lagen van de Gentse bevolking. Dit kan men waarmaken door projecten als Op Wielekes te ondersteunen door promotiecampagnes uit te werken, financiële tegemoetkomingen te voorzien voor fietsdelers, parkeerplaatsen omtoveren tot Op Wielekes-fietsstalling.

Wees waakzaam

Graag herinner ik nog eens aan de getuigenis van Isabel. Via verschillende wegen kan worden ingezet op een inclusiever Op Wielekes. Toch is het van belang om hier niet naïef op te springen. Het vergt enige draagkracht om mensen in kansarmoede tot de werking te integreren. Probeer deze tips op kleine schaal te integreren door bv. te starten met slechts één partnerorganisatie, of slechts één afgebakend domein in Ledeberg,... Geef het project een duwtje in de rug, maar geef het vooral voldoende tijd en ruimte om vooral organisch te groeien.

Op Wielekes ziet in dat er voor het werken met kansengroepen heel wat extra tijd en middelen nodig zijn. Het vereist extra mankracht en ondersteuning om te kunnen inzetten op bovenstaande tips. Door taken uit te besteden aan partnerorganisaties en vrijwilligers vang je dit probleem reeds gedeeltelijk op.

5.2.3. Repair Café - gericht naar Netwerk Bewust Verbruiken

Aanspreekpunt

Dat één duidelijk aanspreekpunt van vitaal belang is bij het betrekken van mensen in kansarmoede is me meer dan duidelijk geworden. Er is nood aan een vertrouwenspersoon die zijn/haar antennes hoog kan uitsteken en een grote sociale

bagage heeft. Hij/zij kan mensen helpen waar nodig, kan ervoor zorgen dat mensen in gesprek geraken, heeft een signaal-functie wanneer er problemen zouden ontstaan,... Deze persoon moet erg aanwezig en herkenbaar zijn gedurende het Repair Café. Het volstaat dus niet om deze persoon achter de ontvangsttafel te zetten. Hij/zij moet zelf op de bezoekers durven afstappen. Netwerk Bewust Verbruiken kan deze nieuwe vrijwilligersfunctie opnemen in het informatiepakket dat wordt verspreid naar opstartende groepen.

Dit herinnert me aan het theoretische gedeelte. Een vertrouwenspersoon kan het ontbreken van de zwakke banden in het netwerk van iemand in kansarmoede opvangen. Een aanspreekpunt (en een buddy) kan dienst doen als deze vertrouwenspersoon.

Expertise delen

Bij verschillende Repair Cafés worden actief mensen in kansarmoede betrokken. Dit is zeker positief te benoemen. Toch is het jammer dat de expertise vaak op lokaal niveau blijft hangen. Met mijn bachelorproef hoop ik ook andere Repair Cafés aan te steken om zich achter de doelstelling te scharen meer mensen in kansarmoede te betrekken. Daarnaast zou Netwerk Bewust Verbruiken op zoek moeten gaan naar een platform waar lokale groepen hun expertise met anderen kunnen delen. Momenteel bestaat er reeds een forum die deze functie op zich zou moeten nemen. Helaas leeft dit forum niet echt. Netwerk Bewust Verbruiken zou dit forum opnieuw leven moeten inblazen door het gebruiksvriendelijker te maken, in de kijker te zetten,... Of door op zoek te gaan naar een ander platform waar expertise gedeeld kan worden.

Folder

Bij communicatie gericht naar potentiële bezoekers van een Repair Café wordt er bij voorkeur gebruik gemaakt van “mensen uit de buurt” in plaats van “buurtbewoners”. Het laatste begrip doet vermoeden dat het slechts gaat om een reeds geëngageerde groep mensen uit het buurtcomité, etc. Iedereen is welkom op een Repair Café. Wat betreft het gebruik van foto's beveelt D. aan om een divers publiek af te beelden, niet enkel het prototype middenklasser. Dit werkt uitnodigend voor iedereen. Daarnaast mag er ook meer gebruik gemaakt worden van foto's waarbij grote groepen mensen te zien zijn. Mensen in kansarmoede voelen zich daar vaak veiliger bij, doordat ze zich iet of wat kunnen verschuilen. Deze visuele informatie is enorm belangrijk voor het bereiken van deze doelgroep. Hierdoor wordt namelijk duidelijk aan wat ze zich kunnen verwachten tijdens een Repair Café, dat ze welkom zijn en dat ook zij in het plaatje passen. Zorg voor vlotte leesbaarheid door voldoende witruimtes te laten in de folder. Er zijn verschillende redenen waarom het Repair Café een bezoek waard is. ‘Voor de portemonnee’ spreekt veel mensen onmiddellijk aan. Gebruik deze als eerste strategie om mensen te lokken naar het initiatief. Op de folder wordt dit argument voorafgegaan door het milieu.

Website

Waar de folder door D. als goed en verstaanbaar wordt beschreven, zou de website een grondige make-over moeten krijgen. De agenda is niet gebruiksvriendelijk. Sommige groepen hebben sowieso al moeite met het werken met een computer, het is dus van groot belang dat zowel de agenda als de zoekfunctie zo simpel mogelijk zijn. Bij de balken die verwijzen naar onder andere de twitter-pagina, zou nogmaals mogen worden verwezen naar de Facebookgroep. Dit is het sociale medium dat door mensen in kansarmoede het meest wordt gebruikt. De website kan worden opgeleukt door filmpjes over het reilen en zeilen van een Repair Café. Dit maakt het zeer visueel toegankelijk, men weet onmiddellijk aan wat men zich kan verwachten bij een bezoek aan het Repair Café. Ook filmpjes over hoe je zelf bepaalde herstellingen kan uitvoeren zijn een leuke aanvulling. Ten slotte zou de rubriek FAQ kunnen worden vernederlandst naar 'veelgestelde vragen'. De term FAQ is nog niet voor iedereen even gekend.

Stimuleren opstart inclusieve Repair Cafés

NBV zou net als bij aanvang van het project de opstart van inclusieve Repair Cafés kunnen stimuleren door in zee te gaan met enkele organisaties die werken met deze doelgroep. Mijn stage-ervaring leert me echter dat er zich steeds nieuwe groepen aanmelden, al dan niet vanuit bestaande (armoede)verenigingen. Het ontbreekt de tijd en middelen om zelf nog actief groepen te stimuleren een Repair Café op te starten. Dit is eigenlijk goed nieuws, er is werk genoeg door groepen die hier zelf het initiatief toe nemen.

5.2.4. Repair Café - gericht naar lokale organisatoren

Hieronder lees je alle verzamelde tips die lokale Repair Café-organisatoren kunnen toepassen bij de voorbereiding, tijdens en na hun Repair Café. Deze tips werden reeds in boekvorm afgedrukt om te verspreiden onder de organisatoren. Ik raad de lezer aan om ook het boekje eens onder de loep te nemen.

Goed begonnen is half gewonnen

Het spreekt voor zich dat de praktische organisatie van het Repair Café een belangrijk element is bij het bereiken van tal van groepen. Onderstaande tips helpen je verder op weg tijdens de voorbereidingsfase.

- Vele handen maken licht werk. Sla de handen in elkaar met verschillende partners om het Repair Café op poten te zetten of verder uit te bouwen. Zo kan de stad, de intercommunale, middenveldorganisaties, scholen,... heel wat betekenen op logistiek en communicatief vlak. Vragen staat vrij!
- Sommige Repair Cafés worden opgenomen in de afvalophalingskalender van de intercommunale in hun regio.

- Experimenteer met het tijdstip en de locatie van het Repair Café. Misschien is het gemakkelijker om vrijdagavond meer vrijwilligers en bezoekers te trekken dan zondagochtend? Trial and error zal uitwijzen wat voor jouw omgeving de beste optie is.
- Maak tijdens ieder Repair Café promotie voor het komende Repair Café en/of laat het Repair Café systematisch plaatsvinden, bv. telkens de tweede zondag van de maand. Op die manier wordt het Repair Café in jouw buurt een vaste waarde.
- De locatie speelt een essentiële rol bij het bereiken van een diverse groep bezoekers. Ga gericht op zoek naar locaties waar mensen in kansarmoede gewend zijn te komen. Ga op zoek naar aandachtswijken of laat het Repair Café doorgaan in een lokaal dienstencentrum. In deze omgeving voelen mensen zich meestal veilig en vertrouwd.
- Sommige Repair Cafés verhuizen periodiek van de ene naar de andere locatie. Op die manier beantwoordt men aan mogelijke mobiliteitsproblemen van bepaalde groepen en bereikt men een groter publiek.
- Organiseer een outdoor Repair Café op een plaats waar dagelijks veel mensen passeren, bv. tijdens een rommelmarkt.

Promotie

Nu de praktische voorbereidingen achter de rug zijn, is het tijd om promotie te maken. Ook dit is een essentiële stap.

- De meeste bezoekers leren het Repair Café kennen via mond-tot-mondreclame. Dat er oorspronkelijk een weinig gevarieerd publiek aanwezig is op de Repair Cafés is dus mogelijks te wijten aan de weinig diverse netwerken van de vrijwilligers en bezoekers. Hieruit kan je afleiden dat het van belang is om zelf op de doelgroep af te stappen. Je hoeft niet te wachten tot zij het initiatief via enkele omwegen leren kennen. Op de doelgroep afstappen kan je door samenwerkingen aan te gaan met verschillende organisaties die reeds nauwe contacten hebben met de doelgroep die je tracht te bereiken. Enkele voorbeelden: Een plaatselijke buddywerking, OCMW, lokale dienstencentra, buurthuizen, Femma, scholen, Gezinsbond, seniorenverenigingen, KVLV, KAV, KWB, LETS-groepen, verenigingen waar armen het woord nemen, transitiegroepen,...
- Als we hieraan een duur woord moeten koppelen, zouden we in het kader van de opleiding spreken van outreachend werken.
- Introduceer het concept Repair Café tijdens één van de activiteiten van bovenstaande organisaties.
 - Door op deze manier te werk te gaan kom je ook als individu terecht in een andere context. Je leert daardoor wat meer over hun leefwereld, hun behoeften, noden, waarden en normen. Put inspiratie uit de gesprekken die je hebt!
 - Neem enkele vrijwilligers mee bij de introductie van het Repair Café-concept bij verschillende organisaties. Hierdoor verruimt ook hun blik op de multi-

problematiek waarmee men vaak te maken heeft. Dit kan extra respect en begrip teweeg brengen bij beide werelden.

- Spreek hulpverleners en andere vertrouwenspersonen (bv. buddies) aan over de komst van het Repair Café. Zij kunnen dit verder communiceren naar hun cliënten, waarmee ze een zekere vertrouwensband hebben opgebouwd.
- Zorg er telkens voor dat er duidelijk en correct wordt gecommuniceerd. Het is van groot belang ervoor te zorgen dat potentiële bezoekers weten waaraan ze zich kunnen verwachten op een Repair Café. Op die manier kan je vermijden dat men denkt dat het Repair Café een klusjesdienst is waar je je spullen zomaar kan achterlaten en achteraf pas hoeft op te halen. Deze verwachtingen kunnen het makkelijkst mondeling worden afgestemd.
- Communiceer tijdens de promotie met welk soort spullen mensen naar het Repair Café kunnen langskomen. Je kan vermijden dat mensen teleurgesteld met hun kapotte stoel terug huiswaarts moeten keren wanneer je geen vrijwilliger hebt gevonden die meubels kan herstellen.
- Gebruik zoveel mogelijke kanalen om het event in de kijker te zetten: lokale kranten, nieuwsbrieven van partners, tijdschriften, folders en flyers op drukbezochte plaatsen en bij verschillende verenigingen, sociale media,...
- Bespeel de (lokale) media bij het bekendmaken van het event. Nodig hen uit om langs te komen en een artikel te schrijven over hun ervaringen. Mensen die dit artikel achteraf zullen lezen zullen zich een correct beeld kunnen vormen van een Repair Café. Hierdoor vertrekken ze met de juiste verwachtingen naar een Repair Café in hun buurt.
- Doe eens een zotte promotiestunt! Plaats bijvoorbeeld één hersteller in de wachtruimte van het OCMW of een andere organisatie. Mensen leren op die manier kennismaken met het (oh zo simpele) concept. Nodig hen tegelijk uit voor het eerstvolgende Repair Café in de buurt.
- Maak tijdens je promotie duidelijk dat het Repair Café een drukke, maar gezellig bedoening is waar iedereen welkom is. Dat er veel volk komt geeft mensen in kansarmoede de kans om zich wat te 'verstoppen' en anoniem te blijven indien ze dit wensen.
- Zorg ervoor dat toevallige passanten merken dat er een zekere bedrijvigheid gaande is én dat men er welkom is, ook zonder een te repareren voorwerp. Door nieuwsgierigheid op te wekken kan je mensen triggeren om een kijkje te nemen. Hou de deuren dus wagenwijd open, plaats eventueel enkele spandoeken of banners.

Tijdens het event

Tot zover de voorbereidingen van het Repair Café. Hopelijk bereikt je Repair Café door bovenstaande tips te hanteren al een meer divers publiek. Een eerste bezoek aan een Repair Café is doorslaggevend bij de beslissing om al dan niet terug te komen. Daarom is het van groot belang dat ook het eerste bezoek een succesverhaal is. Hierin kan je tegemoetkomen door te experimenteren met onderstaande tips.

- Laat alle vrijwilligers een naamkaartje dragen. Dit zorgt ervoor dat bezoekers duidelijk zien bij wie ze terecht kunnen voor een vraag en zullen deze sneller durven stellen.
- Repair Cafés zijn gratis repareerbijeenkomsten. Bij enkele Repair Cafés wordt een inkomprijs gevraagd. Dit heeft echter geen positieve invloed op de diversiteit bij de bezoekers.
- Maak van de ontvangsttafel iets unieks en origineels. Op die manier herinnert het de bezoekers niet aan één of ander onthaal van één of andere organisatie. Maak bijvoorbeeld gebruik van aperitief tafeltjes,...
- De ontvangsttafel fungeert als belangrijke buffer om verwachtingen af te stemmen. Wijs mensen op de geschatte wachttijd alvorens men in aanmerking komt voor de herstelling, dat het niet gegarandeerd is dat het product hersteld kan worden,...
- Een pre-diagnose die aan de ontvangsttafel wordt uitgevoerd door iemand met kennis van zaken kan een eerste selectie maken waardoor mensen niet onnodig hun beurt moeten afwachten. Bovendien bevordert dit de doorstroom.
- Help indien nodig bij het invullen van het inschrijvings- en evaluatieformuliertje. Sommigen zullen een zekere gêne voelen om dit zelf te vragen, bied deze hulp dus zelf vrijblijvend aan.
- Laat wachtsystemen anoniem verlopen. Vermijd systemen waarbij zowel voor- als achternaam worden geprojecteerd. Ondanks de grote hype ervaren bepaalde groepen een gevoel van schaamte. Ze hebben vaak de eindjes al genoeg aan elkaar moeten knopen.
- Maak van de wachttijd een leuk en gezellig gebeuren. Je hoeft dus geen replica te maken van een wachtzaal bij de dokter. Kleed de ruimte in met boekjes over repareren, plaats voor kinderen om te spelen/knutselen/tekenen,... dat ook kinderen welkom zijn tijdens het Repair Café verlaagt alweer een drempel. Men moet niet op zoek gaan naar een oppas.
- De wachttijd kan ook worden ingevuld door tal van randactiviteiten te faciliteren: een weggeefbeurs, rommelmarkt, workshops, givebox, standenwerking (bv. Autopia, velt, LETS, zelfplukboerderij,...), boekenruil, zadenruil, plantendokters, scharenslijper, wildbreien, knuffels stikken,... Deze voltreffers houden bezoekers vaak langer op je activiteit.
- Je kan deze randactiviteiten zelf organiseren of je kan het Repair Café koppelen aan één van deze activiteiten die reeds plaatsvindt in de buurt.
- Zorg voor een vrijwilliger die fungeert als aanspreekpunt. Een persoon die zijn/haar antennes uitsteekt en moeilijkheden detecteert, die mensen helpt waar nodig, die mensen aan de praat krijgt,... Kortom iemand met een geboren sociale bagage die durft in te spelen op verschillende situaties.
- Ook een café-ruimte kan soelaas bieden. Hou het echter vrijblijvend. Mensen hoeven niet iets te drinken of te eten. Hou de prijzen democratisch en bied kraantjeswater bijvoorbeeld gratis aan.
- Hang verwijsborden duidelijk zichtbaar op. Daardoor ziet men onmiddellijk waar men heen moet. Een mogelijke stressfactor die wegvalt. Het meest ideale

is om door middel van visdraad de verwijfsborden in een driehoek aan het plafond te bevestigen.

- Onderlinge praatjes kunnen worden bevorderd wanneer reparatietafels bijeen geclusterd worden. Zo kan men niet enkel de eigen herstelling volgen, maar ook die van de buur. Men zoekt daardoor niet enkel contact met de eigen reparateur, maar ook met andere bezoekers en herstellers.
- Stimuleer vrijwilligers om verzamelde e-mailadressen door te geven. Deze kan je opnemen in een mailinglijst. Stuur bij afloop van het Repair Café enkele foto's en leuke verhalen door. Deze kan je ook op de Facebook-pagina posten. Neem info@repaircafe.be ook op in deze mailinglijst, zo blijft Repair Café Vlaanderen helemaal up-to-date en kunnen we de website en Facebook-pagina leuk aankleden.
- Wijs reparateurs op het belang samen met de bezoekers aan de slag te gaan. Een Repair Café is geen klusjesdienst. Men gaat er samen aan de slag. Hierdoor krijgen de bezoekers het gevoel dat men heeft bijgedragen aan de herstelling (of alleszins weten wat de oorzaak van het probleem is en hoe dit kan worden hersteld/vermeden). Op deze manier wordt reparatiekennis doorgegeven en staat men zelfredzamer in het leven.
- De reparateur mag de bezoekers nogmaals wijzen op het feit dat men het te herstellen voorwerp niet terug in elkaar hoeft te steken als het niet te herstellen valt. Het is belangrijk om dit goed te communiceren omdat sommige mensen liever hun half werkende broodrooster naar huis meenemen dan een kapotte broodrooster, of omdat men emotionele waarde aan het voorwerp hecht.
- Koppel een ludiek element aan een geslaagde herstelling. Laat bijvoorbeeld iemand door midden van een moersleutel op een gong slaan. Dit zorgt voor een samenhorigheidsgevoel en heel wat enthousiasme. Zaken als dit kunnen een reden zijn om een gesprek met iemand te starten.
- Hoewel hierboven reeds werd aangegeven om bij voorkeur geen inkomprijs te vragen, kan een vrije bijdrage wel. Het moet uiteraard aanvaard worden wanneer iemand ervoor kiest om niets of slechts vijf cent te geven.
- Zorg voor voldoende nazorg door gebruik te maken van de evaluatieformuliertjes en ook vrijwilligers inzichten te laten terugkoppelen.
- Hou het contact warm door bezoekers uit te nodigen voor het volgende event.

Aanmelden van vrijwilligers

Door een aangenaam eerste bezoek kan men zich aangesproken voelen om in de toekomst ook zelf als vrijwilliger aan de slag te gaan. Wanneer iemand aangeeft interesse te hebben om als vrijwilliger te starten kan er op verschillende manier ondersteuning worden gegeven.

- Zorg dat hij/zij inspraak heeft en kan doen wat hij/zij graag doet.

- Zorg eventueel voor een meter of peter voor de nieuwe vrijwilligers. Deze meter of peter zijn herstellende die het reilen en zeilen van Repair Café reeds kennen en hun kennis willen delen met de nieuwe vrijwilliger.
- Mensen die aangesloten zijn bij een LETS- of andere alternatieve muntsysteem kunnen worden beloond voor hun werk tijdens het Repair Café met de complementaire munt waarvan sprake is. Mensen die niet zijn aangesloten bij zo'n systeem -en die waardering dus niet krijgen- ervaren dit meestal niet als oneerlijk.

6. Reflectie

Deze bachelorproef is zeker voor verbetering vatbaar. Ongewild sluipen er valkuilen en beperkingen in een onderzoek waarbij je niet kan bewijzen dat 1+1 gelijk is aan 2. De sociale werkelijkheid zit veel complexer in elkaar dan dat. Naar mijn aanvoelen blijft een kwalitatief altijd een beetje natte fingerwerk. Wat niet wil zeggen dat ik het belang van de relevantie van kwalitatief onderzoek wil ondermijnen. Het is net boeiend dat hier blijvend aan verder kan worden geborduurd.

Ik koos ervoor mijn onderzoek af te bakenen tot de doelgroep mensen in kansarmoede. Deze afbakening zorgt ervoor dat je als onderzoeker een focus hebt, dit maakt het werkbaar. Toch is het niet zo evident als het lijkt. Wanneer is iemand kansarm? Dit staat vaak niet van iemands gezicht af te lezen, laat staan dat men hier graag mee uitpakt. Via organisaties die deze doelgroep bereiken hoop ik deze valkuil zoveel mogelijk te hebben geminimaliseerd.

De missing link tussen de kansarme en kansrijke wereld heb ik aan den lijve ondervonden. Door geen gebruik te maken van een informed consent wou ik de ander zoveel mogelijk benaderen als gelijke. Ik ben er ook van overtuigd dat de ander mijn gelijke is. Toch stuit men op moeilijkheden in de communicatie, ik denk daarbij aan mijn bezoeken bij De Moazoart. Deze verliepen anders dan ik me had voorgesteld. Het contrast werd vooral duidelijk toen het gesprek met de opgeleide ervaringsdeskundige veel vlotter verliep. Een ervaringsdeskundige krijgt gedurende zijn/haar opleiding meer vat op deze missing link.

Vanuit deze positieve ervaring met vzw De Link raad ik Netwerk Bewust Verbruiken, andere studenten, verenigingen,... die zich willen inzetten voor een meer inclusieve werking bij hen aan te kloppen.

Om de minder geslaagde gesprekken bij De Moazoart op te vangen heb ik me in het kader van het project Op Wielekes voornamelijk laten inspireren door het onderzoek van Sociaal Werk-studenten naar Autopia. Hoewel werd afgeraden secundaire bronnen te gebruiken zag ik me genoodzaakt dit hiaat toch op te vangen.

Het bezoek aan een Repair Café door enkele buddies kon helaas niet doorgaan. Dit had volgens mij voor interessante invalshoeken en tips kunnen leiden. Ik wil niet bij de plakken blijven zitten en daag lokale Repair Café-organisatoren uit hiermee zelf te experimenteren en hen uit te nodigen op hun event.

Bedankt.

7. Bibliografie

7.1. Internetbronnen

Armentekort (2014) *Over Armentekort*. [online]. Antwerpen, <http://www.armentekort.be/over/> (geraadpleegd op 19.05.2015)

Autopia (2014) *Over Autopia*. [online]. Gent: Autopia, <http://www.autodelen.net/overautopia> (geraadpleegd op 18.05.2015)

Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, Centrum Kauwenberg, De Cirkel, e.a., (1994). *Algemeen Verslag van de Armoede 1994 (Algemeen Verslag)*. Verslag (pdf-document). <http://www.armoedebestrijding.be/publications/AVA95.pdf> (geraadpleegd op 22.04.2015)

DAKlozenhulp ANTwerpen (s.d.) *vzw DAKlozenhulp ANTwerpen*. [online]. Antwerpen: vzw Daklozenhulp Antwerpen, <http://www.daklozenhulpantwerpen.be/index.html> (geraadpleegd op 11.03.2015)

Dashboard duurzame en slimme mobiliteit (2014). *Profiel van de autodeler*. [online]. Ede: KpVV CROW, <http://kpvdashboard-4.blogspot.be/2014/10/profiel-van-de-autodeler.html> (geraadpleegd op 18.05.2015)

De Link vzw (s.d.) *Over vzw De Link*. [online]. Brussel: http://www.de-link.net/?page_id=990 (geraadpleegd op 19.05.2015)

De Mozaort (2013) *Aanbod*. [online]. Lokeren: <http://www.demozaort.be> (geraadpleegd op 19.05.2015)

Ecopolis (2015) *Over Ecopolis*. [online]. Brussel: Oikos, <http://ecopolis.be/nl/?show=ecopolis> (geraadpleegd op 09.05.2015)

Kind en Gezin (2005) *Kansarmoede-index van Kind en Gezin*. [online]. Brussel: Kind en Gezin, <http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/259.htm> (geraadpleegd op 02.02.2015)

LETS Vlaanderen (2011) *Wat is LETS?*. [online]. Aalst: LETS Vlaanderen, <http://www.letsvlaanderen.be/WatisLets/tabid/420/Default.aspx> (geraadpleegd op 18.05.2015)

Mobiel 21 (2013) *Weinig, minder, minst. Beperkte kansen door vervoersarmoede*. [online]. Leuven: Mobiel 21, (pdf-document).

<http://www.mobiel21.be/sites/default/files/2013-10%20vervoersarmoede.pdf>
(geraadpleegd op 18.05.2015)

Netwerk Bewust Verbruiken (2015) *Netwerk Bewust Verbruiken*. [online]. Brussel: Netwerk Bewust Verbruiken, <http://www.bewustverbruiken.be/netwerk-bewust-verbruiken> (geraadpleegd op 31.01.2015)

Netwerk Bewust Verbruiken (2015) *Projecten*. [online]. Brussel: Netwerk Bewust Verbruiken, <http://www.bewustverbruiken.be/projecten> (geraadpleegd op 02.02.2015)

Repair Café (2015) *Repair Café*. [online]. Brussel: Repair Café, <http://www.repaircafe.be/nl/over-het-repair-cafe/> (geraadpleegd op 02.02.2015)

TAO Armoede (s.d.) *TAO Armoede. Ervaar deskundigheid in armoede en sociale uitsluiting*. [online]. Brussel, <http://www.tao-armoede.be/> (geraadpleegd op 20.05.2015)

Wablieft (s.d.) *Wat doet Wablieft?*. [online]. Mechelen, <http://www.wablieft.be/wablieft/over-wablieft> (geraadpleegd op 20.05.2015)

7.2. Niet-commerciële informatie

Bombeke, K. (2012). “*LETS en armoede: kans of kloof?*”, TUNNELS25, (2012): 26-27

Dams, D. (2014), *Repair Cafés: Een verkennend onderzoek*. Masterproef Sociaal-Economische Wetenschappen. Antwerpen, Faculteit toegepaste en economische wetenschappen - Universiteit Antwerpen.

De Droogh, L. (2014). *Sociaal Cultureel Werk en Cultuur*. Cursus. Gent, Faculteit Mens en Welzijn - Hogeschool Gent.

Feijen, L., Seghers, L., Verhulst, M., e.a., (2014). *Particulier autodelen in de wijk Rabot-Blaisantvest. Een uitzondering op de regel?*. Beleidschas en toegepaste onderzoeksmethoden. Gent, Faculteit Mens en Welzijn - Artevelde Hogeschool.

Janssens, B. (2014), *Subsidieaanvraag voor een participatie project in cultuur, jeugdwerk of sport*. Subsidieaanvraag. Brussel, Netwerk Bewust Verbruiken.

Keuchenius, C., Van Rhijn, K. Posthumus, A., e.a., (2013). *Repair Café: een sociaal idee. Een onderzoek naar de ervaringen van vrijwilligers*. Onderzoek. Amsterdam, Stichting Repair Café.

Tuteleers, P. (2014). *Cursus Gemeenschapsvorming*. Cursus. Gent, Faculteit Mens en Welzijn - Hogeschool Gent.

Van Engeland, T. (2010), *Beleidsplan 2011-2015. Netwerk Bewust Verbruiken*. Beleidsplan. Brussel, Netwerk Bewust Verbruiken.

Van Moeffaert, S. (2015), *Tips voor een geslaagd Repair Café*. Intern document. Gent, Buurtwerk.

7.3. Boeken

Bambust, F., Dhont, R., Jacques, A., e.a. (2009). *Designing Change. Social marketing voor duurzaamheidstransities*. Brussel, Change Designers.

Coussée, F., Roets, G. (2013). “Lokaal vrijetijdsbeleid: tussen vereniging en voorziening”, In: Van Nieuwenhove, K., Bartholomeus, L., (red.). *Lokaal jeugdbeleid*. Brussel, Politeia. p.7.

Desmet, A. (2008). “Middenveld en democratisch burgerschap”, In: Anthone, P. *Handboek samenlevingsopbouw in Vlaanderen*. Brugge, Die Keure. p. 167-189.

Develtere, P. (red.) (2003). *Draagvlak: voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. Wat het is en zou kunnen zijn*. Antwerpen, Uitgeverij De Boeck.

Geldof, D., Driessens, K. (2009) “Cultuur in laagjes: Waarom we de écht participatiedrempels onvoldoende kennen”, In: Bultynk, M. (red.) *360° participatie*. Berchem , EPO. p. 188 - 199.

Holemans, D. (1999). *Ecologie en burgerschap: pleidooi voor een nieuwe levensstijl*. Antwerpen, Pelckmans.

Migchelbrink, F. (2007). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. 12de licht gewijzigde druk. Amsterdam, SWP.

Peeters, J. (2010). *Een veerkrachtige samenleving. Sociaal werk en duurzame ontwikkeling*. Berchem, EPO. p. 134

Tom Jones, P., De Meyere, V. (2010). *Terra Reversa: De transitie naar rechtvaardige duurzaamheid*. Berchem, EPO.

Vranken, J., Dierckx, D., Wijckmans, J., (2009) “Participatie als window dressing: Een overroepen concept?”, In: Bultynk, M. (red.) *360° participatie*. Berchem, EPO. p. 26-39.

7.4. Beeldmateriaal

CLIMAXI: ON EST PEUT-ÊTRE RICHE?. Reg. Filip De Bodt. Victoria De Luxe, 2009.

Kim van Dijk, EenVandaag (2013), Delen is hip. Hilversum: EenVandaag [online].http://www.eenvandaag.nl/binnenland/45507/delen_is_hip_ (geraadpleegd op 02.02.2015)

8. Bijlage

Bijlage 1: Diepte-interview van Barbara en Clara

Dit diepte-interview nam ik af bij aanvang van mijn bachelorproef. Ik tracht het plan van aanpak verder vorm te geven, de situatie van Op Wielekes en Repair Café verder in kaart te brengen. Daarnaast tracht ik te polsen naar hun verwachtingen van mijn bachelorproef. Dit alles deed ik door middel van volgende vragen tijdens een half open interview.

Vragen bij het voorstel van plan van aanpak

1. Analyse van de projecten
 - a. Clara: Eén van de doelstellingen van het Repair Café was om van bij het begin enkele inclusieve Repair Cafés op te starten? Hoe ben je daarin geslaagd?
 - b. Clara: Welke Repair Cafés zijn reeds goed bezig op het vlak van inclusiviteit?
 - c. Clara: Waar ligt volgens jou net het probleem bij Repair Café?
 - d. Barbara: Wanneer kan ik het beste langsgaan bij Op Wielekes om zicht te krijgen op het probleem?
 - e. Barbara: Waar ligt volgens jou net het probleem bij Op Wielekes?
2. Praktijken op het kruispunt van kansarmoede en delen/repareren
 - a. Kennen jullie initiatieven die een bezoek waard zijn?
 - b. Wat zouden jullie graag willen bijleren van deze organisaties?
3. Praktijken die werken met de doelgroep.
 - a. Welke buurt heeft jullie voorkeur om dit onderzoek uit te voeren?
 - b. Wat zouden jullie graag leren van de doelgroep?

Probleem in kaart brengen (onderstaande vragen zijn per project op te lossen)

1. Is er volgens jullie sprake van een probleem?
Waarom wel/niet?
Wat is het probleem?
2. Is er sprake van éénzelfde “probleem” of valt dit per project te nuanceren?
3. Welke stappen zijn reeds ondernomen om dit ‘probleem’ weg te werken?
Wat waren hier de gewenste en ongewenste gevolgen van?
4. Welke stappen hebben jullie nog niet kunnen ondernemen, maar zouden volgens jullie wel moeten gebeuren?

Polen naar verwachtingen

Wat zijn voor jullie de subjecten van verandering? Ik denk hierbij aan communicatiemateriaal, de website, samenwerkingen,...

Bijlage 2: Vragen gericht naar lokale Repair Café-organisatoren

Naargelang de context van het Repair Café wijken de vragen die ik gesteld heb iet of wat af van de vragen die je hieronder terugvindt.

Beschouwen jullie het Repair Café eerder als hoog- of laagdrempelig? Waarom?

Welke drempels merken jullie op? Merk je op dat er verschillende vaardigheden nodig zijn om deel te nemen aan een Repair Café?

Jullie beschrijven jullie Repair Café als inclusief. Kunnen jullie een percentage aangeven van de hoeveelheid mensen in kansarmoede jullie bereiken?

Hoe verklaar je dat jullie Repair Café zo inclusief is?

Wat zijn andere factoren die deze inclusiviteit positief zouden kunnen beïnvloeden?

Vanuit welke motivatie willen jullie mensen uit kansarmoede bereiken? Bv. Materiële hulpverlening, het besef van eigenwaarde verhogen, het ontdekken van vaardigheden en interesses, mensen leren kennen, het netwerk vergroten, nieuwe relaties tussen individuen en organisaties,...

Jullie ontvangen een divers publiek. Merken jullie hierbij moeilijkheden? Zaken waarmee proactief rekening dient gehouden te worden?

Bijlage 3: Vragen gericht naar het EcoKot

Vragen voor Kilian

- Naar wie is jullie werking gericht?
- Is dit de doelgroep die erop af komt?
- Heb je deze groep van bij aanvang kunnen bereiken? Of werd hier actief op ingezet?

Vragen voor EcoKot'ers

- Hoe hebben jullie EcoKot en/of het samentuinen leren kennen?
- Kennen jullie reeds andere activiteiten van EcoKot? Zijn jullie er al langs geweest?

Bijlage 4: Sfeerbeelden tijdens learning journey in het EcoKot

Bijlage 5: Vragen gericht naar LETS Sint-Niklaas

Deze vragen bereidde ik voor in het geval het gesprek zou stilvallen. Aangezien Isabel zou getuigen over haar LETS-ervaring heb ik zelf weinig vragen gesteld, maar vooral geluisterd. Het gros van mijn vragen werd ook beantwoord door Isabels verhaal.

Wat is LETS?

Wat is jullie verhouding met LETS?

Over kansengroepen

Zien jullie interesse vanuit kansengroepen naar delen en repareren?

Over LETS

Ik las dat LETS Sint-Niklaas één van de pioniers is in het betrekken van mensen in kansengroepen. Ervaar je dit ook zo? Hoe ging dit in zijn werk? Wat zijn andere activiteiten van LETS Sint-Niklaas om mensen in kansarmoede te betrekken? Wat zijn goede voorbeelden? Wat zijn minder goede voorbeelden? Hoe ervaart LETS Durme dit? Zetten jullie hier actief op in? Hoe dan wel?

Bijlage 6: Vragen gericht naar buddies van Armen Tekort

- Kenden jullie het Repair Café al voor jullie bezoek?
 - o Zo ja, waren jullie er al eens of meerdere keren langs geweest?
- Wat vonden jullie van het Repair Café?
- Zou je er nog langsgaan?
 - o Zo ja, waarom wel?
 - o Zo nee, waarom niet?
- Voelde je op je gemak tijdens het Repair Café?
 - o Zo ja, waarom wel?
 - o Zo nee, waarom niet?
- Wat zou je veranderen aan het Repair Café opdat het voor jou meer aangenaam zou zijn?
- - Zou je graag helpen bij een Repair Café?
 - o Zo ja, wat zou je graag doen + hen in contact brengen met de contactpersoon.

Bijlage 7: Afbeeldingen gebruikt bij vzw De Link

Afbeelding 1: Folder Repair Café

Afbeelding 2: Aangepaste folder Sint-Truiden

Kom naar het Repair Café

Een stoel met een losse poot?

Een broodrooster die niet meer werkt?

Een wollen trui vol gaatjes?

Wat doe je ermee?
Weggooien? Nee!

Kom naar het Repair Café!

facebook.com/repaircafeST

Repair Café
Weggooien? Mooi niet! SINT-TRUIDEN

Repair Café Sint-Truiden is een initiatief van de milieuraad in samenwerking met de stedelijke diensten milieu en integratie, Open School, de Kringwinkel Okazi en de Gezinsbond.

Repair Café is een project van Netwerk Bewust Verbruiken, in samenwerking met LETS Vlaanderen, Transitie Vlaanderen, KOMOSIE en met de steun van de Vlaamse Overheid. Netwerk Bewust Verbruiken werkt samen met Stichting Repair Café, die het concept in Nederland op de kaart zette.

facebook.com/repaircafeST

Repair Café
Weggooien? Mooi niet! SINT-TRUIDEN

Weggooien? Mooi niet!

facebook.com/repaircafeST

Een Repair Café?

Wat?
Je komt er samen met deskundige vrijwilligers om fietsen, elektrische apparaten of andere spullen te herstellen.
Je kan er ook gezellig een tas koffie drinken of helpen bij een reparatie.

Wat kost het?
De herstelling is gratis.
Er is materiaal en gereedschap aanwezig.

Waarom een Repair Café?
Door je spullen te repareren verklein je de afvalberg.
Dat is goed voor het milieu.

Waar en wanneer?

OPEN SCHOOL - vroegere Sint-Annakliniek STENAARTBERG 2A SINT-TRUIDEN

WOENSDAG 18 MAART
VAN 14.00 UUR TOT 17.00 UUR

DAARNA OP WOENSDAG 15 APRIL
WOENSDAG 20 MEI
WOENSDAG 17 JUNI

Repair Café Sint-Truiden op facebook:
www.facebook.com/repaircafeST

Andere Repair Cafés:
www.repaircafe.be
facebook.com/RepairCafeVlaanderen
al twitterend via #RepairCafeVL

VU: Koenraad Van Meerbeek, Planterijstraat 21, 3800 Sint-Truiden

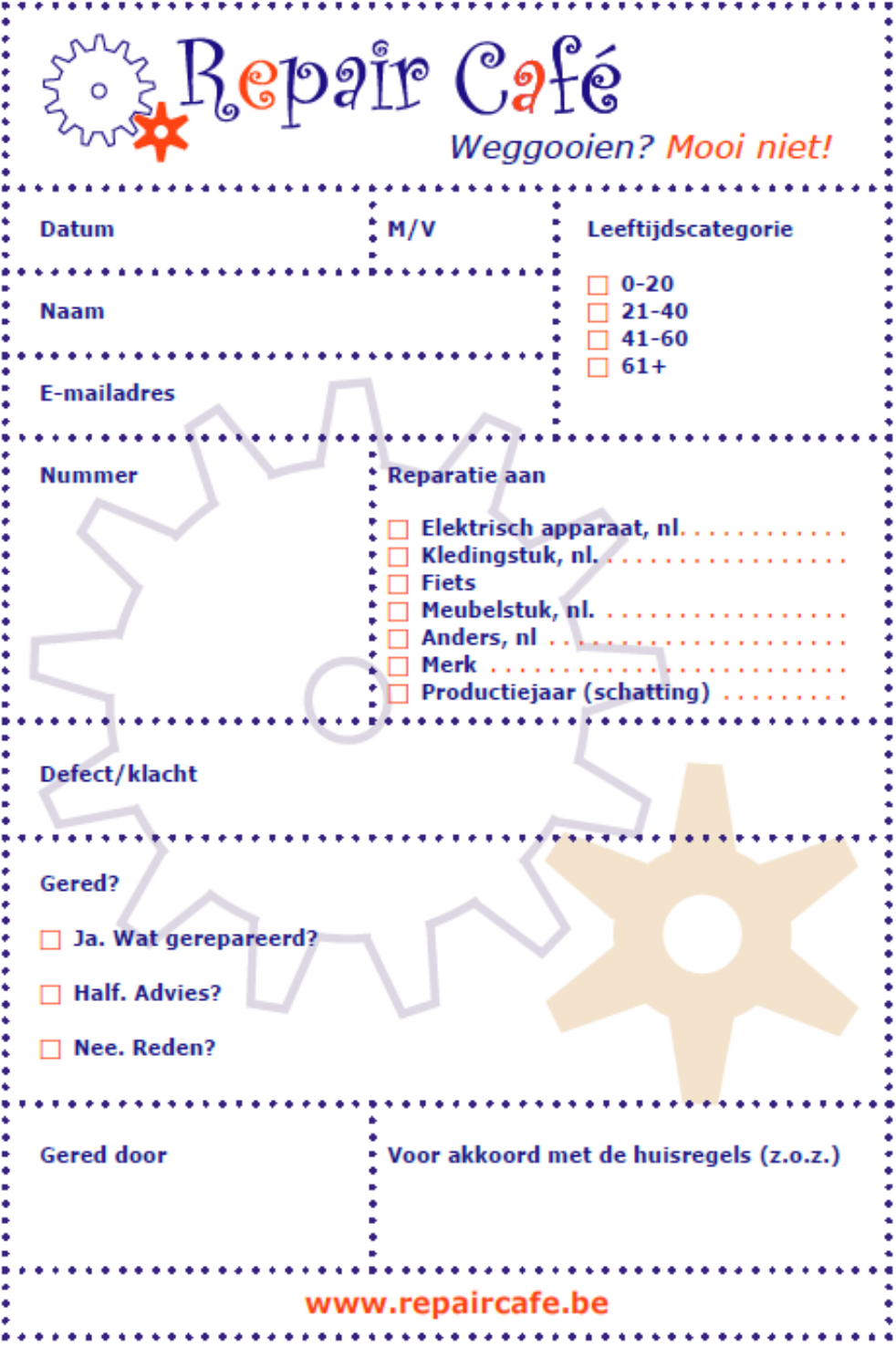

Foto's: Elisabeth Verweert

Afbeelding 3: Ontvangsttafel

Afbeelding 4: Inschrijvingsformulier

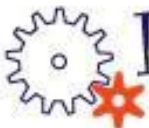

 Repair Café
Weggoien? Mooi niet!

Datum	M/V	Leeftijdscategorie
Naam		☐ 0-20 ☐ 21-40 ☐ 41-60 ☐ 61+
E-mailadres		
Nummer	Reparatie aan ☐ Elektrisch apparaat, nl. ☐ Kledingstuk, nl. ☐ Fiets ☐ Meubelstuk, nl. ☐ Anders, nl. ☐ Merk ☐ Productiejaar (schatting)	
Defect/klacht		
Gered? ☐ Ja. Wat gerepareerd? ☐ Half. Advies? ☐ Nee. Reden?		
Gered door	Voor akkoord met de huisregels (z.o.z.)	

www.repaircafe.be

Afbeelding 5: Huisregels

Repair Café

Huisregels

- De activiteiten van het Repair Café worden gratis en op vrijwillige basis uitgevoerd door de aanwezige reparatiedeskundigen.
- Reparaties worden zo veel mogelijk uitgevoerd door de bezoekers zelf, zo nodig met hulp van de aanwezige reparatiedeskundigen.
- Noch de organisatoren van het Repair Café, noch de reparateurs zijn aansprakelijk voor schade als gevolg van verstrekte reparatieadviezen of -instructies, voor schade aan de ter reparatie aangeboden voorwerpen, voor gevolgschade of voor andere schade die het gevolg is van activiteiten van het Repair Café.
- Een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld.
- Voor het gebruik van nieuwe materialen zoals snoeren, stekkers, zekeringen, kant en klare kniestukken of applicaties dient apart te worden betaald.
- Bezoekers die kapotte voorwerpen aanbieden ter reparatie, doen dat op eigen risico.
- De reparateurs geven geen garantie op de met hun hulp uitgevoerde reparaties en zijn niet aansprakelijk als voorwerpen die in het Repair Café zijn gerepareerd, thuis toch niet blijken te functioneren.
- De reparateurs behouden zich het recht voor om bepaalde voorwerpen niet te repareren.
- De reparateurs zijn niet verplicht om gedemonteerde apparaten die niet gerepareerd kunnen worden, weer in elkaar te zetten.
- De bezoekers van het Repair Café zijn zelf verantwoordelijk voor het netjes afvoeren van kapotte voorwerpen die niet konden worden gerepareerd.
- Om lange wachttijden te voorkomen, wordt bij drukte maximaal één kapot voorwerp per persoon bekeken. Voor een volgend voorwerp sluit de bezoeker weer achter in de rij aan

Weggoien? Mooi niet!

Afbeelding 6: Wachtsysteem

	Status	Voornaam	Naam	Defect/Klacht	Categorie
1	Even geduld	Jeroen	Buytaert	Bestanden bewaren/OS vervangen	Computer
2	Even geduld	Gaby	K.	Brander van PC veranderen	Computer
3	In reparatie	Sven	DL	platte band	Fiets
4	Even geduld	Han	De Cleyn	fotoestel defect	Electro
5	Even geduld	Walter	Van meirhaeghe	mengpaneel, cd-speler	Electro
6	Even geduld	Hugo	Mestach	microgolfoven	Electro
7	In reparatie	Irene	Lemaire	fiets	Fiets
8	In reparatie	Dieter	Meynendonckx	gaatje in muts (onder andere)	Textiel
9	Even geduld	Tom	Haest	senseo	Computer
10	Klaar!	Michèle	Bertraux	luidsprekers computer	Computer
11					
12					
13					
14					
15					

Afbeelding 7: Indeling ruimte

Afbeelding 8: Verwijsborden

Fietsen

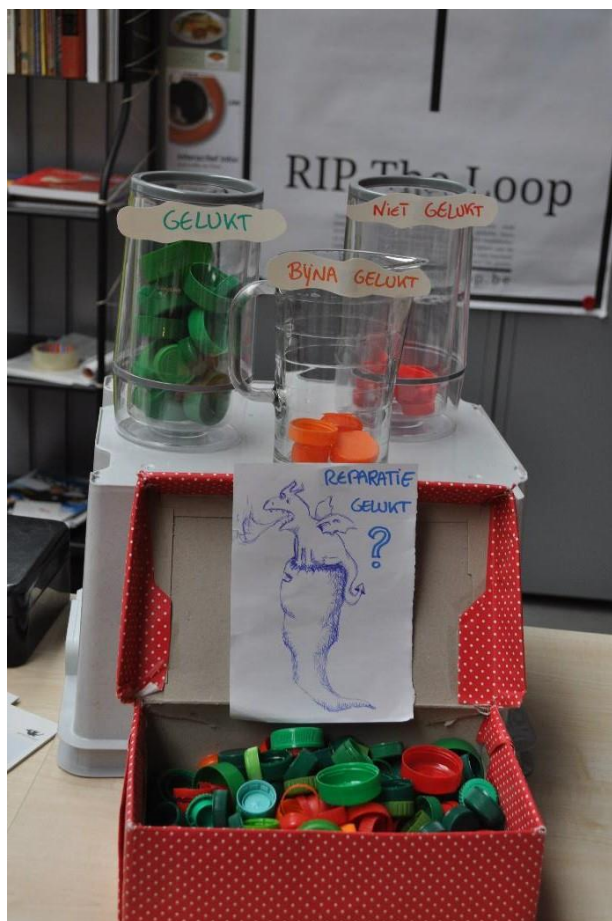
Afbeelding 9: Reparatietafels

Afbeelding 10: Spaarpot

Afbeelding 11: Geslaagde herstellingen

Afbeelding 12: Evaluatieformuliertjes

Evaluatieformulier

Dank u wel voor uw bezoek aan het Repair Café!
Graag horen we wat u van de middag vond, zodat we
u de volgende keer nog beter van dienst kunnen zijn.

Het Repair Café-team

• Dit vond ik leuk:

• Dit zou de volgende keer beter kunnen:

• Dit miste ik:

Afbeelding 13: Interculturele foto

Afbeelding 14: Setting

Afbeelding 15: Leesruimte

Bijlage 8: Vragen gericht naar bezoekers De Mozaort

- Zijn er bepaalde zaken die je deelt/repareert?
 - o Zo ja, waarom? Wat? Met wie? Hoe?
 - o Zo nee, waarom niet? Wanneer zou je dit wel doen?
- Zou je nog andere redenen kunnen bedenken om te delen?
 - o Zo ja, welke?
 - o Zo nee, uitleggen: minder grondstoffen nodig - klimaat
- Heb je (klein)kinderen?
 - o Zo ja, het principe van Op Wielekes uitleggen adhv foto's per aspect. Hen het antwoordformulier (zie onder laten invullen)
 - o Zo nee, stel dat je kleinkinderen hebt...
- Ken je Repair Café?
 - o Zo ja, ben je er al eens langs geweest? Of heb je al een geholpen als vrijwilliger?
 - o Zo nee, het principe van Repair Café uitleggen adhv foto's per aspect. Hen het antwoordformulier (zie onder laten invullen)
- Wat zou je nodig hebben om een eerste stap in het Repair Café te zetten?
- Zou je graag helpen bij een Repair Café?

Wat zie je op deze foto?	
Wat spreekt je aan op deze foto? 	Wat vind je minder leuk aan wat je ziet op de foto?
Wat zou je hier veranderen zodat het leuker wordt?	